

Samvets

öröfning

Crowne

[Erwast, Isaac]

Samtwets Pröfning
i synnerhet

För

Suus häll-

ståndet,

i anledning

Af thes

Blicht och Skyldighet

Swartill komma

Menlösa Landar,

Om

Församlingenes Of-
wergifwande

Äro Tryckt hos IOHAN CHRISTOPHER
MERCHELL Åhr 1738.

Setta är domen / at liuset
är kommit i werldena /
och Menniskiorna älskade mer
mörkret än liuset / ty theras
gierningar woro onda. Ty
hwar och en / som illa gör / ha-
tar liuset / och kommer icke till
liuset / at hans gierningar sto-
la icke wara straffade. Men
then som gör sanningena / han
kommer till liuset / at hans gier-
ningar stola wara uppenba-
ra: ty the dro gjorde i Gudi
Job 3. 19. 20. 21.

IESU Christi

Dyrtköpta Församling i Åbo /
tillägnar thenna

Samwets Pröfning /
med hiertelig och trogen önskan /
Utaf

Liusens Fader /

Af hwilken all god och fullkom-
lig gämska kommer
ofwan efter /
genom

IESUM Christum

Wår trogne Fälsare, Pro-
phet, Öfwerste Präst och
Konung,

i then

Helge Andan /

Till allehanda wälsignelse och
nåd i tid och i emighet.

ISAAC: ERVAST.

Paß: Reg.

Jeg beder iag / at eder får-
let ju mer och mer må ruf-
warda i all kundskap / och i alt
förstånd: At i mågen bepröf-
wa hwad bäst är / på thet
I mågen wara rene och ingom-
till förargelse in till Christi dag
Phil. 1. 9. 10.

Om wij sielfwe dömdes of / så
worde wij icke dömdes. Men så
wij dömdes warde / så warde
wij näpste af HErranom / på
thet wij icke med werldene sko-
la fördömdes warda 1. Cor. 11.
31. 32.

O! at mitt lif hülle tina rät-
ter med sult alswar. Psal. 119. 5.

Christelig Betrachtelse

Huru ett Gudz Barn igemet
skall dageligen pröfwa sig och
sin Christendom

Sransfata mig Gud och få
weta mitt hierta / bepröf-
wa mig och förnim huru
jag menar thet. Så be-
der David uti Psalm. 139. 23. (Denne Psal-
men är en bland de förnämsta Konung
Davidz Psalmar, som både selswa saken
therom noggsamt vittnar, och hwar och en
achtsam Läsare det märckia kan. Och wore
till at önska, at man niteliga och dageliga
wille läsa honom.) Här berömmar David
först Gudz härliighet och hans böga
Majestet; huru han är en Allwetande
Gud / som en allena seer uti vårt in-
sta, utan och wet alla våra tänckar föruth
för än the äro till; Huru han och är All-
lestä.

lestådes, = närvarande Gud / som följer oss ehvart vi gå, och möter oss ehvart vi komma, och för hwilken ingen Meniskia, intet Creatur hwarcken i himmelen, eller på jordene, eller i helwetit kan fördölja sig. Sedan för det andra Gud; milda Försorg emot sig, som redan så tog sin början, när han ännu intet war skapad, ja som redan af ewighet hade räknat och bestämt hans dagar, huru många the wara skulle. Men deremot som han såg, at likwål så många woro till, som intet achtade alt detta, eller lade detta uppå hiertat, at the måtte wörda Gud; härlighet och hans härliga Wärestedt, så wisar han sig therwid ganska ifrig och nitisk, så aldeles at han önskar Gud; dom öfwer them; Ach Gud / säger han, at tu dräpe the ogudachtiga v. 19. Omsseder sluter han hela denne sköna Psalmen, med anförda ord, säyande: Utransaka mig Gud ic.

I. Beder David här at Gud stelf wille utransaka och pröfwa honom. Wi war da wäl ofra i Gud; ord befallte, at wi stelfwa måtte pröfwa oss. Paulus säger Gal. 6. 4. Hwar och en pröfwe sin egen gicrning. Wi pröfwom oss då, när wi låta Gud föra oss till vår egen erkänsla, så

så at altså vårt pröfwande är ett annat, än Gud; wärck uti oss. Nu som Gud alena är hiertans ransakare, som David säger Psal. 7. 10. Tu rättfärdige Gud / pröfwar hiertat och niurar; och dere mot vårt hierta ett illfundigt och bedrägeligt ting / som Jeremias lärer Cap. 17. 9. Ty styr så David till Gud, och berder, at han wille pröfwa och ransaka honom. Han will så mycket säga: Milda Gud! så jag pröfwar mitt hierta, jäm wäl angående mitt haat till the ogudachtigas onda wäsende, så gifwer det mig wäl ett godt witnessbörd, men jag kan doch icke tro mitt bedrägeliga hierta om godt, tberföre utransaka tu mig Sielf, och låt mig weta, hwad i sanning i mig är.

2. Beder David, at Gud wille pröfwa hans hierta och mening; först hiertat, aldenstund uti hiertat finnes mycken falskhet och skrymteris, då meniskan ofta hämler det för godt, som intet godt är; Sedan hans Mening / egenteligen, hans tankar / sådana tankar, som måst plåga och bekomra Meniskan, så at här med förstås alt, hwad hos en Meniska pröfwas kan, thes förstånd, thes willja, thes sinnes röreser thes anslag ic. ty uti alt sådant kan Meniskians hierta bedraga sig.

Meniskan bedrager sig ofta i sitt Förstånd; så at hon håller det för ondt, som dock är godt, för falskt, det som är sandt, och tvärt om igen. Uti Wiljan / så at hon tycker, hon will det och det med alfwär, och dock är annat i hiertat fördoldt. Hon tycker, hon älskar Gud, hon fruktar Gud, hon förtrostar uppå Gud, och thes hierta hänger dock ännu wid något annat utom Gud. Hon tycker, hon söker Gudz ähra med alt alfwär, och dock kan något annat wara ther under förborgat, nemligen egen ähra, berömmelse ic. Hwar och en gånge till sig, han lärer finna, huru hiertat är ett bedrägeligt ting.

3. Beder han at Gud wille ransaka och pröfwa honom. Utransaka heter egenteligen, upgräfwä något som ligger diupt förborgat, och hämta det sedan uti dags liuset, som en Malm letare gräfwer up malm utur diupa berg, och hämtar det i liuset. Pröfwa åter är en liknelse tagen af Gullsmed, som pröfwar Gull, antingen med eld, eller Probersten, om det är godt eller ej. Så beder och David, at Gud wille undersöka och pröfwa honom, om hans wäsende war riktigt eller ej; in tet så, som Gud det ej hade wetat förut, utan sådant ransakande, utan at Gud wille

Ie i Nåder kännas wid hans hierta, och den uprichtighet, som ther war, låta sig i nåder tåckas, deremot det onda som ther skulle finnas, förändra och förbättra. Så säger han uti Psal. 26. 12. Pröfwa mig H Erre och försök mig / luttra mitt hierta / ty tin godhet är alltid för minna ögon. Gud pröfwar Meniskan icke för sin egen skull, utan för Meniskan skull, at hon må weta hwad i henne är. Är då altså af alt detta Davidz mening kenne:

Emedan tig / min Gud / mins hertans innersta / och alla mina tanckar och anslag äro så bekante / som hade Du allan flit användt till deras utransakande / och jag wäl wet / at jag lätteligen kan bedraga mig sielf / och falla en falsk dom om mig / så gif mig nåd at jag kunde i titt lius så pröfwa mig / at jag grundeligen förstode huru det står till med mig / och af hwad grund mins gierningar här flöta / på det iag ej måtte bedraga mig, eller förneka och förstöra tins Undas wärck i mig; på det jag måtte ock weta, om iag står i trona / eller om den tro / som iag håller för god / är ännu

nu falsk; om jag förer min wandel af andans eller köthens drist; om jag står i helgelse; och huru långt jag redan deruti kommen är. ic. Nu hwad David här beder om, dertil förmanar oss Apostelen uti Närwarande Text, nemligen at uti Andans lius pröfwa oss sielfwa.

Text. 2. Cor. 13. 5.

Försöker eder sielfwa; om I ären i trone; bepröfwer eder sielfwa; eller kännem I eder icke sielfwa / at Jesus Christus är uti eder?

Utaf desse Textens ord är Beträktelsen: **Huru en Christen skal pröfwa sig sielf.**

Votum.

Är någon saak uti vår Christendom nöd- wändig, så är wißerligen thenne, at man flitigt går till sig sielfwan, noga undersöker och ransakar sitt tillstånd och wäsende för Herranom, om man har den sanna trona eller ett; om man har Jesum boende hos sig eller ett; om man står i nåder hos Gud eller ett ic. **Försöker eder sielfwa / om I ären i trone / säger vår Text.**

Wi märcke här wid följande omständigheter. 1. **Hvem som skal försöka sig**

sig

sig sielf; Hwar ock en, som will salig warda; hwar ock en, som will berömma sig af trona, och som bekänner sig till Christum Jesum, han ware förnäm eller ringa, man eller qwinna, rik eller fattig, gammal eller ung, så at här den ena har intet förträde för den andra, utan hwar ock en skal försöka och pröfwa sig sielf.

2. Hvem man skal försöka; Sig sielf: wan / och intet någon annan. Wij arme Menniskior hafwa bland mycket annat, ock det straffwärda fehl, at wij gierna wilja försöka och pröfwa andra, det är, dömma om andra, om deras fehl, deras lefwerne, deras gierningar &c. Men detta som det strider emot den kärlek, wij wår nästa Skyldige äre, och Herren Jesus uti Matt. 7. 1. sina Lärjungar strängeliga förbudit at döma sin Nästa, så warder ock uti wår Text befalt, at wij oss sielfwa allena, Tolom försöka, dömma och pröfwa. Alltu satt til en Upsioningz Man öfwer andra, och deras answar ligger uppå dig, eller ock, at tu uti kärlek kan bidra något till tin nästas fromma, så kan du och bör försöka och pröfwa honom; men utom det har man intet till at försöka och pröfwa någon annan än sig sielf. Så säger Gudz Ande uti Gal. 6. 4. Hwar ock en bepröfwe sin egen gierning, och uti

1. Cor. II. 28. Pröfwe Menniskan sig
 sielwa. conf Hebr. 10. 24.

3. Hwad man giöra skall; Försöka och
 profwa sig sielwa. Apostelen will så myc-
 ket säga: Går uti edra hiertan, undersö-
 ker edert innersta, huru det står till med
 eder, om I stån i trona eller ett; om I
 wandren på Helgelsens wäg eller ett. Men
 ther man skall profwa och försöka något,
 ther bör och wara en regel och rättensöre,
 hwarefter detta försökande bör anställas;
 detta är intet annat, än Gudz Ord/La-
 gen och Evangelium. Efter Lagen skall
 man i så måtto profwa sig, at man nitigt
 täncker efter, hwad för ett strängt lefwers-
 ne lagen af oss fordrar, och huru litet så-
 dant finnas hos oss. Man skall täncka ef-
 ter, huru starkt det inneboende synda on-
 da ännu är uti oss; huru samma Synd-
 onda utbryter sig nu i den ena, nu åter i
 den andra skadeliga wärckan och frucht.
 Man skall täncka efter, hwad godt wij haf-
 wa försummat, det wij hade bordt giöra,
 åtminstone intet giordt det så rent och ful-
 komligen, som det hade bordt ske; dere-
 mot, hwad ondt wij hafwe giordt, det wij
 intet hade bordt giöra; huru wij med hier-
 tat, med ord och med gierningen hafwe
 förtörnat Gud, och skadat vår Nästa, och
 huru

huru detta är skedd uti uppsåt och framhårdelse. Man skall tänka efter, huru wth ofta emot wårt bättre wett och samwete hafwom försummat det goda och giordt det onda; ja huru wth ett allena giordt det onda, utan oss, huru wth jämwäl årom födde af det onda, af den onda sündiga säden, och äro så, redan af Moderlifwet aldeles förderfwade. Tänka skall man än ytterligare, om det onda, som finnes uti oss, och det wth bedrifwit hafwom, gör oss ondt, bedröfwar oss, qwäljer och plågar oss, icke för straffet skull, som sådant ondt med sig förer, och thet wth förtient hafwom, utan at thet är skedd emot en så god Gud, som vår Gud är. Så war det med Daniel, han säger: Tu HErre åsträttfärdig / men wth måstom skänna oss. Ja HErre / wth / våra Konungar / våre Förstar och våre Fäder måstom skänna oss, at wth hafwom syndat emot tis. Cap. 9. 7. 8. Conf. Psal. 6. Psal. 38. Ännu skal man tänka, huru wårt hierta är sinnadt emot synden, om wth bota synden af alt hierta, så aldeles at wth skyggias wid henne, och aldrig hafwa lust at begå någon synd wetande och wiljande. Och detta med mehra heter, at pröfwa och försöka sig efter lagen.

Efter Evangelium skall man åter pröfwa sig om man står i trona. Text: Försöker eder sielfwa om i ären i trona? detta försökande består derutiinnan, att man noga eftersinnar, om man rätteligen känner Gudz nåd i Christo Jesu? om man har längtan och årrå, at wära till i dena Nåden, och warda deruti starkare och manbarare dag från dag? om man denna Nåden högre skattar, än alla rikedomar i werlden? om man under försäkelse af all sin egen styrka, wärde och rättfärdighet, sätter all sin förtröstan deruppå, söker all sin glädie, förnöjelse, skatt och rikedom deruti? om man i anseende till ihenna nåden, alt hwad i werlden är, för ringa achtar, och med Apostelen räknar för skada och håller för trå? Phil. 3. 8. Men at wij en måtte bedraga oss sielfwa, eller af vårt onda förblifwa försörde till at hålla det för en lefwande och sann tro, som doch är falsk och död, så böra wij med vårt pröfwande gå jämnwäl till the fruchter, som en sann tro med sig förer; nemligen om all den tro, som wij berömma oss af, har med sig en helgande kraft? om den har med sig ett redeligt uppsåt, till at göra allting, hwad man gör, till Skaparens lof? Om man och, när man gör något, i följe af denna tron, gifwer noga achtning på sitt hierta,

hwar-

Hwarföre man det gör? i hwad afsikt och mening? utaf hwad grund och Andä? Om man ock i kraft af denne tron styr alla tillfällen, ther man kunde bli förargad? om man i kraft deraf försästar sitt kött, försästar werlden; wandrar uti Jesu fotspår; är förnögd i all ting med Herrens wilja; öfwerwinner werldena; wälsignar och älskar sina hatare och förföljare; har åtrå till at bli dag från dag fullkomligare och fullkomligare &c.

Texten säger än ytterligare: Kännen i eder icke selskwa at Jesus Kristus är uti eder? Det är wäl sandt at hela den Högtlofwade Treenigheten bor i den trogna. Så står uti Joh. 14. 23. Wy / Jag och Fadren, skole komma till honom / och blifwa boende när honom. Afwen så om then H. Andä uti 1. Cor. 3. 16. Wetten i icke at i ären Gudz Tempel, och at Gudz Andä bor uti eder? Doch, es medan all Gudz Faders kärlek till oss, och alla hans wälgiärningar emot oss, komma endast genom Christum, så är ock Kristus Jesus i synnerhet den, som besitter och bebod the trogna, som sin dyrtköpta egendom; som upfyller then som sitt tempel, med sig Selsk, och med sina förwärfwade häfwor. Apostelen säger estertändeligen,

gen, at Christus Jesus, bor i de trogna, nemligen ei allena till sin wärelan och gåfwor, utan ock till sin Person, och således Gud och Menniska tillika, så at alltså en trogen kan säga: Jag hafwer min Broder, min Blodz förwant, mitt Öterlösare Jesum, ei allena när mig, utan ock uti mig. Han säger at Christus bor i den trogna, nemligen **HERRANS Smorda / wår Öfwersta = Bräst / Konung** och Prophet, ty dertill är han smorder: Han bor i den trogna som en Öfwersta Bräst, en barmhertig Öfwersta Bräst, then ther har medlidande med wår swaghet; ty till den ändan är han frestad i all ring, liksom wår / på thet han måtte kunna war kunna sig öfwer oss Hebr. 4. 15. Han försonar oss dageligen, och renar med sitt blod, då han för sin himmelska Fader, mot våra synder, som oss anklaga, ställer sitt försonings offer, och då han våra swaga böner, står der med sin kraftiga förbön. Han bor uti oss, såsom wår Konung, en mächtig Konung, then ther beskyddar och förswarar oss emot våra Fiender, Helvetes häbrar, at då våra Fiender kunde öfwerwinna oss, förläner oss, förmedelst sitt kraftiga bistånd, en härlig seger öfwer them; ja then ther

oß oß regerar och styrer, och med alle handa andelig och letamlig nödtorft rundeliga försörjer, och sålunda sitt rike, som består i rättfärdighet, frid och frögd, i oß uprättar. Han bor oß uti oß såsom en Prophet, en himmelsk Lärare, then en alena gifwer oß sin H. Andä, som lärer oß all ting / utan oß self, som Fadrens ord, talar med oß, då han uti våra hjer-tan, gifwer kraft och styrka till sitt ord, och då han, som en Morgonstierna ut-går uti oß. 2. pet. 1. 19. och som det rät-ta himmelska liuset oß uplyser.

Om detta alt kunna Gud's Barn wara förwifade, när the allenast gifwa noga achtning uppå sig self. Ty säger Aposto-len: Känner I edet icke selfwa? Wi see här af. 1. At en Christen kan känna sig self, och bestaffenheten af sitt inwär-tes tillstånd, elies hade Apostelen icke hel-ler funnat hänwisa Corinthier dertill. Swilken Mennistia wet / säger han på ett annat ställe, Swad i mennistio-ne är / utan Mennistians Andä / som är i henne? 1. cor. 2. 11. kan altså en Mennistia genom Andans lius och kraft, hafwa en wißhet och försäkran om sitt tillstånd i Gäder; ty then thet känner och wet at Christus Iesus är uti honom, han kan

kan och hafwa ett otwifvelactigt witness
 börd om sin Salighet. 2. Ser man och
 här af, at denne kundskapen är intet hos
 alla så kånbar och klar, at intet något no-
 gare ransakande skulle thertill behöfwas;
 ty när han säger: Känner I icke eder
 si iswa? så gifwer han therved tillkän-
 na, at det har kunnat warit möjeligit,
 nemligen at the förmedelst troghet och o-
 achtsamhet uti ransakande, ei ännu rätte-
 ligen kändt sig sieltwa, som det och hette
 fordom: Känner tu sig icke / tu däge-
 ligaste ibland qwinnor? cant. 1. 8. Det-
 ta är ofta Gudz Barnas tillstånd uti an-
 fächningenes tid och stund, at Gud döl-
 jer sig för them, och undandrager kån-
 slan af sin himmelska Råd, så at the, det
 goda, som Gud doch hos them nederlagt,
 kunna ei alltid finna och märcka, utan
 fast helre oftalmena, at Gud och Kristus
 jesus är som längst borto ifrån them, tå
 han doch är them som aldranärmast, ja
 bor och lefwer i them.

Nu emedan thet tå så är, at Kristus
 bor i den troгна, och then troгна kan
 therom wara förwifad, så will Apostelen,
 at wi uti en sådan högst angelågen saak,
 som thenne är, theraf all vår salighet
 härflyter, ei måtte wara sorglöse, utan
 noга

noga undersöka oss, om wij finna hos oss någon känsla deraf, och om vårt hierta kan gifwa oss något hugueligit witnessbörd derom? och sedan, hwaraf wij kunna wara förwisade, at detta witnessbörd är Andans witnessbörd, och icke det falska hjerats bedrägeri? Och emedan Andans drift och wärckan i själen, är thet förnämsta Medel, hwarigenom man kan komma till närmaste wisshet i detta mål, så böra wij uti detta vårt ransakande och pröfwande gifwa noga achtning uppå en sådan Andans drift och wärckan. Alltså, när en Menniska kan finna hos sig åtrå och lust till thet goda; leda och misshag till thet onda; haat och styggelse till synden; längtan och trängtan efter tillwärt och förkofring uti Helgelse ic. så är sådant ett såkert tecken och prof til jesu Christi nådiga närwarelse; ty thet Jesus är, thet är han icke ledig eller utan kraft och wärckan; utan han gifwer alltid tillkänna sin Närwarelse genom allehanda Helghets rörelser och wärckan.

Till detta vårt pröfwande hörer också, at som wij finna oss härutiinnan, wij också råtta oss derefter. Ty som thet intet är nog, at höra ordet, utan man skall också göra thet; alltså är det intet heller nog, at wij känna vårt tillstånd, utan det för-

dras jämnväl, at denne wår kunskap här
 oss fruchter, Finne wij at wa på uti nå-
 henes stånd, så böra wij tacka Gud ther-
 före, tillfriska Gudi all den nåd, som
 oss wedersfaren är, och stråfwa efter större
 och större tillwärt och förkofring i det go-
 da. Finne wij oss stadde uti åfwentyr och
 fahra, och at det warder ju längre ju
 kallsinigare med wår Christendom, så
 böra wij försträckas theröfwer, ropatill
 Gud om hielp, och allehanda stötestenar
 och förhinder ubr wågen rödja och affkaf-
 fa. Finne wij änteligen at wij redan ärom
 afwekne, och stå på den onda wågen så
 böra wij då icke ett ögnablick länger för-
 dröja på en sådan skadelig wäg, utan fly-
 derifrån, som Israelliter fordom ifrån Cores
 parti, at jorden, det är, helwete icke måtte
 upsluka oss. I dag i dag / om i hören
 Herrens röst / så förhärder icke edra
 hertan.

Änteligen at alt detta måtte hafwa sin
 richtighet, och at wij ej på något sätt, el-
 ler till någon del måtte bedragne warda,
 så böre wij med David fly till Gud, och
 hans ransakande, nemligen at han wille
 ransaka och pröfwa oss, och gifwa nåd till
 wårt ransakande. Thenna tillflycht till
 Gud, och bön om hans ransakande, gif-
 wer

wer allan kraft till vårt ransakande; ic
 skall det alltid heta: Ultransaka mig Gud
 och så weta mitt hierta / bepröfwa
 mig / och förnim huru iag t het menar.

Tillämpning och Samwets pröfning.

Så war då, Min Christen! förmant,
 at noga pröfwa dig selfwan. Hur ut du
 ta göra skall, ther till will man gifwa
 någon anledning efter några stycken alle
 na, uti tin Christendom. Gifwer dig titt sam
 wete ther wid ett godt genliud och swar,
 så må tu wara försäkrad ther om, at tu
 genom Gudz Råd är en god Christen, och
 står uti ett godt tillstånd, hwad tin Chri
 stendom och salighet widkommer. Alltså,

1: Pröfwa dig om du bland alt
 t het, som finnes i himmelen och på
 jorden / intet något ting så högt äls
 skar och achtar / som tin Gud? om
 du med titt hierta endast hänger wid
 honom? gierna hörer honom, gierna
 talar om honom? har din högsta lust,
 fågnad och förnöielse i honom? I synner
 het om du äst högst angelägen therom, at
 mehra och mehr tilltaga uti Gudz samma
 och saliggörande kundskap? eller ock, om
 du till äfwentyrs har ännu något annat i

werlden, som du mehra tycker om, och mehra
 älskar, än tin Gud? Pröfwa tig, om
 tu, wid alt thet tu gör, täncker och talar,
 altid kommer ihog, at tu står för den All-
 wetande och Allseende Gudens ögon, för
 hwilken du ett kan fördölja then minsta
 tanckan och rörelsen i din Siäl? om du som
 ett lydigt Barn, wachtar tig med all öm-
 het för det, at ett på något sätt gjöra tin
 Gud emot, eller förtörna hans höga Mai-
 jestet? eller ock, om du af fruchtan för
 Menniskior, och at behålla theras gunst,
 har ofta begådt sådana ting, som du self
 märcker och wet, at tin Gud, hwars ö-
 gon se alt ditt wärck, är therigenom wahn-
 hedrad och förachtad worden? Pröfwa
 tig, om du har haft en hiertelig förtröstan
 på tin Gud, jämwäl på en sådan tid, då
 all menniskio hielp och råd har varit bor-
 to? tror tu ock, at Gud uti all tin nöd,
 kan öfwer swinneliga gjöra öfwer alt thet
 tu täncker och beder, och öfwerlåter tu tig
 Gudi och hans heliga wilja och råd? Ästu
 ock tillfridz och förnögd, fast du intet al-
 tid kan finna tig uti Gudz underbara För-
 son och Skickelie? eller ock, har tu uti titt
 åliggande hellre satt tin förtröstan ofta på
 menniskio hielp och råd, än på Gud?
 Pröfwa tig, om du uti alt titt lefwerne
 låter ingen ting wara tig så angeläget,

som sorgen för tin fattiga själ? så at du dageligen stråfwat och ännu stråfwar der efter, huru tu måtte kunna igenom Andans hielp, mehra och mehr afföndra tin odödeliga Anda ifrån the jordiska tings kärlek, och deremot förena henne med thet ewiga Gode, som henne i ewighet allena förnöja kan? eller ock om du efter thet tidsens Barnas sätt, har minst sedt thet uppå, men theremot sökt tin glädie och förnöjelse uti förgiängeliga och sondiga ting, och således litet tänckt på Herrens Jesu hålsosamma råd uti Matth. 16. 26. Hwad hielper det Menniskione / om hon för wår swar hela werldena, och får dock skada till sin själ? eller hwad kan menniskan gifwa / thet hon kan igenlösa sin själ med.

2: Pröfwatig, om tu, så ofta tu nämner Gudz och Jesu Christi dyra namn, gör thet med tillbörlig wördnad och högachtning, och har så ett hiertelit misshag ther till, och innerlig sorg och nit thet öfwer, at detta Gudz dyra namn, Guds dyra ord, Gudeliga böner och songer, warda så skändeligen af låtra Menniskior misbrukade? eller ock, om tu ej allena hafit tin fågnad theraf, utan ock stelf wahnwördat samma dyra Namn med lätt sinnighet, eder, swordomar,

B 2

han.

hans Kap ic? Pröfwa tig, om tin bön och suckan alltid uprinner af ett troget hierta, och warder i en helig Andacht förrättad? eller oc, om icke du ofta talt allena med mun, och hiertat varit långt therifrån? Om din själ, förmedelst the, af Gudz Andas upväckte hierte-suckningar, står uti en kärlig förtrolighet med Gud, så at du, som en wän på sin wän, slitigt tänker på Gud, alltitt åliggande utgiuter uti Gudz Sköte, och wäntar så på hans nådiga bön-hörelse med undergifwenhet uti tålmod? Tro säkert Min Christen! at den altså står i förtrolighet, han har redan bracht sin själ, i thenne oroliga werld, uti en salig ro och hwila.

3: Pröfwa tig, om du tin Frälsares Jesu Christi stora kärlek, som han förmedelst sin pins och död, wänt emot dig, utan återwändo med helig förundran betraktar? Om du honom therföre af hiertans grund alltid tackar, och om tu honom, som tig så högt och beständigt älskar, förmedelst en innerlig tro och brinnande kärlek i titt innersta innesluter? eller oc om tu thenna tin Christendoms förnämsta plicht å sdo satt, och tin Frälsare ofta bedröfwat med en oanständig werldenes kärlek? Pröfwa tig, om tu Jesu Christi blodz och dödz kraft dageligen så brutar i trona,
at

at tu tbermedelst och therigenom in för Gud och hans dom, söker, tigger och berder Nåd och syndernas förlåtelse, såsom sådana ting, utan hwilka du ej kan komma utur ditt elände? Om du alltid föreställer dig jesum till en Förebild, hwarerter du will och skall rätta hela tin Christendom? Om tu slitigt påminner dig jesu aldradiupaste förnedring, och låter sådant wara hos dig en kraftig drift, till at försaka dig, bortlägga all högmöd, icke söka tin egen ähra och berömmelse, utan i all tin omgiångelse och wandell beslita dig om ödmuikhet och nedrighet? Afwen så, om du jesu heliga lydno, tålmod, mildhet, lyfchet, och alla andra dygder mehra och mehr efterföljer, sökandes således blifwa hans sinne likformigare dag från dag? Om du håller Christi försmädelse, för större rikedom, än thenna sondiga werldenes häfwor, det är, om du warakeligen tror det i ditt hierta, at det är tusende gånger bättre, at blifwa i denne werlden förachtad, förfölgd och bedröfwad, blifwa af alla förlåten, lida för jesu skull elände och jämmer, än at för ett timmeligt och jordiskt nöje försaka och förlora thenne Aldla Skatten, Christum jesum? Ja om tu och i följe theraf har kändt och förstådt beskaffenheten af jesu Christi rike, huru nemligen thet icke är af

werlden, och huru alla thes undersätare skola sökia theras sanna lycksalighet, icke uti the jordiska, utan uti the himmelska och osynliga ting?

4: Pröfwa tig, om tu äst Gudz Andans lefwande tempel och boning, så at han tig uplyser, lärar, helgar, regerar och i en san Gudachtighet mehra och mehr styrcker och uprättar? Om tu icke ofta stådt emot hans wårckan, honom med många synder bedröfwat, och lämnat den onde Andan rum i titt hierta? Om tu icke ofta til slutitt titt hierta, så Gudz Andan genom ordet och andra goda rörelser klappat ther uppå, på det han måtte så utföra sitt Ämbete hos tig, och bringa tig till en san bättring och omwändelse? Ach Min Christen! war försäkrad therom, at på detta Andans inneboende kommer all tui Salighet an; ty then s m Christi Andan icke har / han hörer honom icke till / står thet i Rom. 8. 9. Pröfwa tig, om tu hörer bland theras tahl, som wandra, icke efter köttet, utan efter Andan? Om titt lefwerne härrörer af werldenes drift, och föres efter werldenes sätt och wilja, eller om det härrörer af Andans drift och lag, och föres efter Andans sune och wilja? om du ännu låter synden wara wäldig hos tig, eller ock, om tu redan med alt alt
 war

war dödar tina lemmar, som på jordene
 äro, och har således en helig åtrå, at i
 denna saliga förnyelsen, utan återwänd
 wära och tilltaga, till thes tu omsider
 warder en fullkommen Man uti Christi
 fulbordiga ålders mått? Eph. 4. 13.

5: Pröfwa tig, om du som många tus
 sende andra, står i den skadeliga inbillning,
 at tu kan lifafult wara en god Christen,
 fast tu lefwer efter werldenes sätt, ställer
 dig werldene lif, och har tin förnöjelse u
 ti syndige ting? om tu tycker, at när tu
 allenast håller dig till then Christeliga För
 samling, går med hopen till kyrkan, och
 till Herrans Nattward, gör understun
 dom tina böner &c. at Gud skall lifafult
 wara tillfredz med dig, fast titt hierta e
 medlertid blefwe hängiande wid jordiska
 ting? eller ock om tu har lärdt at bättre
 förstå och känna grunden af tin Christen
 dom: nemligen, at detta är en fördömmelig
 willfarelse, hwarmedelst Diefwulen stört
 så många tusende uti helwetit, då han
 bracht dem i det hopp; man kan ändoch
 tro på Christum, fast man litet eller alsin
 tet besitar sig om en ostraffelig wandel el
 ler goda gierningar? Pröfwa tig om tu
 fast mehra är therom öfwertigad, at then
 tro, hwarigenom tu täncker salig warda,
 B. 4 är

är intet någon flugga, inbillning eller död
 tanka, utan så kraftig och lefwande,
 at den nödwändigt förer med sig en sann
 Gudachtighet och wärckande Christendom?
 Om tu och sådana tros tecken finner hos dig,
 nemligen at tu tienar tin Gud och tin Näs-
 ta redeliga, och om det är tins hiertans
 åstundan, at uti en sådan Helgelse, utan
 hwilcken ingen kan see Gud, mehra och
 mehr tilltaga? Om du sanfärdeliga tror,
 at munsens tro, och blott HERRE HERRE
 ropande gör ingen salig, utan allena en
 lefwande tro, hiertans tro, sådan tro,
 som wisar sig först uti Jesu omfattande,
 och sedan i thet at man med lust och nöje
 dageligen gör Fadrens wilja som är i him-
 melen? ja om du finner hos dig, at tin
 tro drifwer dig dageligen till heliga tane-
 kar, ord och gierningar, som äro tronens
 nödwändiga fruchter, såsom till exempel:
 kärleken till Gud; iswer för Gudz åhra;
 högachtning för hans Majestedt; försä-
 kelsen af werlden; föttens förståelse;
 wandrandet uti Jesu fotspår; Segren öf-
 wer werldena; kamp och strid mot helwe-
 tes häbrar; ofskrymtad ödmjukhet; bestän-
 digt tålmod; längtan efter ewighet ic?

6: Pröfwa dig omsider, om tu tin tim-
 meliga lefnadz slut hafwer dageliga för tin
 na ögon, och håller thet för tin högsta
 flöf

Plöfhet, at kunna så inrätta allt ditt wärde,
 som thet skickar sig till en salig död och
 skilnad hädan? om tu i följe theraf ej lef-
 wer uti säkerhet och wärdezlöshet, utan al-
 tid så förer tin Ehrstendom, som tu hwar-
 dag skulle omwäxla tiden med then oänd-
 ga ewigheten? Om du allt ditt företagan-
 de så förrättar, som tu uti dödzens stund
 önskade dig thet förrättat hafwa? om tu med
 allt alfwär flyr allt thet, som i dödzens
 stund kan göra tin tro och tin frimodighet
 till förtwiflan och blygd, ja flyr allt thet,
 som tu äfwen uti dödztunden önskade dig
 aldrig hafwa besattat med? om tu tror
 at allt therefter man såår i tiden, allt the-
 efter får man och upståå uti ewigheten?
 Pröfwa dig, om tu then sista domen,
 för hwilken wij alle skolom församlade
 warda, har alltid för tina ögon och uti
 ditt minne, och i följe theraf noga wakar
 öfwer tina tankar, ord och gierningar,
 hålft som at tu wet, at Kristus Jesus then
 rättfärdige Domaren, skall en gång för-
 dra en noga räkning för allt? Och pröfwa
 dig och ditt samwete noga, om tu flitigt
 föreställer dig den uppå domen, följande
 outgrundeliga ewigheten? om tu the för-
 dömdas qwahl så betrachtar, at thet up-
 wäcker hos dig haat till synden, såsom then
 thet förtienar helwetet? deremot åter,

om tu Helgonens härlighet så besinnar,
 at den wärddar hos dig längtan efter tros-
 na på jelum, som then enda wägen är,
 hwarigenom man kan komma ifrån the-
 na oroliga tiden, till en rolig och salig
 ewighet?

Ewige och härlige GUD!
 Wij arme Siälur stå här in-
 för ditt ansichte. Se wij uppå
 Dig / så ästu helig Gud / hvars
 ögon äro så rene / at the intet
 kunna se thet oreent är; Rätt-
 färdig Gud: som äst then on-
 dom en förtärande eld; Allwe-
 tande Gud / för hwileken ej
 thet minsta onda kan wara för-
 borgat. Se wij uppå oss sielf-
 wa / så äre wij arme Syndar-
 re / som icke kunna låta bli at
 förtörna dig. Se wij uppå
 vårt hierta / så är det ett ill-
 fundigt och bedrägeligit ting.
 Ach hwad kamp och möda få-
 star

star thet icke / at bringa vårt
 hierta utur werlden till ett no-
 gare estersinnande af thet ena
 Nödwändiga ! När thet skall
 see / så är thet blindt / när thet
 skall sönderslås / så är thet
 hårdt ; när thet skall sörja / så
 är thet känslolöst ; när thet skall
 upwakna / så är thet säkert /
 och fruchtar sig thet som minst /
 thet största fahran kan wara
 på färde. Therefore / o store Gud!
 Kom Tu oss till hielp / emedan
 fött och blod sig sielf intet hiel-
 pa kan. Gif oss nåd at wij för-
 medelst ett noga ransakande
 måtte blifwa warse vårt till-
 stånd / och sedan rätta oss der-
 efter ! Men skolom wij rätteli-
 ga se våra synder / så öppna
 Tu våra ögon ; **A**h tu rätt-
 färdige Domare / tag bort thet
 tåc-

täckelse / som den arga Satan har
hängt för våra ögon, på thet wij
rätteligen måtte warse blifwa
thet elände som uti oss bor / och
sedan i stoft och aska förnedras
för tin härlighets Trohn. Ja
Herre Jesu Christe ! utransaka
Tu oss / och få weta vårt hier-
ta / bepröfwa oss och förnim
huru wij thet mena / och se till
om wij äre på ondans wäg / så
för tu oss på then rätta wägen!
Amen.

Säter edert lius lysa för
 Menniskjomen / at the
 måge se edra goda gier-
 ningar / och prisa eder
 Guder / som är i himmelen. Åro Frås-
 farens ord uti Matth. 5. 16. Fråsfaren ta-
 lar wål, här egenteligen sina Lärjungar till,
 men doch ej allena till them, utan ock till
 alla trogna. Wi äre ju Gudz wärck
 skapade i Christo jesu till goda giernin-
 gar till hwicka Gud oss tillförene be-
 redt hafwer, at wi uti them wandra
 skole Eph. 2. 10. Skall man då kunna lå-
 ta sitt lius lysa för andra; så bör man self
 förut hafwa liuset; ty ther intet lius är,
 ther kan thet intet heller lysa. Thetta liuset
 är intet annat än trones lius, som då upstån-
 des i hertat, när Menniskian med alfiwar
 omwänder sig till Gud. Så länge intet
 thet sker, så är och blir Menniskian uti
 mörckret. Är hon uti mörckret, ja, är hon
 selfwa Mörckret Eph. 5. 8. Hur skall
 hon

hon så kunna lysa? Men tjemot, the som äro lius i H. Eranom / the kunna ock låta theas lius lysa för andra. Uti naturlig måtto är thet så; at thet liuset är uptändt, thet lyser thet ock; så ock uti Andelig måtto; thet trones lius är, thet lyser thet, ty tron är aldrig utan goda gierningar.

Andamålet, hwarföre man skall låta sitt lius lysa, är icke egit beröm, eller någon förtienst, utan Gudz lof; At the måtte se edra goda gierningar / och prisa eder Fader / som är i himmelen. Så säger ock Petrus at wij skola kungöra hans dygd / som ock kallat hafwer ifrån mörckret till sitt underliga lius. 1. Pet. 2. 9. Nu, huru Christna Meniskior skola uti Huushållständet i synnerhet låta theas lius lysa, therom skall i följande Betrachtelser warda afhandlat.

Om Ahta folk.

Texter. Eph. 5. 25. 26. Eph. 5. 22. 26.

Uti theanna Betrachtelsen warder handlat.

Om Ahta = Folcks inbördes plicht och skuldighet.

Wid theenne Betrachtelsen, märcka wij
1. At

1. Att **Achtastånd** är ett **Gudi behageligt stånd**. Thet är **Gudz egen instichtelse och Ordning**, och **hward H. Erren skickar**, thet är **lofligt och härligt**. Psalm. 111. 3. När **Gud** hade **skapat Adam** utaf **Jordens stofc**, och **uti sin allwiskhet såg**, at **Menniskione** **intet war godt till at wara allena**, så **bygde han Qwinnan** af **Adams sido**. ref, **honöm till bielp**, then **sig till honom hålla skulle**. På thetta sättet **har tå Gud insat Achtenskapet**, ett **allena för Adam**, utan ock för hans **esterkommande**, **hwarföre han ock ännu i thenna dag låter födas till werlden både Mån och Qwinnor**, på thet **Achtenskapet måtte mid macht hållas**, och thet **Menniskliga släktet fortplantas**. Frålsaren **uprepar thetta** uti **Matt. 19.** giswandes så **tillkännna**, at **Achtenskap** är ett **mindre i Nya Testament** hans **goda ordning** än thet war i **det Gamla**. Thet är ock till at **märke**, at **Achtenskapet** **insattes redan uti Fullkomlighetenes Stånd**, och icke **först efter Fallet**, **hwaraf i synnerhet är till at sluta**, at **Achtaståndet** är i sig ett **heligt och Gudi behageligt stånd**. Så **har och H. Erren Iesus förklarad sitt nådiga behag till Achtaståndet**, tå han ei **allenast war tillstädes på Brölloppet i Cana**, utan ock **ther gjorde sitt första underwårck**.

2. Achtafoldes inbördes plicht och skyldighet igemen är; 1. at the tillsamman besita sig om en san och ofskrymtad Gudzfruchtan. Thet heter i gemen till alla uti Mich. 6. 8: Thet är tig sagt o Menniska hwad godt är / och hwad Herren af tig eskar / nemliga: at hålla Gudz ord / och bruka kärlek och wara ödmuik för tinom Gudi: Detta är så mycket, som at fruchta och tiena Gud med ett redeligt hierta. Thetta angår jämwäl Christeligt Achtafold, nemligen at the hålla Gudz ord och tiena honom med ödmuikt hierta. The böra besinna at the äro gifne hwarannan till kropp och Siäl, ty böra the wara omtäncke ej allena om hwars annars kropp och thes wälfärd, utan ock om hwars annars Siäl och thes salighet och fromma. En Christen älskar då sin Nasta rätteligen när han på alt sätt arbetar uppå thes ewiga wälfärd; Alltså, den kärlek, som Achtafold hwarannan skyldige äro, bör i synnerhet wisa sig deruti, at then ena är på alt sät bekymrad om thes Andras Siäla wälfärd och fromma. Bägge könen både Man och Qwinna böra föreläsa hwarannan med Gudachtighets exempel, och intet på något sätt wara hwarannan till

till förargelse, wäl wetande, at the en gång på domedagen för Gudz Ansichte skola giöra redo för hwarasannars Siäl, och at Gud så warder then förlorade Mafas blod fordrandes utaf thes andras hand, som warit orsaken till thes förtappelse. Man wet ock, at Aichtastånd är många beswärligheter och lidande underkastadt. Then som ledig är, har wäl ock sina plågor; doch ännu mehr the, som uti Aichtenskap lefwa. Then lediga kan egenteligen intet någon plåga träffa, än then som ända fram och omedelbart kommer uppå honom self; men hwad then gifta widkommer, så träffar honom ett allena hans egen plåga, utan ock, så antingen hans Mafa eller Barn, hwilcka så wäl som han, äro mångehanda menniskliga swagheter och plågor underkastade, komma uti qwahl och lidande, får han så lof at fånnas therwid, och taga sin del theraf; så har ock huuswålning sina swårigheter och plågor; at förtiga andra plågor, som Gud efter sin underbara wåshet Aichtafolck tackes pålägga och tillsända. Nu, at wid sådane tillfällen kunna rätteligen sticka sig, så at man med otålighet ett måtte förtörna Gud; utan wara tillfridz och förnögd med alt thet Gud gör. stickar och lagar, och taga med tack samt sine dagen emot, som then

Kommer ut af **H**Errans hand, thertill fordras
 en stark och sitig öfning uti Gudachtig-
 heten. Christeligt **A**chta fold kunna icke
 heller önska sig af **G**udi högre Nåd och
 större lycksalighet, än at the måtte uti en
 gladelig stund samlas in för **G**udz dom
 och sedan uti en salig ewighet; thertill for-
 dras åter en san Gudachtighet, såsom tro-
 nes lifachtiga prof, aldenstund ingen kan
 komma uti himmelriket, utan then som
 gör **F**adrens willja som är i himmelen.
Matth. 7: 21. Ach huru wäl och lyckeligen
 äro då **A**chtafold komne tillsammans, när
 the äro jesu egna medan the lefwa, blifwa
 hans egna då the dö, och som **H**Errans
 egna få med glädie möta hwarannan för
Gudz dom! ty böre the också wara sitige uti
 böner, och tillsammans uplysta heliga
 händer till himmelen, om **G**udz nåd, An-
 da och wälsignelse till **S**ial och tropp.

2. Är **A**chtafold's plicht och skyldighet
 i gemen, at the **A**lsta hwarannan inbör-
 des. Thet innersta och nogaste uti **A**chten-
 skap är **K**ärleken. Om **M**änner, säger
Andan, at the skela **a**lsta sinna hustrur,
 såsom **C**hristus **a**lskade **F**örsamling. **C**hri-
stus **J**esus har **a**lskat sin **F**örsamling gan-
sta herteligen, utan all falskhet, så at
 han också har wägat sitt lif, för henne. han
 haf

hafwer gittwit sig sielfwan för oss till
 gåfwo och offer / Gudi til en söt lucht
 Eph. 5. 2. Johannes säger: therpå kär-
 naen wij Gudz kärlek / at han hafwer
 låtit sitt lif för oss. 1 Joh. 3. 16. Alltså
 skola och Männerna hierteligen älska sina
 Hustrur, älska them utan falskhet, så at
 kärleken hafwer sin uprinnelse utaf hjer-
 tat; ty ther kan och intet heller någon kär-
 lek wara rättfäffens, ther then icke är hierte-
 lig; kärleken är ju intet annat, än hiertans
 böjelse till en annan. Christus hafwer äls-
 kat Församlingen med en ren kärlek, det
 är, han älskar wäl Församlingen, men
 älskar doch intet thet onda, som finnes i
 Församlingen utan när hans Barn synda,
 så straffar han them togliga / och
 förmanar them med tuchtan / hwar-
 utt the synda / at the motte blifwa
 ondskone qwitte / och tro uppå HEr-
 ren. Sap. 12. 2. Så skola och männerna
 älska sina hustrur, nemligen at the thet
 onda som the se hos them, med sachtmo-
 digom auda straffa, och af blind kärlek
 intet tillstådia något som är emot Gud och
 hans bud. Männerna skola wäl älska sina
 Hustrur, men så at Gud warder alltid älskad
 öfwer alting; ty den kärlek till Creaturen
 är allena Gudi behagelig, som intet stan-

nar på Creaturen, utan lika som tränger
 sig igenom them, och endast stannar uppå
 Gud. Eljes säger Frälsaren uti Matth. 10.
 37. och Luc. 14. 26. *Then sin hustru äls-
 skar mer än mig / han är mig icke wärd.*
 Kristus älskar och sin Församling beständigt,
 håller sit förbund och löfte troliga, håller tro
 ewianerliga psal. 146. 6. och som han är
 Sanning Joh. 14. 6. så ängrar honom
 icke heller hans oäfwor och kallelse.
 Rom. 11. 29. *Så skola och Männerna
 hålla then tro och kärlek, som the sina hu-
 strur, inför Gudz Församling, som wit-
 nen på then yttersta dagen, tillsagt hafwa.*
 Gudz Andä säger: *Achtenskap skall
 hållas ährligt ibland alla / och Ach-
 tenskaps säng obesmättad / men bolar-
 re och horkarlar skall Gud döma.*
 Ebr. 13. 4.

Theremot igen är Andans wilja, at
 och hustror älska sina Männer hierteliga,
 redeliga, i Gudz ordning och med bestän-
 dighet. Apostelen säger at *Qwinnor sk-
 la älska sina Männer. Tit. 2. 4.* Så
 förmante och fordom Sara Föraldrar, at
 hon skulle hafwa sin Man Tobiam kär.
 Tob. 10. 13. *Kärleken emellan Achta solet,
 är Grunden till alt thet öfriga, som the
 hwar*

hwarannan skyldige äro, ty bör then wara både hiertelig och wärfelig, så at the wänliga omgås med hwarannan, bedia Gud för hwarannan, sköta hwarannan, söka på alt sätt hwars annars bästa, ty alt thetta äro fruchter af en rättssaffens kärlek, som icke består uti orden och tungone utan i gierning och sanning. 1. joh. 2. 18.

3. Äro och Ahtasofolck hwarannan skyldige igemen tålmod / eller at the ärotålige med hwarannan. Apostelen säger uti Coll. 3. 19. I mån älsker edra hustror, och warer icke bitre emot them. Thet gifwes uti et Ahtensskap mångt och mpetet, som intet altid är efter Mansens wilja och åstundan, men så bör han doch intet låta sig theraft till bitterhet uptånd warda, så at han skulle fatta kallsinighet till sina hustror, och begynna till at hata henne i sitt hierta. Ach huru ofta förser sig icke Församlingen emot Christum, och han hafwer doch sachtmodighet och tålmod med henne! Eller at han skulle begynna till at öfwerfara henne med otidighet, med skamliga ord och banskap, hwilket ädla och ärbara sinnen ärganska swårt till at lida; eller och at han skulle begynna till at handtera henne med hugg och slag och med

annan otillbörlighet. Detta alt hörer till bitterhet, som Gud; Andä här förbiuder. Männerna böra täncka, at Hustrurna, fast the äro swagare kärill / äro doch så wäl arfwingar till lifzens Nåd som the; Äro så wäl till det himmelska Arfwet, af Gudi skapade, Återlöste och helgade som the; hafwa så stor deel i Christo, och så många löften till Christum som The; Gud har så mycket arbetat för them som för Männerna, will så gierna them till himmelen, som Männer, ty böra the tå icke wahnbedra, förachta och bedröfwa thet, som Gud self icke wahnbedrar, förachtar eller bedröfwar. Så böra oc Männerna weta at Hustrurna äro Menniskior så wäl som the, och mångebanda swagheter underkastade så wäl som the. Nu som the selfwe wilja, at man ei skall anse theas swaghet och fel med skarpheit eller på thet hårdaste, utan at man har tålmod med them; altså äro the oc skyldige till at bewisa thet samma mot sina hustrur, nemligen hafwa tålmod med theas både kropsens och sinnsens swaghet. När Hustron felar och syndar, bör Mannen icke samtneka thertill, utan honom tillkommer at straffa och rätta thet; Man thet bör doch ske med alswarsam stillhet och icke med bitterhet, ty themed uträttar man ganska litet. Så skola och

Hue

Hustrorna hafwa tålmod med theras
 Männer, och när the se, at thet intet al-
 tid will gå efter önskan uti deras Ahtas-
 stånd, så böra the doch intet thesfore för-
 banna sitt stånd, utan fast mehra täncka,
 at Ahtaståndet är then Scho/a, ther the
 skola lära at rätteligen sticka sig uti och un-
 der korset. Thesfore säger ock Apostelen,
 at Ahtasfolck skola lida lefamlige be-
 lymmer. 1. Cor. 7. 28. Skulle ock Män-
 nerna hafwa några swagheter, så skola
 hustrorna sådant icke utropa och utbreda, u-
 tan fast mera öfwerstyla, förswara, och
 till thet bästa uttyda. Een qwinna som
 tuga kan är en Gudz gåsfa / säger Sy-
 rach. cap. 26. 17 thet är intet, som bättre
 pryder en qwinna, än at hon är sachtmo-
 dig och tystlåten. Skulle ock Männerna
 falla uti slukdomar, olyckor lifsfährlighet
 &c. så skola hustrorna icke thesfore trötta-
 wid them, eller öfwer gifwa them; och om
 the än sselfwa skulle råka uti någon olä-
 genhet thet wid, så böra the doch med tå-
 lamod och kärlek alt uthärda och öfwer-
 winna, och så sanna hwad Syrach säger:
 En wån kommer till then Andra uti
 nöden; men man och qwinna mycket
 mehr. Cap. 40. 23. Så bör thet wara med
 Ahtasfolck, som Ruth sade fordom till Naemi:

Tijt tu går / tijt will iag ock gå / ther
 tu blifwer ther blifwer iag ock / titt
 folck är mitt folck / och tin Gud är
 min Gud. Ther tu dör / ther dör iag
 ock / ther will iag ock begrafwen war-
 da; HERren giöre mig thet och thet /
 om döden icke skall skilja oss äth. Ruth.
 I. 16. 17.

3. Men i synnerhet, är Männers plicht
 och skoldighet emot thetas Hustror at the
 försörja them och skaffa them thetas näh-
 ring; och som Männer äro skuldige till at
 med sitt arbete nära sig self, altå och sina
 hustror, som heta thetas kött. Emedler-
 tid är intet heller lofgifwit qwinnone at
 förnöta sina stunder och dagar uti lättia och
 med såfångt utlöpande till byar och gran-
 nar, utan hon skall ock gripa till arbetet
 som henne anstår, så mycket hennes kraf-
 ter thet tillåta. Så äro ock Männerna
 skuldige till at förswara sina Hustrur, ta-
 la alt godt om them och hålla them i äro, som
 en Herrans gåfwa, ty en förnuftig qwin-
 na lofwer at HERranom säger Salomo uti
 Dids. 19. 14. och Syrach säger, at en bygde samt
 qwinna är en ädel gåfwa / och war-
 der hon om aifwen som fruchtar Gud
 Cap. 26. 3. Som man nu en stor HERres
 gåf

gäfwä achtar, ett allena för gäfwans dyrbarhet, utan också för hans skull som then gifwit hafwer; alltså skall också en Man hålla sina hustru uti ähro, ett allena therefore at hon är en ädla gäfwä, utan också, at hon är gifwen utaf HERRanom, thetta heter at gifwa thet qwinliga kärilet sina ähro. Zempte detta kommer också männer till at regera och styra sina hustror Men thetta bör ske med förnuft och bestedelighet, på thet at fridsens och enighetens band ett måtte sönderslitas. Ty som thet behagar både Gud och Menniskior illa, när Man och Qwinna intet begå sig wäl med hwarannan, så behagar thet there mot diefwulen ganska wäl, när man och qwinna hålla olåt med hwarannan, och bedröfweligit, at sådant ochristeligit wäsende skall höras och spörjas ibland Christna! Menniskeligit är thet at febla, men diefwulstet at wara Lejon i sitt huus / och grym emot sitt huusfolk. Syrach 4. 35. Så skola Männerna styra theras hustror, at thet sker uti wänlighet och kärlek; af kärlek skall han afråda henne ifrån thet ondt och onyttigt är; af kärlek tillhålla henne till Gudachtighets öfningre.

Theremot åter hörer Hustrorne till, at the hedra sina Männer. Så hafwer Sara

giordt. Gud sade till Evam, at heaves
 wilja skulle Mannen om undergiftwen
 warda och han skulle wara hennes
 HERR. Gen. 3. 16. När hustror thettat
 achtaga, så upfylla the the med Gudz be-
 falning och willa, och hedra så ett allena
 sina Männer utan ock Gud, som Männe-
 na öfwer them satt hafwer. Så hedra hu-
 stror sina Män rätteliga, när the wörda
 them, tala alt godt och åbrligt om them,
 ställa sig wettiga och höfliga emot them,
 och måge the göra thetta så mycket mera,
 som at thet är thetas egen heder. Så göra
 de Rebecca med sin Isaac. Gen. 24. 63. Abi-
 gail med sin onda Nabal. 1. Sam. 25. 25.
 Esther med sin Ahasverus. Esth. 5. 3. Hu-
 strorna hörer ock till at lyda sine Män. Ap-
 ostelen säger: Hustrorna ware sine
 Män underdånige, såsom HERRanom.
 Eph. 5. 22. och uti Coll. 3. 18. såsom till-
 börligt är i HERRanom. Det är, för
 HERRans skull, och som HERRans ordo-
 ning och wilja med sig förer. Alltså bör
 man intet lyda sin nästa i det som ondt är,
 utan all then lydnan som en Hustru är sin
 Man skyldig, bör allena förstås om thet
 hwad åbrligt, godt och Christeligt är,
 ty till sådant allena har HERRen sitt wäl-
 behag. The skola besitta sig ock om wänlige-
 het

het mot sine Männer, stilla theras wrede med lena ord, lindra theras ångslan och bekymmer med liuslighet, och som Syrach säger, wara sine Männers glädie, och göra them ett roligt lefwerne. Cap. 26. Slitige skola the wara i sitt hus, och med all ömhet sköta sine syster. The skola wara huusachtiga Tit. 2. 5. bygga huuset Prov. 14. 1 wara en trogen hjelp och en skälpe som mannen kan stödia sig wid Syrach. 36. 26. Alltså doger tå intet, att the löpa omkring gator, flyta ifrån huus till huus, och föra sqwaller och allehanda historier, utan the skola blifwa hemma uti sitt kall, och med sparsamhet förwara och bespara hwad församlat är. conf. prov. 31. 10. Seqq. Hwad elses theras klådnad beträffar, så böra bestedelige qvinnor alltid föra sig till sinnes hwad Gudz Andä säger i I. Pet. 3. 3. 4. Dustruans prydnad skall icke wara utwärtas med flätat hår / eller kringhängiande gull / eller kostelig kläder; utan om theu fördolda Menniskian i hiertat, är utan wanck / med sachtmodigom och stillom; andä / thet är. kosteligt för Gudi.

4. Hwad som förbinder Ahtasolck till these

theſe plichter och ſkyldigheter. Swad Män-
nerna widkommer, ſå äro the ſkyldige till
at i achtaga alt detta 1. therföre, emedan
thet är Gudz alſwarsamma wilja och be-
falning. 2. emedan huſtrurna äro theras,
them the af Gudi undfådt hafwa. Huns
och ägodelar ärſwes af föräldromen/
men en förnuſtig huſtru kommer
af HErranom. prov. 19. 14. 3 emedan
huſtrur äro ſwagt fårill och böra thy han-
teras med deſto ſtörre ömhet och tålamod.
4. emedan the äro ad arfwingar till lif-
zens Nåd, och Gudi, ſom intet hafwer
anſeende till perſonen, ſå låra ſom Män-
ner. och omſider. 5. Alt våra böner och
Gudztieneſt ej måtte blifwa förhindrade,
hwilket ſke ſkulle om Männer med oför-
nuſt, otro, bitterhet, bannor och tråtor
ſkulle hantera theras Huſtrur.

Beträffande åter Huſtrurna, ſå åligger ock
them till at göra theras plicht tillfulleſt. 1.
Therföre, emedan det ſämmål är Gudz
wilja och befalning till them, och ſtår alt
ſå icke i theras frihet till at göra härut-
innan hwad them lyſter. 2. emedan Gud
till ſådant har wälbehag. Syrach ſäger:
thet är ett ting ſom Gudi wälbeha-
gar / at Man och qwinna wäl begä-
ſig med hwarannan Cap. 25. 1. 2. 3

emedan Mannen är Hustrones hufwud
 Eph. 5. 23. och hufwudet kommer till at re-
 gera och styra lemmarne. 4. emedan intet
 Mannen utan Qwinnan har först syndat
 och infördt öfwerträdelßen. 1. Tim. 2. 15.
 ty bör hon ock wara lydlig och hörsam. Au-
 teligen 5. emedan mannen är icke af
 qwinnone / utan qwinnan af Man-
 nenom / och mannen är icke skapad
 för qwinnone skull / utan qwinnan
 för Mansens skull. 1. Cor. 11. 8. 6.

Tillämpning och Samvetes pröfning.

Min Christen! I Bröfwa tig,
 om tu wid början af titt Achten-
 skap och medan tu trädde thertill / har flit-
 tigt åkallat Gud och hans Andä / at
 han wille rena titt hierta ifrån alla
 födliga affichter / och föra tig till
 en sådan person / med hwilcken tu
 kunde tjena Gud dageligen med ett
 redeligt hierta / fly werldenes fäfän-
 gelighet / och utan förhinder jaga ef-
 ter måhlet och den lön som uti him-
 meln är? Om du ock i följe theraf
 äfwen wid anträdet af titt Achten-
 skap hast leda till allehanda yppia-
 het

het och Christnom oansändig pracht och ståt / emedan eljes mästa Ahtasfolck genom sådant förjaga wälsignelsen / och i thes ställe draga förbannelsen öfwer sig; men theremot warit i ditt hierta gauffa sorgfällig och bekymrad / huru ditt giftermål måtte begynnas i Gudi och efter Gudz siöne, wä thet tu sedan under alla the wedertwärdigheter och plåger / som tig i ditt giftermål möta kunna, måtte hafwa ett godt och frimodigt samwete / i alla dina lifsdagar?

2. Emdan grunden till all lycksalighet i tiden och i ewighet / är en san och ofskrymtad Gudzfruchtan / så pröfwa tig / om tu flitigt idkat tin Huus Gudztiensst / warit flitig uti bön och åkallan till Gud / samt uti Gudz godhets prüs och lof? om tu på alt sätt warit bekymrad om / huru tu med tin Maka måtte lefwa och dö Gudz egendom och hans kära barn / och till then ändan sökt med all ömhets till at mehra och mehr uprätta tin maka med wänlig underwisning, påminnelser / förmaningar / kärligt sträfvan

fande och tröst? Kan tu med godt samwete bekänna / at tu intet uvisärligen varit tin Måka till förargelse / utan så mycket hos tig stådt / och genom Andans Nåd varit möjeligit / föreløst honom (henne) med gudachtighets exempel i ord / i åtbåt wor och gierningar? Om tu uti dagelig försakelse / gamla Menniskians försäktelse och helgelse brukar titt Aichtastånd / och således uti en alswarsam bättring och tro gör dig mehra och mehr skickelig till at wara JESU Brud / och till at engång tråda in till Lamens Bröllof och Mattward?

3. Pröfwa tig / om tu hierteligen älskar tin ächta Måka / och med beständig redelighet och tro håller enodast dig till honom. (henne) och deremot hwarcken med hiertat / eller med någon oanständig gierning på något sätt, wisar dig wara bekymrad om någon annan? om tu så wäl uti mötgångz och olyckones / som uti medgångz och lyckones tid / med trogna råd samt willig och oförtruten hielp gådt tin ächta Måka till handa? Om tu hafwer wachtat dig ei allena
 för

för det onda / utan ock för sken till
 thet ondt är / så at tu tin Måka /
 then tu hierteligen älska skall / aldrig
 qwalt med någon bitterhet / utan
 tvärt om hållit thet / näst Guds-
 fruchtan / för ditt högsta och förnäm-
 sta / at alltid wara tin Måka till chri-
 steligt behag?

4. Pröfwa tig / om tu hwarcken
 i ditt hierta hatat tin Ächta Måka /
 eller öfwerfarit honom (heane)
 med skamliga och bittra ord / eller
 med slag och annan hård och otill-
 börlig medfart; utan fast mehra /
 som en Christen Menniska / haft
 tolamod med thes swaghet / intet
 ansedt felachtigheter med bitterhet
 och på thet skarpaste / utan med
 kärlek och sachtmodigom Andas löft
 till at uprätta then som felande
 är? Och emedan Ächtenskapet är
 ett sådant stånd / ther Gud sina äls-
 ra Barn ganska ofta plågar skänd-
 ka mången bitter och öfwerflödande
 kalck / och them med mångehan-
 da plågor och wederwärdigheters
 hemjökta, så pröfwa tig, om tu lä-
 tit

tit tig therå: nöja / tagit forþeus dag
emot med tackfambhet / intet knorrat
Gudi emot / som tig således öfwar
och pröfwar / intet wiffit tig otålig
under Gudz äga / än mindre söban-
nat titt skänd eller dagen / på hwilcken
Gud tig ihertill styrde och förde / us-
tan fast mehra ansedt titt Aichtostånd,
som en Schola, ther Gud sina Barn
försöker och pröfwar?

5. Till thet sidska pröfwa tig
tu Aichta Man / om tu tina Hus-
stro / såsom arfwinge till lifzens
Nåd / christeligen närer och för-
sörjer; emot all försmädelse förswa-
rar; alt godt om henne talar; anser
henne som en dyr gifwa / för Skapas-
rens skull / som henne tig gifwit haf-
wer; med alt förnuft och utan hård-
het henne styrer och regerar; med kär-
lighet loftar och drifwer till tron, till
bön / till Gudz lof / till uprichtighet
för Gud / till ödmjukhet / till medli-
dande och hjälpsambhet mot then torf-
tiga; Summa: till all Gudachtibete-
nes öfnin? Deremot igen, tu Aichta
gwinna pröfwa tig / om tu bedrat
och wördat tin Man för Herrans
D skull

skull och hans befallning skull? (hwilet
 ket är tin egen heder) Om tu warit
 honom lydig uti alt det som godt och
 christeligt är / warit wänlig emot
 honom / lindrat hans bekymmer med
 ljuflighet / och sökt göra honom på
 alt sätt ett roligt lefwerne? Om tu
 flydt onyttigt tidz fördrif / waris flit-
 tig och huusachtig i titt kall / sampt
 sparsam / doch utan girughet / med
 det som förwärfwat och samlat är?
 Änteligen / om tin prodnad och drächt
 warit jesu rättfärdighet med trona
 omfattad / samt then fördolda Men-
 niskan i hiertat som utan wanck och
 lyte är?

Och trognaste Frälsare HER-
 re Jesu Christe, wij tacke dig af hiez-
 tat / för tin ousäjeliga stora
 kärlek / som tu therutinnan tin
 Församling bewijst hafwer / at
 tu hafwer wärdigats falla och
 och erkänna oss för leder och
 lemmar af titt fött och been.
 Lät

Låt thenna tin kärlek dels ma-
 ra en kraftig dritt hos Ahtas-
 solet / till at älska hwarannan
 inbördes / dels och en regel
 hwarester the theras kärlek rät-
 ta och ställa skola. Regera alt
 Ahtasoflet med tin gode Anda /
 at the med böner kunna helga
 theras stånd / bruka det till titt
 lof / till förkofring i det Ande-
 liga / och till inbördes upbyg-
 gelse uti Gudachtighetens öf-
 ning / jämnväl ock till hwaras-
 annars nöje och fromma. Chri-
 ste Jesu låt hwar Ahta Man och
 qwinna så lefwa tillsammans /
 som stode the inför titt ansichte;
 Låt them så med hwarannan
 förenas / at the ock måtte altid
 stå i föreningene med dig / och
 warda en anda med dig / till
 thes tu / wår dyra Siåla

Brudgumme / försätter oss i din
himmelsta Bröllops saal / till
Lambens Bröllop / bland En-
gla Trohner! Amen.

Föräldrar och Barn.

SOm Barn äro för Föräldrar, Näst
Gud, det aldradorbaraste på jorden,
så följer theras, at och Föräldrar böra på
alt uptänckeligt sätt wisa sig angelägna
om them, och om theras sanna wälfärd
och lycksalighet. Men föräldrar äro tä-
rätteligen angelägna om sina Barns wäl-
färd, när the leda och föra them till H^Ere-
rans fruchtan. Detta fordrar Gud utaf
alla Föräldrar, så han säger uti Deut. .6
6. 7. These ord / nemligen, at tu alskar
H^Errer i din Gud / at allo hieria / af
allo nål / af allo förmågo / them jag
bruder dig i dag / skal tu lägga på hjer-
tat / och skall skrifa them i dinom
Barnom / och therom tala / när tu
sitter i ditt hus / eller går uppå wä-
gens; när tu nederlägger dig eller up-
star. Barnen theremot åter, som the bö-
ra anse sina Föräldrar, som sådana, the
ther

ther stå för them i Gudz itad och ställe, så skola the och lyda sina Föräldrar, och låta sig af them till en san Gudz fructan förde warda. När då Föräldrar och Barn således i acht taga theras inbördes plicht, och giöra å bägge sidor, hwad som giöras bör, så låta the och för sin del theras luss hia för Menniskior till Gudz lof. Och om thetta skolom wij i theenne Betrachtelsen underrättade warda.

Text.

För Föräldrar. Eph. 6. 4. för Barn
Eph. 6. 1.

Betrachtelsen är:

Om Föräldrars och Barns inbördes plicht och skoldighet.

votum.

Om Föräldrar.

Anförda Andans ord till Föräldrar lyda så: I Fäder. Thenna befallning angår alla Fäder, förnåma och ringa, rika och fattiga, gamle och unge, men ett alena Fäder utan och Mödrar, ja Stof-Fäder, Förmyndare och sådant mehr. Ty som Barn hafwa theras plicht emot Föräldrar, som the skola noga i achttaga, så hafwa och Föräldrar theras plicht emot Barnen. Hwarafföljer, at Föräldromen är icke lofgifwit at omgås med sina Barn

som them lyfter; therföre säger Anden:
 recer icke eror Barn till tvrede. Thet
 ta Her, då Föräldrar hantera sina Barn
 alt för hårdt, förbanna them och fälla obön
 öfwer h. m, slå them halta och lama, och
 således be e sig emot them, icke som För-
 äldrar, utan som tyranner och mördare.
 För sådant böra Föräldrar wachta sig,
 på thet at the intet måtte förderfwa sina
 Barn, och göra them till alt godt öfwie-
 kelige, fast mehra skola the söka med all
 kärlek at uprätta och upfostra them, hwil-
 ket Andan fordrar, då han säger: Ueau
 upföder them i tucht och HErrans
 förmaning. Upföda skola Föräldrar si-
 na Barn, så länge och Barn sielfwe kun-
 na göra thet, och såwida Föräldrar haf-
 wa styrka och förnögenhet ther till, men
 upfödande bör ske i tucht / det är, med
 tillhörig alfwarsamhet och aga afstyra
 them ifrån det onda, och styrka them
 till thet som godt är, sedanuti HErrans
 förmaning, det är, med grundeliga,
 tidiga och öfwertygande förestälningar,
 at the i allt ting måtte rätta sig efter HErr-
 ans ord och wilja.

I synnerhet fordras af Föräldrar 1:
 at the föreläsa sina Barn med Gud-
 schtighets exempel / besittande sig om en
 san

san Gudzfruchtan, som är grunden till alla öfriga christeliga dygder; Man ser utaf dagelig erfarenhet, at goda förmaningar uträtta ganska litet, när Gudachtighetenes esterson är borto. Till exempel: Om en Herde wille aldrig så mycket ropa till Fåren, at the måtte gå på den hödra sidan af wägen, och han self går på then wänstra, så må man wara therom försätrad, at then måste hopen följer honom efter; likaledes om en Öfwerhet skulle gifwa aldrig så goda lagar och Förordningar, och self förde ett ogudachtigt lefwerne, så må man säkert tro, at minsta hopen af Undersåtarena rättar sig efter Förordningar och lag, men måste efter thes lefwerne. Så är thet ock med Föräldrar och Barn. Om ån Föräldrarna aldrig så mycket förmana sina Barn till en san Gudachtighet, och selfwe lefwa ogudachtigt, så kan man wara säker derom, at thesas lefwerne har långt större eftertryck och wärckan hos Barnen än alla thesas Förmaningar. Thesutan lärer thet ock wara för Föräldrar ganska fremmand och owahnlitig sälla, till at råda och leda sina Barn till Gudachtighet, ta the icke selfwa äga Gudachtigheten, eller förstå sig theruppå. The höra ta Föräldrar beslita sig om ostraffelig wandel och om en

san Gudachtighet, och noga wachta sig för
 ihet, at the en på något sätt måtte wara
 sina Barn till förargelse, så mycket me-
 ra, som man wet, at ingen ting giäller
 så mycket hos Barnen som Föräldrarnas
 lefwerne och efterson.

Men till en san Gudachtighet är intet
 nog, at man förstår sina Christendoms
 stöcken, och wet mycket tala om salighets
 wärf och ärender; intet nog, at man för-
 rer ett för werlden allenast utwärtas ähr-
 bart lefwerne, utan uppenbara syndet
 och laster; ja intet heller nog, at man al-
 lenast hör jesu ord och brukar hans heliga
 Sacrament; utan thertill fordras, 1. at
 man under Fadrens dragande, med en,
 uti en san och grundelig bättringenes ord-
 ning, upwäckt lefwande tro omfattar, och
 mottager och sig tillägnar jesu Christi för-
 soring och tillfyllest giörelse för oss, utan
 hwilken, ingen nåd ingen förlåtelse är
 för oss af Gud, joh. 1. 17. Eph. 1. 6. 7. in-
 gen rättfärdighet för Gud Rom. 3: 24. in-
 gen frid, ingen gemenskap med Gud,
 Rom. 5. 1. Gal. 2. 20. Ingen helgelse och
 rättfärdigt wäsende i Gudi. 1. Cor. 1. 30.
 Eph. 2. 21. Ingen salighet hos Gud at
 wänta Act. 4. 12. Utan idel skrymteri, i-
 del otro, biindhet, wrede, förbannelse och
 fördömmelse med och uti alt wårt wäsende.

2: 11

2: Ut man i kraft af then rättfärdiggörande tron, som renar bterat i oss, och som förenar Gud med oss, besittar sig om, at wara werldene korsfäst. och hafwa werlden sig korsfäst. Gal. 6. 14. besittar sig om, at korsfästa sitt fött med lustar och begiärelser Gal. 5. 24. at genom tron öfwerwinna werldena. 1. joh. 5. 4. och således ej mehra ställa sig werldena lif, eller antaga werldenes wederskyggeliga skapnad och beläte, thet hon hafwer af sin Anförare och Furste die skoulen Rom. 12. utan fast mehra förwandla sig med sitt sinnes fornyelse, och lefwa uti ett rättfärdigt wäsende i Christo Eph. 4. 21. Ej mehra lefwa under föttens, syndenes och Satans tråldom, utan öfwer synden, satan och werlden härsta och segra; Ej mehra söka hwad jorden tillhör, utan jaga och fahra efter then oförgiängelighet som i himmelen är. Phil. 3. 12. Ett thetta är en san Gudachtighet, hwarom Föräldrar skola lägga sin högsta winning, ej allena i anseende till sig sjelfwa och theras egen salighet, utan ock i anseende till Barnen, dels för estersyn skull, som redan sagt är; dels för wälsignelsens skull, som Gud har lofwat fromma Föräldrars Barn, thetas, som älska Gud och hålla hans bud Exod. 20. 6. dels ock för Bönen skull, på thet at Föräldrar kunde så bedia till Gud

för sina Barn, at the i thetas åstundan måtte bönhörde warda. Föräldrar, som äro ogudachtige, förhindra ofta sina Barn ifrån mycket godt, som dock Barnen hade till at bugna sig af, om Föräldrarna wore Gudfruchtige; ty som thet heter om thens rättfärdigas bön, at thea förmar mycket/ så hon alswar år. Jac. 5. 16. så heter theremot om then ogudachtiga at Gud intet hörer honom. Joh. 9. 31. Esa. 1. 15. När då Föräldrar äro ogudachtige, så kunna the med all thetas bön, som är styggelse för Gud, intet något godt uträta för sina Barn, men theremot fromma Föräldrars bön och wålsignelse bygga barnen om huus Syrach. 3. 11.

2. At the älska sina Barn. Thet är wäl naturligt at älska sina Barn, som wi thet se kunna uti oförnuftiga Creaturer emot sina Ungar. Thy bör then kärleken, som Föräldrar äro sina Barn skyldige, icke wara blott naturlig, ja icke heler allena sådan, som then almänna kärleken är, i följe hwaras then ena Menneflan är skyldig till at älska then andra, som thet heter i lagen: Tu skalt älska tin Nästa som dig self. Utan thessa kärleken hos Föräldrar till Barn, bör i synnerhet wara en christelig kärlek, så at För-

Föräldrar älska sina Barn förnämligast för Herrens skull, såsom dyra Herrens gåfvor. Föräldrar skola älska sina Barn, som sådana, som äro theras kött och blod, thet man intet hatar / som Apoſtolen talar i Eph. 5. 29. Som sådane, the the äro lika arfwingar med them till Gudz rike; lika dyrköpte med them, af lika nåd delachtige wordne, them the hafwa fådt af Gud, och them Gud på then yttersta dagen åter af them, som sitt dyra lån, och sina dyrt förwårswade håfwor, fordrandes warder; ja som sådane, them the allena af alla theras jordiska håfwor och ſatter kunna taga med ſig till himmelen. Förthenſkull böra the wara mycket omtänkte och bekymrade, eh allena therom, huru the på ett chriſteligt ſätt kunde befrämja ſina Barnas timmeliga wälfärd, utan ock, ja i ſynnerhet, huru theras Barn, som hafwa en odödelig ſål, som kan både borttappas i helwetet, och giömmas i himmelen, måtte bliſwa rätta, ſanſkolliga och Gudi behageliga Chriſtina på jorden, och ſedan Helgon uti härliheten. Och theſa är then rätta ſanſkolliga kärleken, ſom Föräldrar ſina Barn äro ſkyldige. Nu med theſe kärleken ſtrider ingalunda, at Föräldrar antingen med alſwars ſamma ord, eller ock, ta orden icke ſynes

vara giällande och tillräckelige, med an-
 ständigt och tillbörligit straffande, afstyo-
 ra sina Barn ifrån thet som ondt och o-
 dygdigt är. En del af Föräldrar hålla så
 före, at man intet bör anse sina Barns
 odugder och selskwäld med något rys;
 Men Salomo then wysaste bland Konun-
 gar, menar helt annors, så han säger:
 Prov. 22. 15. Galeskap är i piltens
 hierta/ men tuchtsans rys dritwer then
 långt ifrån honom, och uti följande 23.
 Capitel v 13. 14. Låt icke af at tuchia
 pilten/ ty om tu slår honom med rys,
 så beters man icke dräpa honom. Tu
 slår honom med rys/ men tu friar
 hans siäl ifrån helwetet. När en Trä-
 gårds Man icke bortrycker ogräset i tid,
 och affkiär odugliga qwistar, så förderfs-
 was på slutet altammans, och ieläder
 sig willa egenstaper; äfwenså, när För-
 äldrar icke med alswar aga och tuchia si-
 na Barn, så förderfwas the, wåra till
 uti ondskone/ och warda willsinta. Doch
 böra Föräldrar här wid se noga till, at
 straffandet sker i rättan tid, med tillbör-
 lig förschriighet, samt utan bitterhet och
 affect. Tellingar och qwistar skola böjas
 medan the ännu unga äro; ty sedan the
 hafwa stutit up och blifwit mogna, så war-
 der

der böjandet med them sedermehra swårt. Ufwen sammaledes är thet ock med Barnen. Thy säger Syrach: Bög hans (Sonens) hals, medan han ännu ung är, och slå honom i ringaen / medan han ännu liten är / på thet han icke skall warda hals styf / och tig ohydig. (ap. 30 12. Som man wän ett Barn / så låter thet icke af / så thet gammalt warder, säger Salomo i Prov. 22. 6. Förthensfull giöra the Föräldrar oförswarliga, som asen blind kärlek wisa sig otidigt bekymrade therom med David, at man måtte fara iächta med pilten. 2 Sam. 18. 5. och som intet bry sig om, at säja till en egen Sinnig och oförswarlig Adonia: Hwi giör tu så? I. Reg. 1. 6. Sådane Föräldrar äro like Apinier, som af kärlek till sina ungar, klämma them till döds. Så döda ock många Föräldrar med otidig kärlek sina Barn både till kropp och siäl. Utas hwilket alt så följer, at then älskar sina Barn rätt, som them tillbörligen agar och tuchtar.

; At the upföda sina Barn både till kropp och siäl. Hwad kroppen widkommer, så äro Föräldrar skyldige, at, så länge Barnen sielfwe thet ey giöra fun-

na, förskaffa them theas tillräckeliga när-
ring och uppehälle. Ty hafwa Barnen
sådt theas lif af Gud genom Föräldrar,
så böra ock Föräldrar söla till at uppehäl-
la samma lifwet. Andan säger, at man
skall försörja sitt huusfolck. 1. Tim. 5. 8
näbra them med sin anletes swett. Gen.
3. 19. och med sina händer^s arbete ^{plaz.}
128. 2. Så äro ock Föräldrar skyldige at
klåda sina Barn; at sköta them i theas
skuld och swaghet; at beskydda och för-
hwara them, och hålla them till sitigt och
stadigt arbete, på thet Barnen med tiden
kunde skaffa sig något godt med sina
händer Eph. 4. 28. och ära sitt eget
bröd. 2. Thess. 3. 12. så säger Syrach, Cap.
30. 13. Lär ditt barn, och lät thet icke
gå fåfångt / at tu icke thet öfwer kom-
mer uppå stam. Men wid alt thetta
skola Föräldrar wachta sig för följande
fehlsteg. 1. At the intet fördrifwa och för-
jaga sina Barn ifrå sig, på thet the self-
wo måtte undslippa näringsssynan, eller
förspela, försupa och förstöra sitt eget,
hwarigenom Barnen komma till at stads-
na wid tiggare staswen. 2. At Föräldrar
intet heller alt för kräseliga upföda Bar-
nen, eller wänja them till öfwerflödiga go-
da dagar, hwarigenom the ock kunna blifs-

wa mycket fördärswade. 3. At the intet med orättfärdighet och girughet församla och spara åt sina Barn stora rikedomar och ägodelar. Försörja skola wäl Föräldrar sina Barn, men ingalunda samla them stora rikedomar. Och skulle ån Föräldrar lämna sina Barn stora rikedomar efter sig, them the med orättfärdighet samlat, och med mycken karghet bespart, utan at göra af sitt goda thet, som the warit både Gud och sin Nästa Skuldige, så lämna the gemenligen uti sådana sina rikedomar mehra förbannelse ån wälsignelse åt sina Barn efter sig; hwarföre och sådane orättfärdige ägodelar med tiden antingen rinna som watern utur Barnens händer, eller och tiena them i framtiden till någon olycka till själ eller kropp. Och huru många Föräldrar hafwa med sina orättfärdige ägodelar, förwårswat sina Barn förbannelsen och helwetet! Thet är nog, at aldrig finnes något rum i then heliga Skrift, som säger, at man skall samla stora rikedomar åt Barnen, utan allenast nödtorftig närhing, och äro the Föräldrar till at beklaga, som fallit i thenna dårskap. 4. At the intet twinga sina Barn till sådant närhingz medel, hwartill hwarcken Gud eller Naturen them ämnat hafwer. Thet är såfångt at twinga Barn, till exempel, till studier, som ingen skic

fe

feltighet eller hufwud hafwa iher till. All
 hantering är ju inig loflig och god; ty bö-
 ra och Barn upfödas till then hantering,
 som man märcker hos them böjelse till. För-
 äldrarnas sinne och egentwillighet skall
 här intet giöra någon regel, utan Bar-
 nens skickelighet, samt Gudz regering
 och förson.

Men beträffande åter Siälen, så skola
 föräldrar underwisa sina Barn om then
 sanna Guden och hans dyra ord, på thet
 Barn måtte lära sig then saliggjörande
 tron hwartill the döpte äro. The skola
 med all flit föra och leda sina Barn till
 thetas Skapares och Återlösares sanna
 kundskap, hwaruti thet ewiga lifwet be-
 står Joh. 17. 3. flitigt predika för sina
 Barn om Gudz wilja och om thetas dö-
 pelse förbund, på thet the måtte lära äls-
 ka och fruchta Gud. Som föräldrar
 hafwa sådt sina Barn af Gud, som en
 dyr gåfwa och förträffelig skatt, så skola
 the åter förmedelst christelig underwis-
 ning förathem till Gudi igen. Som the
 selswe äro holdige at taga HERRANS ord
 till hiertat, och råtta sig therefter, så skola
 the och sådant skärpa för sina Barn
 Deut. 6. 6. Hwar och en fader och moder
 skall wara en flitig Predikant i sitt huus,
 ty Gud har uprättat ett witnessbord

i Jacob, och gifwit en lag i Jrael, ty du
 han wåra Fäder båd till at låra thes-
 ras barn. På thet at efterkomman-
 derna måtte thet låra / och the Barn
 som ännu skulle födde warda; så the
 upkommo / at the ock förkunnade thet
 sinom Barnom. At the skulle sätta
 sitt hovy till Gud / och icke förqåta
 Gudz wårck; och hålla hans bod.
 Psalm. 78. 5. 6. 7. Föräldrar skola ännu
 hålla sina Barn nitigt till bön och till Gudz
 lof, ty thet är then machten, som Gud
 utaf Barns mun uprättat hafwer. Psal. 8.
 3. Thet låter wål så länge werlden står,
 hwad Andan säger om Abraham; Jag
 wet at han befäller sinom barnom / och
 sino huse efter sig / at the skola hålla
 HERRans wågar och giöra hwad rätt
 och godt är. Gen. 18. 19. Utaf allt thet
 ta kan man redan någorlunda märcka, at
 Barna Uppfostran är sannerliga intet Bar-
 nalek, och at man aldrig kan snarare för-
 werfwa sig helwetet än på sina Barn.

Till alt thetta äro föräldrar Skyldige.
 I. För Gudz belåte skull, som them anför-
 trodt är, och thet the ett skola på något
 lätt låta hos sig lida meyn, utan i följe
 theraf, altid så sticka sig emot Barnen,
 som

som Gud ställer sig emot them. 2. för Gudz
 wilja och hans befalnings full. 3. E-
 medan barnen äro lika som bundne wid
 Föräldrars Siälar, till hårdt ansvar på
 then yttersta dagen. 4. Emedan Barn äro
 Föräldrars kött och blod, och altså chri-
 stna barn, som höra Gud till. 5. Eme-
 dan Föräldrar dermed stassa mycken nyt-
 ta för sina Barn, för sig sielf och för hela
 Christenheten. När så Föräldrar allt thet
 ta i achttaga, så upwäckta the dermed
 frögd på jorden, frögd i himmelen; the
 Skola och theföre blifwa berömda på then
 yttersta dagen af Domaren Christo, af He-
 liga Englar och Seraphiner, och af sina eg-
 na barn, med hwilka the så kunna fri-
 modeliga träda för Gud och säga: Her-
 re, hur är iag / och the barn som tu
 mig gisswit ha hwet. Esa. 8. 18.

Om Barn.

Gudz mening och wilja till Barnen ly-
 der åter sålunda. I Barn Han förstår
 dermed alla Barn, af hwad slächt, ål-
 der och stånd the wara må; altså äro och
 förnåma Barn förbundne till lydnan e-
 mot sina Föräldrar, the fullwuxne ei hel-
 ler i allt undantagne. Warer hörige,
 säger han. All thet Barn sine Föräldrar
 äro

äro skyldige, fattas i det ordet lyda så
 som tacksamhet, tålmod, hielpfembet.
 Då äro Barn rätteligen lydige mot sina
 Föräldrar, när the äro tacksamme emot
 them och hielpa them, och när the hafwa
 tålmod med theras swaghet. Grunden
 till alt tbeta är heder och färlek. Edra
 Föräldrar / thet är, allom them, som an-
 tingen äro Föräldrar, eller ock, som stå
 i theras stad och ställe. Wore Föräldrar
 thene lydnan icke wärde för theras per-
 son skull, så bör man doch lyda them ther-
 före, at the äro Föräldrar. i HERRAS
 namn thet är, för Gudz skull, och i an-
 seende till honom, i synnerhet at lydnan
 för Föräldrar ett måtte wara emot Gud
 och hans bud. Then högsta Fadren i him-
 melen bör man fram för alting lyda och
 hörsamma. Quia poterant parentes aliquid im-
 perare perversum, adjunxit; IN DOMINO. Hier-
 on. Ty thet är tättwiß / thet är så myc-
 ket saot: Sielfwa Naturen och billighe-
 ten gifwer thet tillkänna, så mycket me-
 ra få Gudz bud och befallning.

I synnerhet fordras utaf Barnen i: En
 son Gudach ighet. Barnen kunna icke
 rätteligen hedra sina Föräldrar och lyda
 them, så länge the icke fruchta Gud; ty
 hwad bekyrrar sig then om menniskior,

som har ingen fruchtan eller wördnad för Gud? Men theremot, så iag erkänner Gud, som öfwer mig är, för en Allsmåchtig och Rättfärdig Herre, af hwilken iag hafwer undfådt både kropp och Siäl, och som har högsta rättighet och macht at fordra utaf mig thet och thet, så så finner iag mig och wara förbunden till hans bud och befallningar. Så är thet och med Barn, hwad theras plicht och skuldighet emot theras Föräldrar widkommer. Skola Barn kunna rätteligen, i Gudi och för Gudz skull, hedra sina Föräldrar, så fordras föruth, at the rätteliga känna Gud, och hafwa then sanna Gudzfruchtan i theras hjertan. Äfwen så: emedan Barn en kunna rätteligen sticka sig emot sina Föräldrar, utan then Heliga Anda, och ingen annan, utan then allena, som fruchtat Gud, kan hafwa then Helga Anda, så följer och theras, at en san gudachtighet är för Barn ganska nödwändig. Alltså är så thet första som fordras af Barn, nemligen at the fruchta och tiäna Gud, och låta sig af sina Föräldrar till Gudz sanna fruchtan förde warda.

2. At the älska sina Föräldrar / be-
 swinnerliga för the många wälgierningar,
 och för thet myckna goda skull, som the ut-
 taf sina Föräldrar äminne hafwa. Man
 är

är Skyldig till at älska sin wälgiernings-
 man, thet är ock mycket Christeligt; så
 mycket mehra är man då Skyldig till at äls-
 ka sina Föräldrar, hålst man ock sitt lif
 af Gudi genom them undsfädt hafwer. Men
 at thesse kärleken måtte wara en christe-
 lig och Gudi behagelig kärlek, så bör man
 älska sina Föräldrar för Gudz skull, så-
 som the thet stå uti Gudz stad och ställe,
 och såsom Gudz godhets redskap emot oss.
 Så skola Barn älska sina Föräldrar at
 the bedia Gud för them, nemligen at Gud
 wille wälsigna them, at Gud wille styr-
 ka them till alt godt, at Gud wille bewa-
 ra them för alt ondt, at Gud wille för-
 längia thessas dagar och lefnad efter sitt
 behag. Så skola Barn älska sina För-
 äldrar, at the ock med gladt hierta bewi-
 sa all wälwiljoghet och hielvsamhet
 emot them, i synnerhet tå the gamla och
 ofällige warda. Kära Barn / Sköt tin
 Fader uti hans älderdöm, och bedröf-
 wa honom ju: cke så länge han lefwet.
 Syrach. 3. 14. Ja så älska, at the äro
 tålige med sina Föräldrar, så at om För-
 äldrar skulle antingen af naturen eller för
 ädren skull, wara understundom sälsam-
 me och underlige, så böra doch Barnen
 alt sådant uptaga med rålamod och sacht-

modighet. Bespotta icke tuas Faders
brust / ty thet är tig ingen åbra. Se
åfwer med honom / om han barnsig
warder / och förachta honom ju icke /
at tu spickelig åst. Syrach. 3. 12. 15.

7. At the hedra och wörda sina För-
äldrar. En son skall hedra sin Fader /
står i Malach. 1. 6. Syrach säger: H Er-
ren will / at Fadren skall af barnen
åbrad warda. Cap. 3. 3. Gud säger u-
ti lagen: Tu skall hedra tin Fader
och tin Moder. egenteligen: Tu skall
anse och skatta them dyrt och högt, som
ett kästeligit och dyrbart ting, som man
ett stocke gull upwäger och högt achtar.
Märckwärdigt är thet, at Andan i thetta
lagsens ord intet säger: tu skall älska /
utan: tu skall hedra. Han gifwer thet
med thet tillkänna, at man intet allenast
skall älska sina Föräldrar, som man äls-
kar sin life; ty thet wore förlitet mot
Föräldrar, utan och hedra them; ty he-
der är och i ett wist mått en kärlek, men
en sådan kärlek, hwarmed man omfattar
honom, then man wördar och högachtar.
Ty skola Barnen hedra sina Föräldrar. i
hiertat / så at the erkänna och anse För-
äldras stånd, för ett af Gudi insatt stånd,
thet

thit ar, at the anse Föräldrar, som sådana, them Gud en del af then macht och myndighet, som han sielfäger öfwer Barn, gifwit och anförtrodt hafwer, ja som sådana, genom hwilcka Gud, som genom Medel-personer, them till lifwet hulpit hafwer. Hedra tin Fader af alt ditt hierta / och förgiåt icke huru tung tu sine Moder worden äst. Syrach. 7. 29. Hedra tina Moder atla tina lifsdagar / kom ihog hwad sakra hon siandet har / så hon dig under sitt hierta drog. Tob. 4. 3. 4. Ja sannerliga! skulle icke ett fromt och dygdigt Barn, ett allenast hedra och wörda sina Moder, utan också lika som bära uppå sina händer, så man litet eftersiner, hwad mödo, ångslan och arbete hon utstådt, then tid hon barnet under sitt hierta burit hafwer, at förtiga then dageliga sorgen, ångslan, bekymmer och omkostnad, som sedermehra förelupit, innan man litet heller utur stoftet uprättat blifwit. Man hedrar ju i werlden gierna then, af hwilcken man någon wälgiärning åtnutit hafwer; Huru mycket mehra skall man så icke hedra sina Föräldrar, af hwilcka man hafwer undfådt thet aldrabästa, nemligen kropp och lif, som äro dyrbarare, än alt silfwer och gull

gull i werlden? 2. Med ord och åthäfwor / så at the icke tala försmädeliga om sina Föräldrar, icke bespotta och begabba them, som then Gudlösa Cham gjorde, hwilken therföre måste wara förbannad i all sin lefnads tid, utan fast mehra förswara sina Föräldrar, tala wäl om them, wälssigna them, stiteligä bedia Gud för them ic. Sedan icke heller omgåås med sina Föräldrar, som med sina wedertlikar, icke gifwa bitande ord, och konstige infall, eller wisa sinra miner och oanständiga åthäfwor, eller wara pratsamma och stortaliga uti Föräldrars närwaro, utan altid och uti alting bete sig ödmuike för och emot them. 3. Med gierningene / så at the äro lydige och hörsamme mot sina Föräldrar. Salomo säger: Min Son hör tin Faders tuchtan / och förlät icke tine Moders bud. prov. I. 8. En Son skall wara sin Faders Genliud, när Fadren talar, hör lydnan hos Sonen swara. Thenna lydnan härstyter af the föregående; ty then iag älskar, hans wilja söker iag och gierna efterkomma, och then iag hedrar och wördar, hans wilja och behag underkastar iag mig och gierna. Barnen äro så skyldige till at lyda sina Föräldrar uti alting, hwad detta lifwet

an.

anbelangar, till exempel: uti utwåljandet af en wisj lefnadz art, uti Gisttermått. Uti sådane saker böra Barnen följa och lyda Föräldrars råd, och icke forkasta thet, eller löpa åstad efter sitt eget hufwud och sinne. Doch böra Föräldrar alltid bruka noga försigtighet, uti sådane mål, at Barnens samweten och naturliga böjelse ett måtte på otienligt sätt betungade warda. Ty barn äro anförtroddes Föräldrarne, icke till then ändan, at the måtte förderfwa them, utan upbygga them. Att thetta bör förstås om thet som löfligit och christeligt är; ty eljes om Föräldrar skulle befalla sina Barn till at göra thet ondt är, så äro Barnen då icke skyldige till at lyda them, utan the böra komma alltid ihog Apostlarnas regel: Man skall mera lyda Gud än Människior Act. 5. 29.

Till allt thetta äro Barn förplichtade: för Gudz befallning skall. Hwar och en fruchte sin Fader och sinna Moder säger Gud i Lev. 19. 3. Salomo säger: Min Son hör tin Faders tuchtan / och förlåt icke tina Moders bud / ty thetta är tino hufwude en skön prydaing och en ledia om tin hals. Prov. 1. 8. 9. 2. För Straffet skall, som Gud hotar

alla olydiga barn med. Först will Gud
 för alla olydiga barn undandraga all sin
 wälsignelse, och deremot låta förbannel-
 sen komma öfwer them, så at the skola
 warda usle och olyckelige på jorden. Så
 säger Gud: then som Fadren förlag-
 ger och oroar honom / och Modrena
 fördrifwer / han är ett skamligt och
 förbannat Barn. prov. 19. 26. exempel
 hafwe wij på Cham, Esau, Absalon. Se
 dan skola sådana onda barn icke hinna till
 halfwa åhr, och om the oc skulle än län-
 ge lefwa, och med theas straff fördrö-
 jas, så skola the doch omsider med skam
 wita sina dagar. Ett öga som bespot-
 tar Fadren / och försmår at lyda Mo-
 drena, thet måste förvarna wid baco-
 ten uthugga / och the unga Örnar
 upfråta. prov. 30. 17. Omsider skola
 wahnartige Barn aldrig ärfwa Gud; ri-
 ke, thet the icke uti nådenestid omwända
 sig och göra bot och bättring, utan theas
 lön, theas del och arff skall blifwa i hel-
 wetet. Märcker thetta 3 olydige Barn!
 3. För Nådebelönings skull. Lydige
 Barn hafwa öfwer sig en nådig Gud och
 Fader; the skola undfå af H&ERanom
 wälsignelse på jorden, och wälsignelse i
 himmelen, som wij thet se uti Jacob patri-
 archen

archen, then både till siäl och kropp, tim-
meligen och ewinnerligen war wälsignad
af Gudi. Syrach säger: then wälgierning
som Fadrenom bewias / warder al-
drig förgiäten / och tig skall gods ske,
om tu än syndare äst och på dig skall
tänckt warda i nödene / och tina syn-
der skola förgås såsom tjs af solene.
Cap. 3. 16. 17.

Tillämpning och pröfning.

I. För Föräldrar.

1. Pröfwa dig / om tu alltid och
wid alla tillfällen hafwer så sticket
och stått dig emot tina Barn / som
Gudz beläte / thet dig anförtrodt är /
sådant af dig fordrar? Om tu uti all
tin wandel hafwer förlyst them med
Gudachtighetenes exempel / och med
jelu ofkyldiga lefwerne efterlyst? Om
tu wilst dig ganska bekymrad therom /
at tina Barn hwarken uti eller utom
hanset / genom wahnartiga Meani-
stior / genom theras ohöfwiska taal
och förargeliga lefwerne / måtte för-
argade / och till thet ondt är / för-
leds

ledde warda?

2. Pröfwa tig / om du med all sorgfällighet upföde dina Barn i tucht och Herrens förmaning? Det är: Om tu strax ifrå barnabenet och ifrån första början hafwer sökt till at intrycka och inplanta hos them Gud; innerliga kärlek / Gud; sann fruchtan / samt huru man skall hafwa Gud dageligen och stundeligen för ögonen och uti hertat? Om tu till then andan hafwer flitigt förestält them, at thet är en Gud i himmelen / som alting seer / märcker och hörer; en Gud / som är allestädes när / som följer oss ehwart wi gå / och möter oss ehwart wi komma; en Gud / som hatar thet onda / och för hwilken ett ogudachtigt wäsende ej kan bestå; en Gud / som förmår förderfwa then ogudachtiga både med kropp och Siäl till helwetet; ja en Gud, för hwilkens domstol wi alle skolom en gång församlade warda / och sem skall gifwa hwarjom och enom / som hans gierningar varit hafwa?

3. Pröfwa tig / om tu af en otidig mild-

mildhet och af en blind kärlek till tina barn / hafwer sedt genom fingren med theras fehl och wahnart / och således laddat uppå dig Eli Skuld och förbannelse? eller ock / om tu them faderligen och alfwarligen / med föresålningar af Gudz swåra förbannelsse och dom / som följer uppå synden / för theras odygder skull / hafwer tucktat och straffat / doch med måttelighet, utan bitterhet och affekt, i rättan tid / jäsom then thet endast och allena söker tina Barns förbättring och fremma? Och at winna thetta ändamålet / så pröfwa dig / om tu utaf Gudz ord hafwer flitigt förestält them Jesum Christum, huru han är både ett fullkomligt Försoningz offer för oss alla / som ock ett fullkomligt exempel och mönster / hwar ester wij hela vårt lefwerne och all vår wandel rätta skolom? Om tu alt thetta giordt med bewekeighet, med stor kärlek / med mycket tålmod / tidt och ofta / på thet at the ock sielfwe måtte få smaken af Gudachtighet / samt längtan at win-

winna Jesu gestalt / och at stadig
bära hans beläte uti sina hiertan ?

4. Pröfwa mig, om tu med all
ömhjet hafwer wachtat mig för thet /
at tu ej på något sätt måtte upfylla
Barnens spåda sinnen med säkerhet
och gudlöshet; till exempel: med of-
werdåd till eder / swordemar / ban-
skap och Satans namns påkallande /
med girughet / åhregirughet / hämd,
wrede / försuådelse / bitterhet &c. ?
som många blinda Föräldrar, dels af
oförstånd, dels af ondsko thet göra?
Ach vx, vx, vx the Föräldrar! som för-
arga sina Barn med Gudlöshet itäl
och med säkerhet i lefwerue! Pröfwa
mig / om tu flitigt afftræckt dina Barn
ifrå werldenes fördömda likformig-
het? Om tu grundeligen förestält
them / at the dro och lefwa i werl-
den / icke till then åndan / at the måt-
te warda rike / förnäme och anseentli-
ge / och winna ^{god} dagar / utan at the
måtte tjena Gud, åhra Gud / fruch-
ta Gud, njuta hans Nåd / blifwa
hans artwingar i himmelen / men i
then ordning / at / medan the lefwa /
the

the så wandra i trona / i försakelse /
 i weridenes förståstelse / i kamp och
 strid / i wako och fasto / i tålmod
 och böner / i Jesu heliga fotspår /
 genom åhra och skam, genom ondt
 och godt rychte / ty på sådant följer
 härlighet i himmelen?

5. Pröfwa mig / om tu flitigt på-
 mint tina Barn theras döpelse för-
 bund / samt then lefnadz art, som
 fordras utaf Förbundens Barn, om
 the eljes wilja blifwa delachtige af
 Förbundens förmåer och sällheter?
 Om tu flitigt med Hanna fördt them
 till Gudz hus / hållit them till Scho-
 lor / efter råd och lägenhet / på thet
 the må lära sig något godt / håll
 thet / som angår theras siäls wälfärd
 och salighet? Om tu flitig förman
 them till böner / till loffsnger till
 Gudz erz läsandet? Om tu sielf wa-
 rit flitig i böner / lå för tin egen skull
 at tu måtte få wisbet och fö stånd till
 at kunna rätt upföda tina barn; som
 för tina barn skull at H:ren them
 altid med sin Anda regera / uphölla
 och styrja wille?

6. Pröfwa tig/ om tu flitigt föres-
 stält tina barn/ hwad theras rätta
 rindning är/ icke fringhängiande gull
 eller kosteliga kläder / icke ringar eller
 kädior, icke armspån eller kosteliga
 skor, eller annan onödig, öfwerflö-
 dig och dyrbar drächt. 1. Pet. 3. 3. Esa
 3. 18. seq. Utan Jesu dyrt förwärf-
 wade rättfärdighet/ som är den rätta
 salighets mantel? Hwad theras
 förnämsta maät är/ icke at äta fräs-
 seliga och lefwa i wällust/ utan at
 göra Fadrens wilja/ som är i him-
 melen? Hwad theras säkraste on-
 giängelse är, icke med werlden/ med
 werldzslig sinnade Menniskior/ utan
 med Gud i himmelen? Hwad the-
 ras bästa höghet / och högsta heder
 är/ icke at wara storsinte / högfär-
 dige / förnätne, nåswise och stälte/
 utan at wara ödmuکه och nedrige
 för Gud och Menniskior? Hwad
 theras berömmeligaste hämb är, icke
 at betala ondt med ondt / bannor
 med bannor / utan/ som Iesus säger,
 wälsigna then / som öf förban-
 nar

nar/ giöra then wal / som fabr
 efter wårt argesta / bedia Gud
 för våra onänner och fiender?
 Swad theras förnämsta härkomst och
 slamma är / icke at vara född af hö-
 ga / rika och förnåma i werlden / u-
 tan at vara född af Gudt och hans
 oförgångeliga säd?

7. Pröfwa tig, om tu älskar dina
 barn förnämligast för HErrans skull,
 såsom hans dyrbara gäswor, och lika
 arfwingar med tig till himmelen? Om
 tu intet knorrar emot Gud och lika som
 träter med honom / at han wälsignat
 dig med många barn / utan fast meh-
 ra är glad, öfwer them såsom öfwer
 himmelska dyrbarheter / HErrans
 Englar / och tackar Gud för them?
 och om tu i följe theraf / är hierteligen
 bekymrad therom / huru de: as nålar
 mitte omsider giömas i himmelen?
 Om tu så älskar them / at tu eck them
 tillbörligen agar och tuchtar? them
 troligen undervisar och lärar? förjer
 för theras hålla / för theras kläder och
 södo? Tror tu thet / at the Föräldrar
 F äro

äro tiufwar och mördare mot sine
 barn / som Herrans / sig förlanta
 gåfwor / förmedelst yppighet / pracht
 och liderlighet förderfwa / förskingra
 och förstöra? Men deremot, tror tu
 ock thet / at många Föräldrar hafwa
 med theras orättfärdeligen samlade ä-
 godelar köpt och förwärfwat Helwe-
 te för sina Barn? Thersföre pröfwa
 tig / om tu på then ena sidan haftwer
 wachtat tig för thet / at ej för Bar-
 nens skull girugas och snålas efter ri-
 kedomar i werlden; men åter på then
 andra sidan sökt / at med all ährlig-
 het och flit / nähra och försörja tig och
 the tina? Ja / pröfwa tig omsider /
 om tu äger hos tig thet samwetes wit-
 nesbörd och then frimodighet / at om
 thet skulle gå annors med tina Barn
 än wäl / både i tiden och i ewighet /
 at så sådant ej kan tig tillräknas för
 Guds rättfärdiga dom?

För Barn.

1. Pröfwa tig / om tu besittar tig
 om Gudz sanna kinnedom at theruti
 wära och tilltaga? om Gudz sanna
 fruch-

fruchtan/ at theruti bliwa mer och
 mera rotad och grundad? Om tu be-
 der flitigt till Gud/ om han s belige
 Anda/ at han sig mötte gifwen n ar-
 da/ och sedan underrisa och lära sig/
 huru tu lefwa och wandra skall? Om
 tu ihen högsta Fadren i himne en
 hierteligen tackar och innerligen äls-
 skar/ emedan han sig genom sina
 Föräldrar/ så faderligen förörigt och
 så många wälgjerningar bewist i af-
 wer?

2. Pröfwa sig/ om tu sina Föräl-
 drar; genom hwilcka tu har af Gudi
 fått ditt lif/ christeligen och hierteligen
 älskar och högt achtar, jem sådana
 ne/ the ther stå uti Gudz stad och
 skalle för sig? Om tu them så älskar/
 at tu ock för theras timmeliga och e-
 wiga wältård/ fliteligga beder till Gud/
 på thet at tu måtte få äga och behå-
 la them både på jorden och i himne-
 len? Om tu på ett ch isteligit sätt i titt
 hierta/ med sina ord/ äthätwer och
 gjerningene hedrar sina Föräldrar/
 och theras ährliga och goda namn
 förwarar och beskyddar; men theras

mot, så mycket hos dig står / afbör-
 jer ifrå them, all försmädelse och för-
 klening? Om du så älskar them / at
 du ock beder till Gud för deras lifs
 förlångande? hafwer tålamed med
 deras swaghet? Är färdig och willig
 till at hjälpa och sköta them / i synne-
 het på the gamla och trötte wårda?

3. Bröfwa dig / om du ock bewisar
 dina Föräldrar all tillbörlig heder och
 ähra? icke omgås med them / som
 med dina wedertlikar / utan anser
 them / som sådana / hwilckom Gud
 en del / af sin macht öfwer barn an-
 förtrodt hafwer? eller ock / om du
 hafwer warit bitter och suur emot
 them, gifwit bitande och skarpa ord /
 och eljes hurit dig äth oanständigt och
 örrargeligt?

4. Bröfwa dig / om du warit olyd-
 dig emot dina Föräldrar / förachtat
 deras befallning, bedröfwat them
 med hårdnackhet / rasat åstad efter
 ditt eget hufvud / utan at fråga dina
 Föräldrar om råd? eller ock / om du
 hafwer beslitat dig om lydnan emot
 them /

them / hållit thet för tin bästa heder
och högsta fågnad / at kunna alltid
esterkomma Föräldrars wilja / och
wara them till nöje och behag / uti
all thet / som icke strider mot Gudz
heliga ord och hans witnesbörder ?

5. Pröfwa tig / om tu warit tienst-
achtig mot tina Föräldrar / sköt them
i theras sjukdom / födt och klädt them
i theras fatigdom / warit the as
ga / theras hand och theras fot ? Om
tu så lyder tina Föräldrar / at tu thet
goda / som tu ser hos them / med lust
och nöje efterföljer, och så wandrar
i theras fotspår ? men theremot flyr
thet onda / som Föräldrarna kunna
wara begifna till ? icke gör tig de-
achtig of theras synder / utan hierte-
ligen beder till Gud för theras bät-
tring och omwändelse ? Om tu så
wålsignar / beder och suckar, när tu
hörer föräldrar swärja och bannas ?
Om tu så åfallar Gud, när tu hör-
er them påkalla Satan ? Ar tin nä-
stas förswarare / när tu ser them
wara förfinadare ? förnedrar tig för
Gud och menniskior / när tu mär-
ker

ker them wara försinte och förnärne? Doch at alt thetta sker med beskedelighet / med wördnad / med försigtighet och förstånd.

Ach mildaste Fader! tu som then högsta Fadren är öfwer alla Fäder! Wij tacke dig jämwal för thenna tin ordning / som tu till menniskio släktets fromma / emellan Föräldrar och Barn inrättat hafwer. För låt mildeligen / hwad ock haf utinnan emot tin heliga wilja syndat är / så Föräldrar icke rätteligen fördt Barnen till dig och så Barn icke heller rätteligen wördat och hedrat sina Föräldrar. Gif Föräldrarne wissbet och förstånd at rätteliga uppfostra sina Barn / på thet at the intet måtte förtappa någon af them / som tu them gifwit

och

och förlänt hafwer. Gif alla
 Barn tin Andas nåd / at the
 för tina skull kunde i en san
 Gudachtighet hedra och wör-
 da sina Föräldrar. Milde
 Gud! regera alla Barn med
 tin gode Anda / och bögheras
 hiertan till tin sanna fruchtan.
 Låt them uti Jesu sinnets lif-
 het wäga till dag frändag / och
 uti hans dygdelesnad förklaras
 ifrån then ena klarheten till
 then andra. Store Gud! tu
 hafwer sagt: låter Barnen
 komma till mig och förmener
 them icke / ty sådane hörer him-
 melrifet till; Ach så tagtå alla
 Barn under tina wingars
 skugga / och haf en faderlig om-
 wårdnad om them; bewara them
 för thenna onda werlden / at the
 icke måtte förförde och ewin-
 ner-

nerliga soctappade warda / till
 thes tu omsider försätter både
 Föräldrar och Barn til then ort /
 ther tu / HErre / sielf blifwer
 then endaste Fadren öfwer alla /
 och ther wij alle / såsom tine
 Barn så nyttia tin härlighet /
 och lofwa tig till ewig tid! A-
 men.

Huusbönder och Tienstefolck.

Wen säger wäl, at Namnen :
Herre och Tienare / bor-
 de intet höras ibland Chris-
 na, ty döpseln hafwer giordt
 oss allesamman till bröder ; men man sä-
 ger thet utan skäl och grund ; ty Evange-
 lium will aldrig omstörta en god ordning
 ibland menniskior. Alla Christna äro
 wäl sin emellan bröder, och af Christo
 gjorde till andeliga Konungar Apoc. 1.6.
 Swarföre och Apostelen säger uti Rom. 8.
 15. Wy hafwe icke sådt trældomsens
 anda, utan wy hafwom sådt utfora-
 de barns Anda / i hwilckom wy ro-
 pe: Abba / Färe Fader ; och uti Gal. 3.
 28. Her är icke tienare eller fri ; alle
 ären Een i Christo Jesu. Emedler-
 tid uphafwer doch thenne Christeliga Fri-
 heten, hwarom i anförda språk handlas,
 icke, then åffilnad som är emellan tienar-
 re och fri, och följachteligen är thet. **W**

di icke emot, at somlige äro **HERRAR** /
 somlige åter **Tjenare**. Therpå kommer
 thet allenast an, at både **HERRAR** och **Tie-**
nare noga i achttaga theras inbördes plicht
 och skyldighet, på thet, at oc theras
 hus måtte lysa för **Menniskor** / och
Gud i himmelen måtte theraf winna sitt
 lof och sin berömmelse; och thetta är, hwar
 om närwarande betrachtelsen skall hand-
 la och berätta.

Text

För **HERRAR**. Col. 4. 1. För **Tienste-**
fold. Col. 3. 22. 23.

I. Om **HERRAR** / eller **Huus-** **bönders** och **Matmödrars** **plicht** och **skyldighet**.

Wit anmärcke härwid följande omstän-
 digheter. 1: Hwad **Paulus** förstår med
HERRAR / så han säger: I **HERRAR** /
 hwad lita och rätt ar ic. Med **HERRAR** /
 förstår han alla them, som hafwa **HERR-**
rawälde och **macht** uti huushållning, ett
 allena stora **HERRAR**, som hafwa stora
 huushåll, utan oc the ringare, till exem-
 pel. **Bönder**, som behöfwa, föda och lö-
 na **tienstefold**, och the hafwa **macht** till
 at befälla them; ja icke heller allena **Huus-**
bönd

bönder, utan och Matmödrar, hwilckom
 och, jemte Männer, tillkommer at hafwa
 uppsicht öfwer tienstefold. Salomo säger
 at en Huusachtig Quiana står up om
 matena / och gifwer sitt huusfolck
 mat / och sina tienarinnor theras del /
 hon ser till / huru thet i hennes huus
 tillstår / och äter icke sitt bröd i lättia.
 prov. 31. 15. seq therföre äro the och för-
 ordnade af Gudi Männerne till hielp
 Gen. 2. 18.

2. Swad these Herrars plicht och
 Skyldighet är, nemligen 1. At the bestä-
 ta sig om en san Gudachtighet så i an-
 seende till sig selfwa, at the måtte tackas
 Gudi, och at the måtte kunna wäsliga re-
 gera och styra sitt huusfolck; ty utan Guds
 nåd och hans Anda kan man ingen ting,
 Gudi behageligt uträtta, och Guds
 Anda gifwes ingom androm, än them
 frommom och Gudfruchtigom; som och i
 anseende till sitt tienstefold. Ty emedan
 these Herrar äro Christna, och hafwa
 uti döpselen swurit sin tro och lydno un-
 der Jesu Sabha, det är; till at honom en-
 bast och allena följa och tiena, och med
 alla krafier söka hans ähra, och hans bäs-
 sta, så åligger them då, at på alt sätt, och
 med allo sitt söka Herrans Jesu Christi ri-
 kes

Res förmering, och följachteligen förja för
 theras huusfolck's skålar, föra them till
 Christum, underwisa them uti Gudz och
 Jesu Christi sanna kundskap, hålla them
 till alswarsam Gudzfruchtan, trott-
 ga förmana them till tucht, ärbarhet
 och dygd, alswarligen åtwarra och strafs-
 sa them för allehanda wahnart och odygd
 ic. Thetta alt äro HERRAR sina tienarers
 skyldige. Så ofta wij kunna winna Gudi-
 en Siäl, så böra wij icke försumma thet;
 huru mycket mehr böra wij då sådant i acht-
 taga uti vårt eget huus? Så länge Her-
 rar hafwa tienarers uti sitt huus, bröd och
 tjenst, så länge äro the ordför the i För-
 äldrars stad och skåle, och the skyldige at
 upföda them i tucht och HERRANS
 förmaning. Eph. 6. 4. Sådant will
 Gud hafwa utaf alla huus, Fäder och Mö-
 drar, så han befäller them, Exod. 20. 10.
 at the skåla hålla theras tjenstefolck
 till Sabbats helgande. Swad en
 Predikant är i Församlingen, thet är en
 huusfader uti sitt huus, sade Augustinus.
 Och at thetta måtte hafwa så mycket större
 eftertryck, så skåla HERRAR föreläsa
 theras tjenstefolck med Gudachtighetenes
 exempel, wara Gudfruchtige och fromme,

flitigt biversta Gudztiensten, besitta sig om
 Gudelig och christelig wandel, och så på
 alt sätt wara them till en Gudelig estersyn;
 ty exemplen förmå mycket både
 till ondt och godt, hafwa gamla sagt. Salo-
 mo säger: En HErr som till lögn-
 lust hafwer / hans ttenare äro alle o-
 gudachtiga. prov. 29. 12. Thy böra Her-
 rar noga wachta sig för ondt exempel för
 huusfolck / at Chritti væ och förbannelse
 ej må träffa uppå th:m. Matth. 18. 6.
 Herrar hafwa ock skelswe förnämsta nyt-
 tan theras; ty hafwa tjenstefolck lärdt
 fruchta Gud af hiertat, så äro the thesto-
 trognare och redeligare mot sina HErrar.
 Then fromma och Gudfruchtiga Abraham
 är härutinnan för alla Huus. Fäder och
 Mödrar till en Gudelig estersyn; thet he-
 ter om honom, at han hafwer befalt
 siuo huuse efter sig / at the skola hålla
 HErrans wägar och giöra hwad rätt
 och godt är. Gen. 18. 19. så berömmes
 ock Salomo en dygdesam huusqwinna, då
 han säger, at hon uplåter sin mun med
 wähet / och at på hennes tunga är en
 täckelig låra. prov. 31. 26. Thet är ju be-
 rømmeligit, at man håller sitt tjenstefolck
 till flitig kyrcktogång, till bön, lofsång
 och HErrans Natwardz begäende, och
 då

Då man self har sina bönestunder i sitt huus, man ock låter them wara tillstädes; Men man skall ock icke heller förgiata at bedia till Gud för sitt tjenstefolck ty så Apostelen säger, at man skall hafwa böner / tacksjelse och för böner för alla Menniskior, 1. Tim. 2. 1. så will han dermed hafwa tjenstefolck inneslutit. Thetta är nu HERRARS huswud plicht mot sitt tjenstefolck.

1. At the älska sitt tjenstefolck. Kärleken är grunden till andra dragder och ther af bör här flyta allt thet öfriga, hwad HERRAR (huusfäder och Mödrar) äro sitt tjenstefolck skyldige. HERRAR skola älska sitt huusfolck en allena igemen, som man älskar alla Menniskior, utan ock i synnerhet och i högre grad, ty emedan wij skola älska vår nästa, så skole wij så mycket mehra älska vårt tjenstefolck, ju närmare the oss äro. HERRAR äro för sitt tjenstefolck i Föräldrars stad, ty skola the ock älska them, som sina barn. Af en sådan kärlek bör så här flyta, at the forja för theras tjenstefolck, icke allenast för theras Siäl / hwarom redan sagt är, utan ock för theras kropp / thet är; at the gifwa sitt tjenstefolck, theras tillräckeliga närking och uppehälle. Gud säger:

ger: tu skal icke blada munden till
 på exanom som tröskat. Deut. 25. 4. Je-
 sus säger också: hvar finner man en tres-
 gen och måll skaffare / then hans
 HERRe sätter öfver sitt tjenstefolck /
 at han them i rättan tid gifwer / hwad
 them behörer. Luc. 12. 42. och will ther-
 med, at tjenstefolck en skall fattas theras
 näring. Betala them theras wälförtien-
 ta lön / och icke förändra eller förminska
 then, eller för hwarjehanda updichtade
 orsaker skall innehålla theras lön. En
 dagat arles lön skall icke blifwa när-
 tig in till morgonen / säger Gud Lev. 19
 13. Then som för dig arbetar, ho-
 nom gif strax sin lön / och förhåltin-
 gom hans förtienta lön / sade then
 gamle Tobias fordom till sin Son Cap. 4.
 15. Bland the synder, som ropa ifrån
 jorden till Gud i himmelen, räknas också
 then, så man förhåller en arbetare thes
 lön. Sj arbetarens lön / som edert
 land afberget hafwa / hwilken i them
 twifeliga ifrå hast hafwen, ropar och
 theras rop är inkommit i HERRans
 Zebaoths öron. Jacob. 5. 4. Kärleken
 hos HERRar till theras tjenstefolck fordrar
 en pätterigare, at the äro wänlige och
 mis-

milde emot sitt huusfolk, icke öfverfara
 ra töem med hårda ord, skäls ord, swor-
 domar, bankap, böner, orolighet, som
 ett Spöke skulle gå omring i huuset, som
 många Gudlöse Huusfäder och Mödrar
 för sed hafwa, utan regera them med
 förnuft, befalle them med kärlek, höra
 them med tålmod, swara them med still-
 het ic. Så bör hwar Christelig Huus-
 bonde och Matmoder tänka wid sig self:
 Eh! Gud hafwer efter sitt allwisa råd
 satt mig uti thetta stånd / at jag haf-
 wer tjenstefolck under mig / thesöre
 tackar jag honom afhiertat! Men
 hade han ock satt mig till ett tjenste-
 hion / eller h'dan efter sättandes
 wårder / så önsfode jag ju gieraa / at
 mitt huusbondsfolck wille wara mil-
 da och fromma emot mig; ty wil
 iag nu aldrig thet samma emot mitt
 tjenstefolck / på thet Gud eh måtte
 hafwa orsak at straffa mitt högmöd;
 thesöre säger ock Gud: tu skalt icke
 med stränghet råda öfwer ditt tjenste-
 folck / utan fruchta tin Gud. Lev.
 25. 43.

Kärleken fordrar och thet, at Herrar
 besnydda och förswara theras tjenste-
 fold

folck emot all oförätt och wåld, icke jaga
 them ifrån sig, tå the swage och slute war-
 da, utan sköta them med all christelig öm-
 het, befrämja all thesas wålfärd och lycka,
 så mycket hos them står, och således be-
 wisa them alt det, som them anslår, som
 icke äro Hedningar, Turckar och Tartar-
 re, utan som äro döpte Christna och Gudz
 egendoms folck. Hafwer tu en tiena-
 re / så låt tig wårda om honom / som
 om tig sielfwan / ty then honom nå-
 got gör / han menar titt lif och les-
 werne / säger Syrach. C. 33. 31. Skallen
 Christen hafwa medlidande med sin Nasta,
 och gråta med then som gråter Rom. 12
 13. så skola Herrar göra thet så mycket
 mehra med thesas tjenstefolck. Sådant
 war then fromma job. Han säger: haf-
 wer iag förachtat mins tienares eller
 tienarinnos rätt / tå the med mig
 trätte? hwad will iag göra / när
 Gud reser sig up? och hwad will jag
 swara / när han hemsöker? Cap 31.
 13. 14. Then rättfärdiga förbarmar
 sig öfwer sin öf / säger Salmo. Prov. 12.
 10. huru mycket mehra skall man tå icke
 förbarma sig öfwer sitt tjenstefolck? Skul-
 le också thet hända at ett Tienstehion, som

blifwer ofkyldeligen illa hanterad och medfaren, skulle afwika och undfly sitt hårda och tyranniska Huusbondzfolck, och taga sin säkerhet hos någon annan, så hafwer Gud therwid förordnat en sådan lag: Tu skalt icke igen antwarda huusbondan om tienaren / som ifrån honom flyr till dig / utan han skall blifwa när dig Deut. 23.15.

3. At the regera och styra sitt tienstefolck. Tyranner skola the wäl icke wara emot sitt folck, eller förwandla sitt wälde och macht till tyranni: war icke lejon i ditt haus / och icke grym emot ditt huustolck. säger Syrach. C. 4.35. Entrogen träl / och willig arbetare hålt icke illa. Cap. 7. 22. Men så skola the doch wara alfwarsamma emot them, icke öfwerse med all theras odnåd, eller tuga till alt, eller låta them gå fåfänge, utan hålla them med alfwar till theras syssla och arbete. Icke wredgas, ther man wredgas skall. är så myckel, som at en wilja förhindra thet ondt är, sade Bernh. Thet är ett ringa beröm för Herrar (Huus Fäder och Mödrar) när theras tienstefolck få göra hwad them lyst. Sådane Huus Fäder och Mödrar warda wäl berömde utaf

taf selswårdigt tjenstefolck, men hos för-
 nufrigt folck åga the ringa beröm therföre.
 Då regera Herrar sitt tjenstefolck, när
 the hålla them till arbete. Fårnet, thet
 man icke brukar, warder rostigt; åfwen
 så, lämnar man tjenstefolck thetas sels-
 wåld, så får man med stada erfara hwad
 Salomo säger: Om en tienare warder
 af ungdom fräseliga hållea / så will
 han sedan wara en Herr. prov. 29.21.
 Åfwen så lærer Syrach: Hålt tin tienar-
 re till arbete / så hafwer tu ro för hos-
 nom / låter tu honom gå fåfång / så
 will han wara en junker. Drif hos-
 nom till arbete / at han icke går få-
 fång. Fåfång gå lærer mycket ondt.
Cap. 33. 26. 28. 29. Men man skall icke
 allenast hålla them till arbete, utan ock
 noga gifwa achtning uppå thetas wård.
 Trån förwillas snart, om icke Trågårdz
 Mannen ser slitigt uppå them. Båsta
 huus förfalna snart genom storm och regn,
 när ingen wårdar sig om them; altå kan
 ock bästa tjenstefolck med hast förderfwas,
 tå ingen uppsicht är öfwer them. Tillfålle
 giör tiufwen, men Huusbonds foot och
 Motmoders öga förekommer otrohet och
 stöld. Hitt hörer ock, at när tjenstefolck
 åro wahnartige, the tå warda straffade
 there

tberföre. Samlade Bråsten Eli Gudz för-
 bannelse öfwer sig för sin flathet skull es
 mot sina Söner; så warder thet icke hel-
 ler skändt Huusbönder och Mammödrar
 då the se genom fingren med sina onda och
 wahnartiga tienarer, och med flathet
 styrcka them uti ondskone. Then som ti-
 ger till thet som ondt är, han gör sig del-
 achtig af fremmande synd, och är så
 mycket som hade han self begångit henne.
 Men är då löfligit at i selfwa wärcket
 straffa sitt tienstefoldt? Swar. Jag skul-
 le wäl ej gierna råda någon at gripa till
 wärckelighet, kan hända man af otålige-
 het och hastighet kunde tråda öfwer billige-
 het och mått, och sådeles begå något, thet
 man sedan nödgades ångra. Är Tienstefo-
 ldt's ondskas alt för stor, så har man öf-
 werbeten, som tillkommer at tuchta och
 straffa wahnartiga.

Till alt thetta äro Huus, Fäder och Mö-
 drar förplichtade. 1. för Gudz befalnings
 skull. 2. emedan thet är rätt och billigt.
 Sielfwa naturen säger thet, billigheten
 fordrar thet, christeliga kärleken, som
 hwarcken för örnas / eller täncker
 argt, eller säker sitt. 1. Cor. 13. 5. Drif-
 wer thertill. 3. emedan the och hafwa en
 Herre öfwer sig i himmelen, hwars tie-
 na

nazert he äro, på hwilken the skola se, och then the skola fructa och wörda. Hafwe wi icke alle en Fader? hafwer icke en Gud skapat oss? Hwi förachte wi tå then ena then andra? säger Gudz Andra uti Mal. 2. 10. 4. Emedan the äro satte öfwer sådana, som wäl äro tienarar och tienarinnor, men som doch therjemte äro Menneiskior, christna menneiskior, theas Medbröder och Systrar i Christo, lika dyrt återlöste, af samma Gud skapade till ewinnerligit lif ic. Med tienarar skall man wänliga omgås, äfwen therföre at the äro tienarar. The äro tienarar, men therjemte oc̄ menneiskior, tienarar äro the, men oc̄ huusfolck; tienarar äro the, men oc̄ ödmuika wänner; tienarar äro the, men oc̄ medtienarar, sade fordom eu hednist wijs. 5. Emedan hos Gud är intet anseende till personen, ty tienaren galler hos Gud, så mycket som thes HErrre, och tienarinnan så mycket som thes Fru, i synnerhet tå the äro fromme och Gudfruchtige. I Christo Iesu är hwarcken tienare eller frij utan allesamman äro the en. Gal 3. 28. På yttersta dagen skall så wäl HErrren och Fruen, som tienaren och tienarinnan göra för

Herranom redo och råkenſkap för alt ſitt wård, och för alt ſitt fögderij på jorden. Då ſhall then rättfärdige Domaren icke fråga efter hwilka ſom Ketſarar, Konungar och Förſtar warit haſwa, utan hwilka ſom redeliga och trogna warit, och ſom honom af hertat tient haſwa. Mången tienare och tienarinna får tå ſittia öfwer ſin HErre och Fru; then rättfärdiga ſhall tå ſtå på Gudz höggra ſida, men then orättfärdiga och onda ſhall ſabra neder till Helwetet och wid kulones ſido, han må nu wara tienare eller frj, ty hwad godt hwar ock en giör, thet ſhall han igen få af HErranom / ehwad han är tienare eller frj. Eph, 6. 9.

Om Tienſtefolckſ plicht och ſkyldighet.

Wij märcke förut twäggehanda; 1. Hwad ſom förſtås med Tienarer? Med tienarer förſtås alle the, ſom för wiſa orſaker ſtull äro androm undergifne, ſom äro ſkyldige at tiena andra, och at efterkomma och uträtta andras bud och beſalningar; igemen, alla the, ſom låta bruka ſig uti ens annars tienſt, för lön och maat. ſom till exempel: Dagekarlar, Arbetare, Drengar, pigor, geſäller, lärjungar &c;
2. At

2. At Tienkefolck hafwa ingen orsak till at ångslas ther öfwer at the äro tienstefolck, som wore the therföre icke så låra Gudi, som andra, utan förachtade och förkastade af Gudi. Kristus Jesus alla werldenes Gud stelf, är kommen / at han måtte tienna Matt. 20 28. Gudz stora Helgon och wänner, som Iacob, Ioseph, David, hafwa ock varit tienarer, och likwål i stor ynnest och nåd hos Gud; hwarföre skulle man skämmas at stå uti likhet med Gudz wänner, ja med Christo Jesu stelf? Så äro ock tienarer, Christi tienarer, i Christi rike, ther alle äro hwarannan like, och tienaren giäller för Gud så mycket, som ock HErren, emedan hos Gud är intet anseende till personen / utan tal- lehandas folck / then som fruchtar honom / och gör rättfärgigheten / han är honom teck. Act. 10. 34. 35 och emedan Gud är HErre öfwer alla them som åkalla honom. Rom. 10. 12. Fast the ock äro tienarer för sine lekamliga Her- rar, så äro the doch frje i Christo theras andeliga HErre, som them gör råslig- ga frje / nemligen ifrån synden, dies- wulen och helwetet Joh. 8. 36. In then som uti trældom kallad är i HErra-

nom / han är H Errens frö / säger Andan i 1. Cor 7. 22. Then som ond är, fast han ock regerar och härskar, han är dock en träl, icke menniskors, utan så många djeflars, så många laster han begår; Men then som from och Gudfruchtig är, fast han ock är en träl, så är han dock frö, sade Augustinus. Skulle ock tienstefoldes tråldom wabra, så länge the lefwa, så skall then dock icke blifwa till ewig tid, utan när H Erren Jesus uppenbar warder skall han uphäfwa all H Erredöme och wäldighet. 1. Cor. 15. 24. och Hielpa them till Gudz Baruas härliga frihet Rom 8. 21. så skola fromma tienare stå i en stor frimodighet / mot sina hårda och tyranniska herskaper Sap. 5. 1. och skola regera med Christo från ewighet till ewighet Ap. 22. 5. så skola the warda frö ifrån all mödo, ifrån alt arbete och lidande, och skola bo uti frids huusom / uti trygga boningar och i en skön rolighet. Elz 32 18.

Nu hwad tienstefoldes plicht och skyldighet widkommer, så fordras af them 1. En ofromtad Gudzfruchtan / eller ock, at the fruchta Gud redeligen och af hertat. Denne Gudzfruchtan är så wäl hos
 tien

tjenare som andra, Grunden till alt
 the öfriga som af them fordras, och som
 the jämwäl i theras tjenst göra och i acht-
 taga skola. Ut wandra uti sitt kall och
 ämbete så, som thet kan täckas HERRA-
 nom, thet är icke menniskio wärd, och
 står icke uti Menniskio macht och styrka;
 ty wy äro icke af oss selsfwe beqwänlige
 till något godt, utan thet är Gudz Andas
 wärd; men Gudz anda kan icke wara thet,
 thet ingen Gudzfruchtan är, och thet sä-
 kerheten hafwer öfwerhanden. Thersfö-
 re så, om tjenstefolck skola kunna wandra
 i sitt kall, Gudi till behag, så böra the
 lägga sin winning om en san Gudzfrucht-
 tan. Thetta menar ock Apostelen Eph 6. 5.
 så han säger, at tienare skola wara si-
 nom HERROM hörige / såsom Christo
 och som Christi tienare / thet är, the
 skola altid hatwa sina ögon rättade uppå
 Christum, och tänckå, at när the tienat the-
 ras HUSBONDZfolck med tro och redeligh-
 het, så tienat the med thet samma Christo
 lesu skelf, såsom then, hwilcken efter sitt alwis-
 sa råd hafwer så förordnat, at thenena är Her-
 re then andre tienare then ena sitter, then an-
 dra upwachtar. Tienstefolck skola ock be-
 sita sig om en san Gudzfruchtan för wäl-
 signelsens skull i theras Arbete. Then som
 intet fruchtat Gud, utan är Gudlös och

såker, hans arbete tåckes icke heller Gud; therwid är ingen wålsignelse, utan fast mehra förbannelse, och så bringas Huusbondsfolck om theras wålsignelse; there mot thet tjenstehion sem fruchtar Gud, han har Gudz wålsignelse och nåd med sig, i alt thet han sig företager, som wi thet se i then fromma Joseph, om hwilcken thet heter, at alt hwad han gjorde / lät Herren gå lyckolammeligä till med honom. Gen. 39. 3. Till thenna Gudz fruchtan hörer ock thet, at tjenstefolck flitigt bedia Gud för sine Huusbönder och Matmödrar, wålsigna them, och låta sig af them till allehanda Gudachtighetenes öfning brachte warda.

2. En upricktig kärlek; ty emedan Huusbönder och Matmödrar stå uti Föräldrars ställe för tjenstefolck, och emedan tjenstefolck hafwa theras lön, maat, kläder och förswar af them, så skola the så älska them, som sina Föräldrar. Sådana woro Naemansdienärer, som kallade honom theras Fader. 2. Reg. 5. 13. Afwen så Konungz Mansens dienärer, som hastade sig med all flit, at the måtte fåna the ras Herre med goda tidender Job. 4. 51. Så skola tjenstefolck älska theras Herre, at the äro trogne emot them. Ne-
der

Delighet och tro, är en dygd, som pryder
 tjenstefolck förträffeliga. Ett tjenstehion
 utan tro, är som en kropp utan själ. Som
 själ-lös kropp ständer och rotnar, så är
 och en trolös tienare en styggelse för Gud;
 ty böra tjenstefolck wara trogna uti alt,
 emot sitt Herrskap, så at the hålla med
 them, och äro beständige, ett allena uti
 medgång och lyckones tid, utan och uti mot-
 gång och olyckone, som Davidstienare wor-
 to. 2. Sam. 15. 15. Utsöja aliehanda olyck-
 for och skada, icke siåla eller förfördela
 them, icke af wårdzlöshet förderfwa thet,
 som them anförtrodt är, utan sköta thet
 med all ömbet, ja än mehra än thetas e-
 git, icke wara late, försummelige och trö-
 ge i sitt kall, utan idoge och slitige, icke
 liderlige och lösare med Huusbonds
 goda, utan achtsamme och sparsamme; ic-
 ke förminsta Huusbonds goda, utan söka
 at på alt christeligt sätt kunna förmehra
 thet. Och hwar finner man doch en
 trogen och snäll skaffare och tienare.
 Luc, 12 42.

Än skola the älska sina Huus-fäder och
 Mödtrar så, at the äro tålige med them,
 ett allena med sådane, som äro sachtmodi-
 ge, stille och fromme, utan och med såda-
 ne, som äro sällsamme och hårde. Thet
 är

är wäl synd, när Huusbönder och Mat-
 mödrar hårdt och utan barmhertighet han-
 tera sitt fold, thermed förtörna the Gud
 swärliga, och hafwa therföre till at wän-
 ta theas wiså och säkra dom och straff; e-
 medlertid böra doch tienstefoldt wara tål-
 lige med them, och anse sådant som ett
 kors af Gudi såndt them till öfwande och
 pröfwande. Så mycket mehra skola tien-
 stefoldt tå wara tålige med them som äro
 fromme och sachtmodige, när the ock nå-
 gon gång skulle af någon swaghet och ha-
 stighet öfwerilade warda? Gud säger:
 I tienare / warer underdånige edrom
 Herrom med all fruchtan, ett alle-
 nast them godom och sachtmedigom /
 utan ock them gentwördigom 1 pet. 2.
 18. Omfider hörer till thenna kärleken
 tystlåthet / så at the intet föra utb,
 hwad uti Huuset sker, ja icke heller tå,
 när the redan äro ifrån theas tienst, u-
 tan hålla alting tyst och stilla. Syrach säger:
 tåga skadar dig intet / tu skalt såja
 hwarcken för wån eller owån / och
 uppenbara thet icke / om tu thet utan
 ondt samwete gödra kan, ty man hör-
 rer dig wäl och achtar theruppå / men
 man hatar dig likwäl. Hafwer tu
 nå

något hördt / så låt thet med dig dö,
 så hafwer tu ett roligt samwete / ty
 tu brister ju icke sonder theraf. Cap.
 19. 6. 10.

3. **Wördnad och heder.** En Sou
 skall hedra sin Fader / och en tienare
 sin HErrre / säger Gud uti Mal.
 1. 6. Tienare skola wara sinom Her
 rom underdånige Tit. 2. 9. the skola
 hålla sina HErrar all åhro wårda.
 1. Tim. 6. 1. The skola hedra them för
 Christi skull, och altid anse them som såda
 ne, hwilckom Christus en del af sin heder
 och åhra lämnat och anförtrodt hafwer.
 Och emedan the skola hedra thetas Huus
 bondsfolck för Christi skull, så följer the
 af at the åro skyldige till at hedra alt Huus
 bondsfolck, en allena höga, förnåma och
 rika / utan ock ringa och fattiga; ty fast
 the åro fattige och ringa, så åro the doch
 Huusbondsfolck, och sådane som bära i
 detta mål en bild af Gud. Tienstefolck
 höra weta thet, at all then heder, som the
 bewisa thetas Huusbondsfolck, thet up
 tager Gud, som wore thet honom skedt;
 men theremot åter, tå the förachta them,
 så hafwa the themed förachtat Gud i him
 melen. Tienstefolck skola hedra thetas
 Huus fäder och Mödrar i hieriat, så at
 the

the hålla mycket af them, och högt achta them; Med ord / så at the tala alt godt om them, förswara them, och alting till thet bästa uttoda. En tienare bör mehra weta, än tala; han bör sitt öga, sin hand och sin tunga hålla i tygel. Seneca. Med åthäfwor / så at the stålla sig emot them icke högmodige utan ödmuکه, icke bitre utan wänlige re. Med gierningene / så at the lyda them i alting, nemligen i alt thet som icke strider med Gudz sanning, uträtta theras befalning med willighet, uti kärlek och af en ennerlig högachtning för Gudz heliga ordning. Thetta heter at hedra sina Herrar med rådhega och häfwan / och uti hiertans ensaldighet Eph. 6. 5.

Allt thetta äro tienstefolkets skyldige till at i achtaga. 1. för Gudz wilja och befalnings skull. 2. therföre, emedan the the med tiena, lyda och hörsamma Gudi self i himmelen 3. emedan the äro Christi tienare, som uti döpselen hafwa förbundet sig till alla Christi bud och befalningar. 4. för straffet skull om man ond och wahnartig är; och för Nådebelöning skull, om man redeliga och wärdeliga wandrar.

Wij märcke ännu billigt härwid något om onda tienstefions straff / och om the
go

godas Nådebetöning. 1. Om the ondas
 straff. At ondt och otroget tjenstefolck
 skola straffade warda, thet lärer Gudz An-
 da på många ställen i then H. Skrift. U-
 ti Coll. 3. 25. lyda orden således: Men
 then tienaren som orätt gör / han
 skall undfå hwad han orätt giordt
 hafwer / och warder intet anseende
 till personen. Här talas icke om men-
 nistligit straff som pålågges antingen af
 Öfwerhet, eller af Huusherkap, utan
 om Gudz straff, som kommer af Gudi;
 och är thetta straffet af Gudi öfwer wahn-
 artigt tjenstefolck ett billigt straff. Thet
 är ju billigt och grundar sig uti wedere-
 giålnings lag / at then som orätt gör,
 han skall lida therföre. Thetta erkände
 Nöfiwaren uppå korset. han säger: Och
 är thet wäl rätt med oss; ty ni ha li-
 de thet wåra gierningar wårde äro
 Luc. 23. 41. Frålfaren säger: Med sam-
 ma mått / som i månen androm /
 skall och eder måtit warda. Matt. 7.
 2. När nu tjenstefolck göra thet ondt och
 orätt är, så är billigt at sådan theras onds-
 ska warder straffat. Gud lönar men-
 nistione efter hennes gierningar /
 säger Salomo Prov. 24. 12. Herren lö-
 nar

nar menniskiene lester som hona haf-
 wer förtient står uti iob. 34. 11. Wida-
 re är thetta straffet ett wist och säkert
 straff. Then orätt gör / säger Anden,
 han skall undsä, hwad han orätt
 giordt hafwer. Gud är sanfärdig, så
 som uti sina löften, altså ock uti sina ho-
 telser; hwad han säger, thet håller han
 wiserliga. Then som orätt lär / han
 skall upståra wedermödo, och skall
 igenom sin ondskas riks förgås. prov.
 22. 3. Twiswels utan hafwer iob träffat
 Gudz rättfärdiga sinne, tå han sade: Om
 jag syndar / så märcker tu thet strax/
 och låter mina misgierning icke wa-
 ra ostraffad. Cap. 10. 14. När nu tien-
 stefoldt äro, till exempel, olydige, otrogne
 och tiufachtige, så begå the themed en or-
 rätt och lagsens öfwerträdelse; thy skall
 sådant them icke skänckt warda. Strafs-
 fet öfwer olydna, lyder sålunda: All o-
 lydighet hafwer fådt sin rätta lön.
Hebr. 2. 2. Om tu icke lyder HERRANS
 röst / så skall all theenne förbannelsen
 komma öfwer dig Deut. 28. 15. Anbelan-
 gande åter otrohet och stöld, så ropas we
 theröfwer uti Mich. 2. 1. 3. uti 1. Cor. 6.
 10. at the aldrig skola ärfwa Gudz rike;

uti 1. Theff. 4. 6. At Gud är en hämnare
 öfwer alla tiufwagrep. Omfider är och
 thetta Graffet ett rättfärdigt straff: ty
 hos Gud är intet anseende till per-
 sonen. Moles säger: H Erren är en Gud
 öfwer alla Gudar / och en H Erre öf-
 wer alla H Errear / en stor Gud / mäch-
 tig och förfärlig / then ingen person
 achtar, och tager inga mutor Deut. 10
 17. Tienstefoldt kunde täncka: Wi
 äro ringa, fattigt och förachtat fold,
 Gud beymrar sig intet om oss,
 then högsta i himmelen kommer oss intet
 ihog; ty säger Apostelen, at hos Gud är in-
 tet anseende till personen, han straffar
 så wäl then fattiga som then rika, så wäl
 then ringa som then höga, så wäl en tigg-
 re som en Konung. GUD är rättfärdig
 Gud öfwer alla menniskior.

2. Hwad the fromas Nådebelöning
 widkommer, så säger Gud: Och weter /
 J tienare, at i af H Erranom skolen
 så arffens lön. Coll. 3. 24. thet förlof-
 wade ewiga arfwet Hebr. 9. 15. Gudz ri-
 ka arffz härlighet Eph. 1. 18. thet öf-
 giängeliga / obesmittade och oförwan-
 skeliga Arff, hwilket i himmelen för-
 warat är. 1. Pet. 1. 4. Frälsaren säger:

Nch tu gode och trogne tienare / öf-
 wer en ringa ting hafwer tu warit tre-
 gen jag ska sättia till öfwer mycket / juett
 in i tins Herres glödie. Matt. 25. 21.

Samwets pröfning.

För Huushönder och Matin- drar.

1. Pröfwa mig / om tu erkänner
 Gud i himmelen för then högsta Her-
 ren öfwer alla / för hwilcken / alla
 Meniskior skola en gång församla-
 de warda och aflägga en swär rede-
 görelse för alt thetas wärct och wis-
 sende på jorden? Om tu i följe thes-
 af beflitar mig om then sanna Gudz-
 fruchtan? wandrar med fruchtan och
 bäsuan för Herren? och / så-
 som then ther uti dopet har swurit
 och förbundet mig till hans tienst och
 lydno / honom endast tienar / honom
 med lust och nöje lyder / honom flit-
 tigt åfallar och beder / at mig måtte
 gittwis warda förstånd / wisshet / wil-
 ja / kraft och styrcka / till at kunna
 både begynna och sluta alting till sin
 Skapares löf?

2. Pröf-

2. Bröfwa tig / om tu / som en trogen Christi rikes undersåte / följer af en belig åtrå at kunna dageligen förmehra samma Christi rike? thet är; om tu så förjer för ditt tienstefolcks själar / at tu flitigt beder till Gud för them; flitigt undervisar them / hwad thet är at rätteliga tro och christeliga leswa / och låter them iherustinnan underrättade warda? Om tu giffwer them thertill tillräckelig tid / och så utom Sabbats dagen / på thet the måtte lära och fatta något som godt är? om tu flitigt håller them till Kyrckan och till Catechismilära? förhör them iheröfwer? wänligen them förmanar? tillika med them läser / beder och sjunger? Om tu håller flitigt med them sin huus Gudztienst? Om tu förelyser them med Gudachtighets exempell / och så wisar / huru tu af alt hierta hatar alla odygder och laster / och theremot tienar sin Gud med all uprichtighet och alswar?

3. Bröfwa tig / om tu och i så måtto föregår ditt Huusfolck med godt exempel / at tu äst flitig i bön och å-

Kallan till Gud / i lof och tackfäjelie
till Gud? at tu äst kärlig / sachtme-
dig och fridsam med tin nästa? At
tu äst ärbar / tuchtig / höflig och öds-
miak uti titt taal och tina utlåtelse?
Eller ock / om tu rasar uti titt hus
med eder / swordomar / banenskap /
Satans rampns påkallande? äst
bitter / grym och tråtosam med tin
nästa? äst otuchtig / skamlös / för-
måten och öfwerdådig i titt taal och
framfarande? O menniska ihetta
wärder tig sagt uppå titt samwete
in för Gudz dom!

4. Bröfwa tig / om tu titt hus-
folck hierteligen och christeligen älskar /
emedan tu äst för them uti Faders
och Moders ställe, och emedan Gud
hafwer gifwit them tig / uti tin dienst /
till någon lindring uti tit mödosam-
ma lef werue / så at the altså äro frö-
tig en dyr & Errans wälgier i g?
Om tu så älskar them / at tu ock / sou
en Fader lö jer för theas troypp gif-
wer them theas tillräckeliga näring
och uppehälle, så at the intet swälta
hos tig / eller lida hunger / nakenbet
och

och törst? Om tu gifwer them the-
ras wälförtienta lön / och sådant
för hwarjehanda fåfånga orsaker icke
förhåller eller förändrar / eller lå er
them länge löpa therefter / och såle-
des likasom å nyo förtiena thet?

5. Bröfwa mig / om tu wilar all
christelig, sachtmodighet emot ditt hüs-
folck / och om tu wachtar mig för brä-
ra ord / skälsoord, oböner, bänskav /
bullen och oro, hwarigen om tienstefolck
s kärlek till mig kan utslächt och
dödad warda? Om tu kommer ihog,
at tienstefolck kunna ock hafwa theras
fehl, med hwilcka man skall hafwa
tålmod? at the ock äro Menniskior
för Gud / så wäl som tu? och at tu
ock hafwer en HERR öfwer mig i him-
melen / som mig skall en gång fordra
för sin dom / och ditt tienstehjon thet
tu förachtat / och illa hanterat haf-
wer / så thet fromt och Gudfruchtigt
warit / uti thet ewiga HERRadome
i himmelen föra?

6. Bröfwa mig / om tu förswarat
och beskyddat ditt tienstefolck / emot
alt wäld och oförrätt? Skött them i

theras siuldom och swaghet? hatt
medlidande med them i theras elände
och usellhet / och warit omtänckt
at på alt sätt kunna befrämja theras
wälfärd och lycka?

7. Bröfwa mig / om tu regerat och
styrt ditt folck med förnuft och kärlek?
icke warit lejon emot them / eller för-
wandlat din husbonds macht ut
tyrannik? om tu hållit them ^{helt} rättigt
doch måtteligit och christeligit
arbete? intet tillstادت them theras
sielfswäld? icke låtit them gå i få-
fängio och i lättian? om tu straffat
them med allwar för theras odngder /
och således haft ett nogu wakande ö-
ga öfwer alt theras wäret och före-
hållande?

För Tienstefolck.

1. Bröfwa mig / om tu hafwer be-
sttat mig om en san Gudachtighet /
fruchtat och älskat Gud af alt ditt
hierta / och älsat i din tienskt / sökt
at tjena Gud sielf i himmelen / vä-
rhet at od din Hus-Fader och Mo-
der förmedelst din tienskt och arbete
måt

mätte i theras huus så wälsignelse af
 Herranom? Om tu låter tig af tin
 Matfader och Matmoder till en san
 Gudachtighet föras? om tu gierna
 besöker Gudz Huus och catechism
 lära? låter tig therutinnan undertwi
 sas? älskar bön och annan Gudach
 tighets öfning / och allt gifwit tilltäl
 le redeligen nyttjar till tin Siäls för
 bättring och fromma? eller ock / om
 tu förachtadt all Gudachtighets öf
 ning; varit säker och Gudlös; i stäl
 let at gå i Gudzhuus / hemligen stulit
 sig i drycke huus / i squaller-huus /
 i dans-huus / i hotchhuus / och så an
 wändt stunder till diemwulens nöje /
 them tu hade bordt använda till Gudz
 lof och prys?

2. Pröfwa sig / om tu ock älskar
 ditt huusbondsfolck / som sådane / the
 ther stå uti Gudz stad och ställe för
 sig? Om tu varit flitig i böner till
 Gud för them och för theras wälfärd;
 varit trogen emot them; sökt theras
 bästa; skött theras egendom / ja
 mehra än titt eget / och på allt chri
 steligt sätt sökt at förmehra thet? El

ler ock / om tu har sågnat tig af tin
 Huusbondz skada och olycka; varit
 otrogen; skadat tin Huusbonde / och
 låtit honom taga skada; hast korta
 hander till arbete / men långa fin-
 gar till tiuffstreck; förbannat them;
 är skat allehanda olycka och bedröfs-
 welse öfwer them?

3. Pröfwa tig / om tu hedrar titt
 Huusbondsfolck förnämligast för
 Christi skull / och sålunda ett allena
 them som äro förnåma och rika / ut-
 tan ock them som äro ringa och fat-
 tiga / emedan Gud i them will sielf
 hed: ad och åhrad warda? om tu he-
 drar them i titt hierta / så at tu tyck-
 er mycket om them / högtachtar them /
 som sådane hwilckom Gud wälde öf-
 wer dig anörtrodt hafwer? Med ord /
 så at tu förswarar them / att godt
 talar om them / alting till thet bästa
 uttyder? med gierningar / så at tu
 med lust och nöje går / tigt tu warder
 befalt / och uträtter thet med frögd,
 hwad dig warder anførtrodt? eller ock /
 om

om tu hafwer förachtat och rohat wor-
dat them; warit bitter och oan-
ständig emot them; försmädt them
ifrån huus till huus; fördt them illa
uth; warit olydig och genstörting? eller
ock ånteligen giordt hwad dig befalt
warit / men med största olust och
bitterhet?

4. Pröfwa dig / om tu hafwer wa-
rit tålig och stilla med ditt Huusbonds
folet / eh allena med the fromma och
sachtmodiga / utan ock med the strän-
ga och hårda? hälsit therefore / eme-
dan tu med ditt arbete icke tienar så
mycket menniskior / som fast mehra
Gud i himmelen? Om tu tror at all
den hårdhet, som möter dig i din tjänst /
är ett wälsignadt kors / som Gud dig
tillhänder / och therigenom han dig /
till ditt bästa och fromma öfwar och
pröfwar?

5. Pröfwa dig / om tu med all öm-
het omgås med din Huusbonds goda /
thet ware sig maat / eller kläder / el-
ler hussgeråd / eller huus / eller åker
och äng / eller fäa och Boskap / eller
ock hwad hälsit het någon sin wara må?

Eller ock/ om tu äst oachtsam/ owältig
 och fördärfwelig: ea sådan som för-
 achtar thes maat / förderfwar thes
 kläder / förstör thes huusgeråd / för-
 säjer och stäl af thes åker och ång /
 förbannar thes säå och boskap? Tro
 säkert / at tu för all tin wårdslöshet
 och bitterhet / skall engång göra
 dyr redo och råkenfkap för then rätt-
 färdiga Guden i himmelen: Tro säkert/
 at om tu med tin wahnart kan fördöla
 ja tig för menniskior / at thet doch är
 ett öga i himmelen som alting ser och
 märcker. Ja tro säkert, at om tu
 kunde draga tig undan för all men-
 skio dom / så är doch en domstol i
 himmelen och en Domare i högdene/ ifrå
 hwilken intet wådande gäller, och
 then ingen lewande undfly kan.

6. Om sidet pröfwa tig / om tu äst
 tillfrids och förnögd med thet stånd
 hwartill Gud dig kallat och satt haf-
 wer? Om tu tror at alt ditt wärck
 ehuru ringa thet ock synes vara, när
 tu thet gör i en rätt och ren affich: /
 nemligen at lyda tin Gud therutin-
 nan / warder ansedt för Gud som en
 här-

hårlig och förtreffelig Gudstienst, och
 skall så en rät wälsignelse utaf HERR-
 ranom?

Uch HERR tu store Gud /
 tu som ast en HERR öfwer alla
 HERRar / och Konung öf-
 wer himmel och jord! Tu som
 alting regerar och styrer / och u-
 taf hwilken allena / all macht
 och HERRawälde på jordene
 härkommer: Thet är ju tin
 ordning bland Menniskior / at
 tu hafwer giordt somliga till
 tienare och somliga åter till frj.
 Loftwad ware tin wijsbet och
 godhet / som tu ock härutin-
 nan emot oss menniskior up-
 penbarat hafwer! Förlåt oss
 mildeliga hwad ock härutinnan /
 förmedelst then Ondas drift
 kan wara af oss sehlut och syn-
 dat / så antingen Huusbönder
 och

och Matmödrar then sig anfor-
 trodda machten öfwer tienste-
 folck misbrukat/eller ock så tien-
 stefolck af ondsko och bitterhet
 sat sig emot sina Huusbönder
 och Matmödrar. HERRE gif
 nåd at alt hwad seblat är/måt-
 te i en san bättring erkännas/
 och för JESU rättfärdighet
 skull förlåtit warda. Uppehålt
 ännu samma tin goda ordning
 ibland oss / och gif både Huus-
 bönder och Matmödrar och
 Tienstefolck tin nåda och nåd
 at the funde wärdeliga och tig
 till lof / wandra uti thet fall
 och ämbete / hwartill tu them
 kallat och satt hafwer / till thes
 wij ömsider alla såsom tine tie-
 nare så iugå i then himmelska
 frögden och friheten/ för JESU
 Christi skull! Amen.

Om Gamla och Unga.

Unga mans starkhet är the ras prys / och the gamlas gråhår är the ras prydnung. så talar Salomo uti Ords. 20. 29. Hwar och en Alder bland menniskior i werlden hafwer sin egen prydnad. Ungdom hafwer sin starkhet, hwar med han förwårswar sig heder och berömmelse, och hwar medelst han är och bör wara Alderdomen till understöd och fromma. Alderdomen deremot jemte sina gråhår, äger wissheit och förstånd, the med han tienar ungdom och befrämjar the wärfard. Syrach säger: O hur härliga står the / när the gråhåriga äro wisse / och the gamle kloke / och Herrens förnuftige och förståndige! The är the gamlas crona / när the mycket förfarit hafwa, och the ras åbra är / at the fruchtta Gud. cap. 25 6. 7. 8. Herren gif we! at både gamle och unge wille dageliga täncka uppå, hwad the ras frid tilhö-

rer, hwad tveras rätta prödnad och tro-
na är, och huru jemwäl the skola låta
tveras hus lysa för werlden till Gudz
bärlighets pris och lof! Nu at ock både
gamla och unga måtte weta hwad tveras
skyldighet är, så skall tverom i henne Be-
trachtelsen blifwa omtalt.

Text.

För Gamla. Tit. 2. 1. 2. För Ungt folk.
I. pet. 5. 5.

I. Om Gamla.

Andans mening och undervisning för
Gamla lyder sålunda: The gamla / at
the äro nöchtre / ährlige / tuchtae / rät-
te i trone, i kärlekenom / i tålamod.
Här fordras utaf Gamla :: At the äro
rätte i trone. At wara rätt, redelig och
sund i trone, är så mycket som at man haf-
wer en lefwande tro till Gud, håller sig
fast till Gudz nådelöfscen och sanning, in-
tet träder therifrån hwarden bit eller tuff-
thet är, at weta och i en san hätringenes
ordning göra sig försäkrad tverom, man
hafwer en nådig Gud i himmelen, en
Gud som genom Jesu Christi lidande är
worden försonad med oss. At nu en sådan
rätt tro i the gamlas hjertan måtte mehe
och

och mehra rotad och grundad warda, så
 böra the hierteligen älska Gudz ord, thet
 slitigt läsa och betrachta, slitigt begå HEr-
 rans dyra Nattward, wara slitige uti
 böner, mehra och mehr söndra sig ifrån
 werldenes såfängelighet, wandra uti en
 dagelig waksambhet, dagelig kamp och
 strid, förgiåta thet som till rygga är,
 och sträcka sig till thet som framman till
 är 2c. Allt thetta så mycket innerligare, ju
 närmare the komma till döden och graf-
 wen: locksalige äro the gamla, som uti
 thetas dödstund kunna utbrista med Sime-
 ons frimodighet och tro, och säga: HEr-
 re nu låter tu tin tienare fara i frid,
 efter som tu sagt hafwer. Luc. 2. 29.

2. At the äro rätte i kärlekenom.
 Then är rätt och rättshaffens i kärleken,
 som älskar alla. hierteligen, opartiskt,
 beständigt, i sanning och med gierningen;
 som älskar them fromma så, at han hie-
 teligen fågnar sig öfwer then nåd, som
 Gud honom bewiist och hos honom neder-
 lagt hafwer; then Duda, at han hie-
 teligen beder Gud för hans bättring och om-
 wändelse; Som älskar en allena sin wän
 och wälgjerningsman, utan oc sin owän
 och hatare, så at han honom wälsignar
 och gör honom alt godt. Thetta heter
 at

at wara rättsskaffens uti kärleken: Apostelen säger: Kärleken är tålig och mild, Kärleken afvundas icke / söker icke sitt / förtörnas icke / och täncker intet argt. 1. Cor. 13. 45. En sådan rättsskaffens kärlek fordrar här Apostelen utaf the gamla, lifsynnerhet, som utan the ingen kan wara Gudz Barn och Jesu Lärjunge. Så säger Frälsaren: theras skole alle förstå / at Jaren mine Lärjungar / om J hafwen kärlek inbördes. 1. Joh. 13. 35. Kärleken hafwer till at göra både med Gud och Menniskior. Då wandra gamla sin wäg ostraffeliga, när the hierteligen älska Gud och redeliga sin Nasta. Bigge delar sammansätter Johannes, då han säger: Om någor säger: jag älskar Gud / och hatar sin broder / han är en lugare / En then ther icke älskar sin broder som han ser, huru kan han älska Gud som han icke ser. 1. Joh. 4. 20.

3. Ut the äro rätte och sunde i tålamod. Ut tilltagande åhr skälla sig mångebanda forsi och swårigheter in, hwaras lefwernet warder beswärligit och tungt. Theras kan förorsakas mycken otolighet, så at man ofta kommer till at bryta uth,
 uti

uti otoliqhet och knorrande emot Gud; man önskar ofta at helre dö, än lefwa uti allehanda swårigheter och lidande. Nu at förekomma tetta, så säger Apostelen, at the gamla skola wara sunde och rätt uti tålmod / och i ställe för olåt emot Gud, fatta uti Davids wisa: Förlåt mig icke / Gud / uti älderdomen, när iag grå warder. Psalm. 71. 18. Uppå ett sådant liud uti tålmod, följer tetta hugneliga swar: Jag skall bära eder in till äldren, och in till thes I grå warden / iag skall görat, iag skall uplysta / och bära och hielpa. Esa. 46. 4.

4. At the äro nyctre / ährlige / och tuchtige. i. Nyctre. Guds wilja är wäl, at alla menniskior besitta sig om nycterhet, och wachta sig, at the en betunga theras hiertan med swalg och druckenskap; doch ser Apostelen här i synnerhet på gamla och ålderstigna; ty emedan gamle äro ofta mycket benägna thertill, warda ock för äldrens swaghet lätteliga theraf öfwerwundna, och emedan the theremot böra fram för andra wara lius i werldena, så will så Apostelen at the skola besitta sig om nycterhet och med en christelig wandelförelysa then wärande ungdomen, hällst
I
man

man seer, at weriden will låta regera sig,
 mehra genom exempel, ån genom lærdo-
 mar och åtwarningar. Thet år intet we-
 derstyggeligare, ån tå gammalt folck söla
 sig med fyllerij, i synnerhet tå the beklåda
 något åmbete, och the the med all redelig-
 het och tro skola förwalta. 2. Uhrlige
 eller åhrbare, nemligen at the uti taal-
 undsty allehanda oanständigigt smact och stinc-
 kande skämt; uti seder all ostadighet, i åts-
 båswor barnslighet, i gång lättstunighet.
 Åhrbarhet år en dygd, som förkastar all
 flychtighet i ord, i åtsbåswor och giernin-
 gene, och deremot ålskar ålswarsamhet och
 sedighet; och om sådant skola gamla i sou-
 nerhet beslita sig, ty thet år theas förnåm-
 sta prydelse och wördnad. Sådån war
 en Job, han säger, at tå ynglingarna
 sågo honom / så nedstungo the sig /
 och the gamle stodo up för honom ;
 the Öfwerste igenwände at tala / och
 lade sina hand på sin munn / Förstar-
 nes röst giömde sig undan / och theas
 tunga lodde wid theas gom / thet öra
 honom hörde / prisade honom saligan /
 och thet öga honom såg / witrnade om
 honom. Cap. 29. 8. 11. 3 Tuchtige / besit-
 tande sig om ett rent och kyskt sinne, och
 om en obesmittad kropp. Thet år sanner-
 li.

liga ingen ting, som mehra förderfwar,
 wiffämmer och wanflapar gammalt fold,
 än tå the äro orene, skamlige, rutne och
 stinckande i taal, i åhwäswor och giermin-
 gene. Therefore säger wd Syrach: Thy
 ströcke äro som tag af hiertat hatar /
 och theas wäsende förtröter mig fast:
 när en furtig högfärdig är; när en ri-
 ker gierna ligger; och en gammal dä-
 re en horkarl är. Cap. 25. 3. 4. thy will
 Apostelen, at the äro tuchtige, och med
 tucht och ährbarhet förelusa the unga, i
 synnerhet at the äro förståndiga, som thet
 i thes egit språk lyder, sem hwarden af
 wrede, eller högmöd, eller begärelse eller
 fruchtan, låta sig ifrån ett förnuftigt,
 skickeligt och måtteligt wäsende, dragne
 warda.

Till alt thetta förbinder the gamla. 1.
 Guds wilja och befallning. 2. Nådebelö-
 ning och wälsignelsen om the sig wäl för-
 hålla, 3 Guds swära straff och hotelse,
 om the äro onyttige och förargelige. 4.
 Alt the måtte wara ungt fold till exempel
 och eftersyn.

För Ungt Fold.

Ungt folds plicht och skyldighet är, At
 the, som Petrus i anförda språket säger,

hålla sig wid ödmjukhetena. Men som man
 utan Gudsfruchtan ej kan komma utbur
 fläcken, och som alt vårt värck utan Guds
 achtighet ej kan täckas HErranom, så är
 då ungt folck's plicht och skyldighet. 1.
 At the beslita sig om en san Gudsfrucht-
 tan. salomo säger: Tänk uppå tin Skap-
 pare i tin ungdom Pred 12. 1. Då tänka
 ungt folck uppå tberas Skapare, när the
 beslita sig om, at the måtte känna Gud,
 hwad han är, hwad godt han them gjort,
 och hwad han af them fordrar; när the
 fruchta Gud, älska Gud, hålla hans bud,
 wandra uti hans stadgar, hålla honom
 för sina ögon, tänka uppå hans närwa-
 relser. Ungt folck äro uti många farliga
 heter i werlden, och kunna snart förledde
 warda. Som Dieswulen söker till at up-
 sluka alla menniskior, så far han oc med
 all list och grymhet efter ungt folck, och
 söker till at fälla och fånga them, i synner-
 het med twänne farliga snaror. Först
 genom lustar och begiärelser. Onnda
 lustar äro nu mehra allom menniskiom
 medfödda, ty alle menniskior äro uti syn-
 dene aflade och undrängne Psalm 51.
 7. och följachteligen upfylte med allehan-
 da begiärelser, genom hwilka en och hwar
 warder försökt, lockad och retad, och äm-
 te

teligen, när begiärelsen hafwer hafwer af-
 lat, bracht till öfwandret af thet onda,
 hwilket i wunnerhet hos ungt folck lätte-
 ligen ske kan; ty thetas hiertan och sin-
 nen äro oförjörte, öfswade, böjelige, och
 kunna som ett tunder snart uptände war-
 da; the äro ännu, i anseende till thetas
 blod och kropps skickelse, bigigare, lätt-
 sinnigare, och till lättfärdighet och yppig-
 het mehra böge än gamla; the äro
 ännu mycket obetänksamma, och weta ic-
 ke till at rätteliga styra sina sinnes rörel-
 ser; förstå icke heller hwad thet och thet
 hafwer uppå sig, och hwad man thet med
 förtienar, utan wäga så uti öfwermod å-
 stad. För thet andra, genom onda exem-
 pel i werlden. Gud exempel försöra
 och förderwa enom thet goda, och
 then onda begiärelsen förwänder ett
 ofky'digt hierta Sap. 4. 12. Skola nu
 ungt folck kunna undsky sådane Satans nådt
 och garn, så böra the hålla sig till Gud,
 bedia honom om wyshet och förstånd, wan-
 dra uti Gudsfruchtan, och flitigt täncka
 uppå, at thet är ett öga i himmelen som
 alting ser och märcker. När David uti
 Psalm. 119. 9. hade giordt sig theenna frå-
 gan: haru skall en yngling un wäg
 ostraffeliga gå? så swarar han stelskrax

theruppå: När han håller sig efter
 sitt ord. När Salomo hade uti Pred. 12.
 sagt: Tänkt på din Skapare uti ti-
 non ungdom / så lärer han uti v. 13.
 huru thetta tänckande bör ske, nemligen:
 fruchta Gud och hålt hans bud, ty
 thet hörer allom menniskiom till.
 Han säger at man redan uti sin ungdom
 bör tänka uppå Gud, och at sådant tänckande
 bör ske med fruchtan och båsivan. Ungt solet
 skola strax ifrån theras ungdom begyuna
 till at älska Guds wjschet / taga henn
 ne till brud / fatta kärlek till hennes
 sågring / så skola the så ähra ibland
 solet / och heder när the gamla / the
 skola så ett odödeligt namn, och lå-
 ta en ewig äminnelse / när sina ef-
 terkommande. Sap. 8. 1. Seq. Syrach. säger:
 Kära barn / låt lära dig wjschet ifrån
 ungdomen / så warder en wjs man
 af dig Cap. 6. 18. Man säger: Skall af
 dig blifwa en Gudfruchtig menniskia, så
 gör början thertill redan uti din ungdom.
 Så gjorde David, han säger: tu äst
 min tillflycht HERR HERR; mitt
 hopp alt ifrån minon ungdom. Uppå
 ug hafwer iag förlänt mig alt ifrån
 mo-

moderlifwet. Psal. 71. 4. 5. Sådän war then fromme Ioseph, om hwilcken thet heter, at wäsheten bewarade honom för synd Sap. 10. 13. Ungt folck böra icke hel-
 ler mycket trotsa på sin ungdom, och uti hoppet om ett långt lif, lefwa uti säkerhet, eller täncka, som wore tid nog at blifwa alfwarsam, täncka uppå Gud, och giöra bättring, när man grå och gammal warder. Thetta är Satans grep, ther med han smärt och bedragit många tusende. Ungt folck dö ju så wäl som gamla, och för hända at så många unga finnes i grafwen, som någonsin gamla; thy bör Satomos goda råd noga i achtagas, han säger: Du ynglinge gläd dig i ti-
 nom ungdom/ men wet ock at Gud för alt thetta skall hafwa dig fram för domen. Pred. 11. 9.

2. Ut the äro ödmuße, igemen mot alla, men i synnerhet emot Gamla, rått-
 nande them alltid yppare än sig sielf. Phil. 2. 3. Uti gamlas närvaro skola the wara beskedeliga och sidsamma, icke för-
 häfwa sig af sina gäfwor och stickelighet, utan hålla sig, såsom the ther icke mycket wille Syrach 32. 12. Ju mehra frucht, ett trä äger, ju mehra böker thet sig at jorden; altså, ju mehra gäfwor en yng-

linge hafwer, ju mehra vör van forods
 miura sig. Så ynglingar äro ödmute,
 så warda the älskade utaf alla, och sinna
 ynnest hos alla, så theremot hwar man
 leds wid förmåten ungdom. Tordön haf-
 wer stor liungeld med sig / blygd gide
 stor ynnest / säger Syrach Cap. 32. 14.
 Till detta råder Gud self unga, så han
 säger: För ett gråt hustruud skall tu
 upstå / och ähra the gamla; tu skall
 fruchta tin Gud / ty jag är HERREN
 Lev. 19. 32. så heter thet oc uti Syrach 8. 7
 Förachta icke älderdomen / ty wth ach-
 te och gamle warda.

3. At the hedra och wörda them
 som gamle äro; Thetta sker så, när
 the äro lodige och tienstachtige emot the
 gamla. Ungdomen skall hedra och wörda
 the gamla, i hiertat / så at the täncka alt
 godt om them, anse theas ålder som en
 Guds gåfwa, och så the thetta giöra, så
 wörda the Gud self i the gamla, emedan
 Gud är then, som gifwer ett långt lif.
 Psalm. 21. 5. Med ord / så at the tala
 alt godt om the gamla, höra them med
 stillhet, swara them med welt och best-
 delighet, förswara them, med all tillbör-
 lighet. Sådan war Elihu, jobs wän, han
 bid.

bidde så länge, som at andra /obs wänner
hade talat, efter the woro äldre än han.
Han säger: Jag är ung / och i åren
gamle / therefore hafwer jag skydt /
och fruchtat bewisa min konst på e-
der. Jag tänckte: låt åhrens tala /
och åldren bewisa wijsheit. Job 32. 4. 6.
Wore till at önska, at thenne redelige E-
lihu skulle härutinnan hafwa många sina
esterföljare ibland thenne tidzens yngling-
gar! Med åthäfwor / så at the stå up-
för the gamla, ställa sig ödmiska emot
them, wika ubr wägen för them, och läm-
na them högra handena. Sådant tog unge-
domen i æcht uti Jobs tid; han säger: Då
ynglingar sågo mig / undstungo the
sig / och the gamla upstodo för mig.
Cap. 29. 8. Wålsignada och berömmeliga
ynglingar! Thetta låter långt bättre, än
thet, at ynglingar begabba, förachta och
försmåda gamla, hafwa högsta liud i la-
get, hålla sig elokare än gamla, stitta öf-
wer them, falla uti theras taal, hwilket
hos wåra tiders ynglingar är gängse.
Med gierningen / at the lyda gamlas
råd och ord, hifwa tålmod med them,
åstka theras sakskap och omgiånge. War
gierna när the gamla / och hwar en

wis man är, till honom hålt tig / then
 tu seer en förnustig man till honom
 hålt tig / säger Syrach. Cap. 6. 35. 36.
 Fortwi sladt tecken, när ungt folck fly gam-
 las och wissas salskap och omgiänge. Af-
 wen så, at ungt folck lära utaf gamla,
 Gudsfruchtan, wisshet, alswarsambhet,
 Nidhelighet, höflighet och andra goda seder,
 ty när Fäderna är wisshet, och för-
 stånd när the gamla säger lob. 12. 12.
 Så lärer oc Syrach: lät tig icke tycka
 at tu klokare äst än the gamla / ty
 the hafwa oc lärdt af sina fader. En
 af them kan tu lära / huru tu skall
 wara tå thet behöfues. Cap. 8. II. 12.

4. Ut the äro tuchtige och hyske /
 sådane, som besitta sig om ett rent och tucht-
 tigt hierta och sinne, och om en obesmittad
 kropp. En, slå sig ungt folck på lättfär-
 dighet, så hafwa the förderfwat the ras
 själ och kropp, som skulle warit Guds tem-
 pel, giordt sina lemmar, till orättfärdig-
 hets wapn, förorenat sitt samwete, för-
 jagat wälsignelsen, förlorat åhran, som
 aldrig mehr med några pengar står till
 at återwärfwas. Ut the äro närtelige /
 fly swalg och dryckenskap, som är en Satans
 last hos alla, i synnerhet hos ungt folck.
 Näp.

Kläppeligen större bedröfwelse och stuggelse
 till at se och höra, än thet, at ungt
 folk söka och älska borehuus, och flitigt
 wistas på trogar och kallare. Så fordras
 ock at ungt folk äro lärachtige / försun-
 ma icke sin ungdoms tid, utan besitta
 sig medan tider är, om allehanda löflige
 wetenskaper och konster, på thet the sedan
 uti ålderdomen kunde åhrligen nåbra och
 föda sig. Ach om ungdomen doch försto-
 de, huru wäl the gjorde emot sig, så the
 rätt anlade sina unga dagar, samerliga
 man skulle mehra gripa sig an, mehra ly-
 da gamlas råd, mindre löpa i säfångio, än
 bedröfweliga erfarenheten wisar! Omssi-
 der, at the fly ond sällskap, som selswa
 then onda, och theremot älska och hafwa
 omgånge med Gudfruchtiga och fromma.
 Then som med wisom omgär / han
 warder wis; men then som the dår-
 rars ställbroder är / han får olycko,
 läwer Gud uti Brev. 13. 20. Med the
 heliga åstu helig / och med the fromna
 åstu from / med the rena åsturen / och
 wid the afwoga ställer tu dig afwog /
 säger David Psalm. 18. 26. 27. Eme-
 dan så ungt folk kunna lätteligen förför-
 de warda, så är för them hälsosammaste
 råd, at the med all sorgfällighet fly sällskap
 med

med the onda. Min son/om skalckar loc-
ka tig / så fölg them icke. Pro. 1. 10.
wandra intet wägen med them / wach-
ta tin fot för theras sig. v. 15. Kom ic-
ke uppå the ogudachtigas sig / och
tråd icke uppå the ondas wäg. Cap.
4. 14. Ja / såll är then / som icke
wandrar i the ogudachtigas råd / och
icke träder in uppå the syndares wäg/
ett heller sitter ther the bespottare sit-
tia. Psalm. 1. 1.

Allt thetta äro ungt folk^{er} skyldige till at
i achtaga 1. för Guds befallning skull 2. e-
medan the ännu äro unge och oförsötte,
och thy behöfwa at blifwa uti sanningenes
ord och Gudsfruchtan mehra och mehr un-
derrättade. 3. emedan gamla hafwa meh-
ra försökt werlden, och äro mehra försök-
te uti mångehanda ting. 4. emedan Gud
står emot the högfärdige, men gifwer sin
nåd them ödmjukom. 5. emedan Gud haf-
wer en wäldigan arm, then ingen und-
fly kan / som thet står uti Sap. 16. 15,
och emot hwilcken alla the som wålor-
dena bo / för intet räknas / han gör
alt såsom han will både med krafter-
na i himmelen / och med them som
bo

bo på jordena / och ingen kan stå hans
hand emot / eller säga till honom;
hwad gör tu? Dan. 4. 32.

Samvetes pröfning för Gamla.

1. Pröfwa dig / om tu / emedan tu
märcker, at tina mästa iagar äro
framledne / och at thet lider med dig/
ju längre ju närmare till grafwen /
om tu / säger man / så i följe ther-
at / wandrar dageligen uti Guds råd-
hoga, och med all sorgtällighet för
synden / till at intet gifwa tin wil-
ja theruti? wälwetande, at alt ther-
efter som tu warder funnen i döds-
stunden / alt therester warder tu ock
dömd in för HErrans dom; och at
för thesse domen ingen annan kan
bestå / än then / som tillsörene wan-
drat uti san bolfärdighet och tro / och
som efter Guds wilja uti en ostraffe-
lig wandel framhådat in till ändan?
Om tu dageligen försakar dig sielfwan
och werlden / förkastar alla löbliga
luster / hatar them af hiertat / och
theremot med alt alswar stråswar ef-
ter

ter sådana ströcken / som uti then sids-
 ta stunden kunna fågna och weders-
 qweckia dig? Täncker tu ock wid alt-
 thet tu gör: Kan ock thetta taal/thenne
 tancken / thene gjerning få mig uti
 dödzens stund, eller göra mig ängstlig
 och orolig? Kan jag och sådant med godt
 samwete taga med mig inför Guds
 dom? Sönderer tu ock ditt hertza /
 medan tiden är / ifrån kärlek till the
 jordiska / och gör tu thetta litande
 långt förut / innan bandet emellan
 skal och kropp uvlöst warder / på thet
 tu sedan kunde dö desto roligare och
 lättare? Älsker tu ock alt jordiskt / som
 en wandrings Man sitt herbärge /
 thet han blifwer allenast öfwer nat-
 terna / och rättar tu ditt hjerte och tis-
 na tanckar till thet ewiga fädernes-
 landet? Han är ju en däre och en
 narr / som thea aldreaangelägnaste
 och wichtigaste saken / som en san-
 bättring är / sparar till sidssta stun-
 den / och som låter sin salighet kom-
 ma an på ett orist wäl eller illa / på
 en sen bättring / therom man kan
 hafwa ingen försäkring / om then lre-
 fas

Kas eller ett.

2. Pröfwa tig/ om tu tror och finert
 het / at ingen bättre wara finnes på
 hela werldenes Marknad, än NÅ-
 DENES tid är? Om tu håller then-
 ne tiden / för tin bästa Gades tid /
 ther tu dageligen med en san och of-
 straffelig wandel utfår uti Andanoni
 till ewighet / wel goda säd / theraf
 tu en gång kan utskåra ewinnerliqit
 lif? Om tu i följe theraf hatar alla
 the wärck och gierningar / som intet i
 Gudi / och efter then Helige Andas
 drist begångne warda? Åstu ock glad
 och tackar Gud med diu waste ödmuik-
 het / at han hafwer fatt dig uti en
 rättskaffens sanning af ett ewigt blif-
 wande wäsende / och beder tu at Gud
 än ytterligare wille styrckia och stad-
 fästa dig theruti? samt styr tu ock
 all werldenes såfängelighet / alden-
 stund ingen sanning finnes theruti?
 När werlden plågar sig med en hoop
 onyttiga frågor / så pröfwa tu dig /
 om tu wilt blifwa fast wid thetta be-
 slut: Allt thet will jag med lust och
 nöje

nöje tala och göra, hwad iag i Christi Jesu aldreaheligaste namn tala och göra kan; ty iag wet / at iag fruchten therut af kan igenfiana in för Guds ansichte uti härlighetena; och skulle du werlden wilja påwinga mig thet och thet / så will iag dech minom Frälsare / som sanningen är / ej göra thet skam, at iag som hans lem / skulle upiäteligen göra något som i det wore sanning / sedan han mig en gång ifrån werldenes fäsänga wandel med sitt blod frälst och besriat hafwer.

3. Pröfwa tig / om tu hwar dag / nått tin öfriga andacht för Gud / utwäher dig några stunder / på hwilketu tu med allehanda Gudeliga betrachtelser / som Gud; Nada gifwer dig wid handen / bereder dig till en salig död? till exempel; om tu flitigt täncker uppå: huru Gud är en rättfärdig Gud / som hafwer satt döden för syndenes skull; huru ihelta närwarande lifwet är ganska dyrt och kosteligt för then tillkommande härligheten skull; huru Gud hafwer alltid ståte

stätt by med sin hielp sinu Barn uti
dödzens nöd; huru mycket straffas
med helwetes eld; hwad otö eld i
die/ hwad obegripelig härlighet, hwad
för en dyrbar corona them tre am i
himmelen af nåde förwarad är? 20. 20.

4. Pröfwa tig / em tu utan åter-
wände beder till G: D / at han wille
stö dig hi krafteliga uti tin dödztund?
at han redan wille skapa och wärfka i
tig alt thet / sem till en rättsskaffens
beredelse fordras? Och emedan thet
nya Creaturet allena kan ingå i thes
härliga ewigheten / så pröfwa tig /
om tu städigt suckar och beder / at thet
gamla förderfwade synda wäsendet
mätte hos dig dageligen förminskas
och aftaga / men theremot igen thet
nya wäsendet dag från dag stärkas
och förökas / och thes nya Wien istian
mebra och mehr utbreda sig och så öf-
werhandena / tils allsamman war-
der nytt i himmelen? Hafwer tu ock hos
dig en innerlig / doch Gudi och hans
behag undergitwen ånundan och läng-
tan efter döden / thet är / at å teli-
gen skiljas hädan och wara med Chri-

sto/ icke af otålighet och leda till werl-
 denes bestwårligheter / utan förnåms-
 ligast af kärlek till Jesum, at kom-
 ma uti then härliga och fullkomliga
 förening med honom / och af en helig
 åtrå at en gång blifwa förlofad ifrån
 dödzens kropp / och ifrån then, i
 samma dödzens kropp innebonde syn-
 da kroppen?

5. Emedan wid annalkande åhren
 inställa sig många förändringar och
 främpor / så pröfwa tig / om tu alt så-
 dant låter hos dig wara en vån-
 nelse till döden / i synnerhet / som den
 minsta främwan kan ofta hafwa dö-
 den med sig? At sålunda wara wak-
 sam wid alla tillfällen / skadar sanner-
 liga intet / utan fast mehra gagnar
 mycket / såstönt man ännu skulle
 lefwa hundra år efter en sådan
 anstöt ; ihet gör icke heller någon
 melancholist / utan fast mehra sticke-
 lig till then andeliga frögden. Ach
 säll är then som delar hwar stund
 med döden / honom skadar döden in-
 tet / på hwilcken stund han då halst
 komer. Pröfwa sig / om tu, när tu mare-
 ser

ker mehre fahrlighet wara för hand-
 den / låter thet wara tin forsta och
 förnämsta sorg / at grundeligen för-
 sönna sig med Gud / och hvad tu
 tillförene har dageligen giordt till tin
 beredelse / tu så griper saken an med
 högsta alfwär / med Mattwardrens
 Gudeliga begående / med böner och an-
 nan Gudachtighets öfninze till re-
 rempet: at tu så noga pröfwar sig /
 huru tu hafwer stätt sig emot Gud,
 emot sig sielfwan / och emot jämna
 christen; huru tu i titt hjerter hafwer
 warit sinnat emot hwarman / hvad
 goda tu hafwer försummat / hvad
 onda tu hafwer giordt / hvad falsk-
 het / bedrägertij / fryntertij / och o-
 nottiga ord finnes uti titt samwete ?
 Emedan tu ock weist / at thet är ett
 Öra i himmelen / som alting seer / så
 pröfwa sig / om tu wid alla tillfäls-
 len så sticker, och så ställer sig / som
 hade tu alid Gud i synlig måtto för
 sig? Om tu hwar dag dömmet sig /
 och håller lika som en fördom öfwer
 sig / på thet at tu för Guds dom ett
 måtte fördömd warda? Och at tin

bätning måtte wara andelstusens / så
 pröfwa sig / om tu ställer flitiga be-
 traktelser öfwer sådanne ting / utaf
 hwilka syndens swårighet warde
 rätteliga uppenbar & till exempel :
 Om tu noga besinner / huru länge
 tu uti then och then synen hafwer
 framhårdat? huru ofta Gud hafwer
 dragit sig therifrån både inwärt och
 utwärt, och huru ofta han hafwer
 straffat dig therföre i ditt hierta? hu-
 ru många wölgierningar Gud haf-
 wer dig bewist / at han måtte draga
 dig alt närmare och närmare till sig /
 och doch så litet wunnit sitt ändamål
 hos dig? huru ofta tu hafwer lofwat
 tinom Gudi; at föra ett heligt les-
 werne / och doch så syndigt bedragit
 honom? huru ofta tu hafwer sedt al-
 lehandas Guds wredes domar uppå
 andra / hafwer och blifwit theraf
 rördt i ditt samwete / men hafwer
 doch intet sådant rätt diupt och med
 en beständig rådhoaga och fruchtan
 laat uppå ditt hierta? Pröfwa sig /
 om tu i anledning at alt thetta för-
 neerar dig i tin Stal i fiost och aska
 för

för Herranom? erkänner dina syn-
der med blygd och skam? sörijer hier-
teligen öfwer ihem? som en nödråd ge-
der/ söker Guds nåd och then sanna
fråla roon uti Herrans Jesu Chri-
sti dyra förtienst och bittra lidande och
död? Om tu under erkänslan af din
öfultomlighet och dina widlodande
fehl/ samt under en hel försakelse af
all din egen rättfärdighet/ håller dig
i trona endast och allena till Jesu
fulkomliga rättfärdighet/ till hans
heliga lefwerne/ till hans ofsyldiga
lidande/ till hans skära och bittra
död? twär dig uti hans heliga blod?
glömmet dig uti hans nåde seär? med
hyska tronens ögon seer stodigt uppå
hans kors? grundar all din hertans
tillförsicht och förtröstan theuppå/
at Jesus för dig hatwer lidit och är
död worden; at thenne Jesus sielt/
som bor i dig, will föra dig för Guds
trohn/ och uti en härlig himmels tro
och hwila förfärtia?

6. Pröfwa dig, om tu uti sådana
tro på Jesum/ hatwer fattat thet
uppläs at med förnöijom siune emot-

taga all thet kors och lidande / som
 Herren tig tackes påläga / och ta-
 ka honom hierteligen thesöre? Om
 tu / ehwad thet giäller med tig antin-
 gen till lifwet eller döden / beflitar
 sig om / huru tu kunde tina sidsta ti-
 der på thet sorgfälligaste helga Her-
 ranom? beder tu flugigt Gud om be-
 ständig nåd; om Andans inneboende;
 om syndernas förlåtelse; om Andans
 fröst / om lifzens hopp? Så tu mär-
 ker at tu hafwer förtörnat tin nästa
 och giordt honom emot; så pröfwa
 sig / om tu äst benågen till wänskap
 med honom / och till at bedia honom
 om tillgitt och förlåtelse? När tin
 nästa hafwer giordt dig emot / och tu
 kan förstå / at tu hos tin owän kan
 något godt uträtta / så pröfwa sig /
 om tu så äst redobogen at tillgifwa
 honom all thes fehl, och förglömma
 allan orätt? I synnerhet så tu mär-
 ker at tu hafwer något orättfärdigt
 godz i tina händer / så pröfwa sig /
 om tu äst färdig / till at återställa
 thet ifrån sig till thes rätta ägare?
 eller och / om thet icke wore mehra
mån

möjeligt; om tu så äst willig till at
 utdela thet orättfärdiga godz bland
 Jesu fattiga wänner?

Korteligen; pröwa tig/ om tu med
 alt altwar lazt i in wiining om/ at kunn
 så tro/ så lefwa och så wandra altid och
 wid alla tillfallen, som thet kan låda
 till Guds lof/ till tin Nästas
 fromma/ och till tin egen sanna
 wälfärd? ja / så tro / så lefwa och
 så wandra / som tu uti dödzens stund
 och på domedagen önsade tig hafwa
 trodt / lefwat och wandrat? then så
 tror och så lefwer / han döer wäl / e
 när han döer / och then wäl döer / han
 kan aldrig illa urwaka. Ach at min
 siäl måtte dö med the rättfär-
 digas död / och min ände war-
 de såsom thesas ände! Num.
 23, 10.

För Ungt Folk.

Tu yngling pröwa tig i: Om tu
 flitigt täncker uppå tin Skapare? thet
 är; om thet är ditt förnämsta bekym-
 mer

mer och sorg / huru tu måtte wåra till
 i wäder och wår Herres Jesu Chris-
 sti kundskap? Huru tu måtte kunna
 rätteligen älska Gud / fröchtas Gud /
 älska Gud / och wandra uti hans
 bud / stadgar och rätter? Och emedan
 tu wet huru then led a fienden diewu-
 den efter rätter sig med all list / och på
 allt sitt söker till at förderswa sig / om
 tu så står flitigt på tin wacht? om
 tu redeliga och wid alla tillfällen äst
 nyheter och wakande? om tu håller
 sig till Gud med bön om wåshet och
 förstånd / at kunna märcka then On-
 das list och stämplingar; om krafter
 och styrcka / till at kunna stå honom
 manneliga emot och öswervinnan?
 Pröfwa sig / om tu står i then ska-
 deliga inbillning / som hade unat folck
 mehra frihet till at hålla sig lustiga /
 till at leswa werldene till behag / och
 till at synda / än gamla? Som wår
 re Gud icke så noga med Unga och
 theras leswerke / som med gamla?
 och som wore tid nog till at blifwa
 afwarsam / giöra bättring / och om-
 wända sig till Gud / när man gam-
 mal

mal warde? eller ock / om tu tän-
 ker och tror / at ungt folks synd /
 äro så wäl synder / som gamlas för-
 törna så wäl Gud som gamlas för-
 tiena så wäl helweter som gamlas?
 Om tu täncker uppå / at ungt folk
 kunna så snart dö / som gamla? Kun-
 na så snart ställas för Guds dom som
 gamla? ja / om tu tror och täncker
 uppå, huru dårachtigt thet är / till
 at lämna ungdoms dåraka och blome-
 ma drefwulen / och sin ålderdoms
 förtorckade rot Gudi? huru dårach-
 tigt thet är / at spara dårtringen till
 then aldre swagaste åldren, hålft man
 wet / at ju längre man förhalar thet
 med / ju swårare och åfwentyrligare
 bli wer then?

2. Pröfwa tig / om tu efter Guds
 ordning och befalning, håller the
 gamla och ålderstegna uti wördnad /
 är beskedelig och sedsam emot them /
 anseer thetas ålder som en Guds gåf-
 wa / och sådant högt achtar i sitt
 hierta? om tu talar alt godt om them?
 hörer them med stillhet? gierna om-
 gås med them? lyder thetas råd och

ord? eller ock/ om tu äst en sådan/
som förachtar the gamla? försmåder
them? ställer tig högmödeliga emot
them? talar illa om them? styr the-
ras omgånge? förkastar the ras råd?
löper och rasar åstad efter titt eitt och
tina jämna-likas och åldrigas råd och
hufwud?

3. Pröfwa tig/ om tu hafwer varit/
och ännu äst en ålsfare af allehanda
otuchtigt och lättfärdigt wäsende? be-
smittat tin siäl och förorenat tin kropp
med horerj/ och giordt tina lemmar
till sköto lemmar? Om tu varit be-
giswen på swalg och dryckenstap och
annan omåttelighet? förspilt tin
ungdoms tid i fåfångio? icke brydt
tig om at lära något thet som godt
och nyttigt ör? Om tu haft tin hög-
sta fågnad och innersta nöje/ at få
swäfwa i sällskap med förmåttna / öf-
werdådiga / ostyrga / lättfärdiga och
otuchtige sällar? ja/ i sällskap med
drinckare/ med swärjebultar / med
baktantare / med slags-lämpar och
annat förtwiflat solet? eller ock/ om
thet varit tta förnämsta åtra och syn-
ner-

nerligaste sågnad / at så bo tillsam-
 man med the alswarsamma / Guds-
 fruchtiga och fromma? At lära nå-
 got godt och Gudi behageligt / me-
 dan then gyllene Uagdoms tiden på-
 står? Och at wara nyheter / mats-
 terna / ärbar och tuchtig i all tin lef-
 nad och wandel? Summa: pröfwa
 sig / om ditt högsta ägna märcke was-
 rit och ännu är / Guds lof / tin
 Nästas sågnad / och tin egen sa-
 lighet?

Ach tu store och barmhertige
 Gud / tu som älskar så wäl
 gamla som unga / och åstun-
 dar så wäl gamlas som ungas
 ewiga wälfärd och salighet! re-
 gera alla gamla och ålderstigs-
 na med tin gode Ande / gif wäjs-
 het och förstånd / at som the
 äro till ähren gamla / måtte
 och till the ras christendom war-
 da gamla / thet är / alswar-
 sam-

samma / stadige och ingom till
 förargelse. Gif them nåd / at
 the ei allena för sin deel fruch-
 ta Gud / utan ock / at the med
 theras Gudachtighet och ostraf-
 feliga wandel kunde wara then
 wärande ungdomen till en Gu-
 delig estersyn. Beware them
 för allehanda dårskap och lätt-
 sinnighet / som them ganska il-
 la anstår / och lat them så myc-
 ket mehra med san tro och bö-
 ner hålla sig till dig / ju när-
 mare och närmare thet lider
 med them till döden och graf-
 wen. Förlåna ock ungdomen
 tin gode Andä / at emedan the
 sielfwe ei ännu kunna regera
 sig / han så måtte leda them
 på jämnan wäg; bewara them
 för alt ondt och styrck them till
 alt godt. Tandt trognaste Gud /
 up-

uppå then swåra fahran / som
 ungdomen i thesa bedrofwelli-
 ga och forargeliga tider / swaf-
 war uti / och lät them / som
 hafwa låstat tig titt dyra blod /
 wara dyrt achtade inför titt
 ansichte, lät oß se at tin kraft
 intet är mindre at förwara
 them / än werlden och dieswu-
 len them at förleda och förders-
 wa. Ach HERRE JESU! styr
 och regera så både Gamla och
 Unga här i thenna dödelighe-
 ten / at tu ther i himmelen och
 uti ewigheten måtte af gamla
 och unga tillsammans ewinner-
 ligen lofwad och prisad warda!
 Amen.

ÄLSU Namm!

Om Församlingens Öfvergif- wande:

Förberedelse.

Såsom the rie / och icke såsom
i hafwen then frihet till af
skyla ondskona med; u an
såsom Guds tienare. Så
talar Apostelen Petrus, om Guds Barnas
rätta frihet, wisandes således hwarutin-
nan then består, och hwarutinnan
then intet består. Oden läses uti I.
Pet. 2. 16. At Guds Barn äro frie och ä-
ga en frihet, det är en oemotsäjelig san-
ning, och then hafwa the af och uti H Er-
ranom Jesu Christo. Frälsaren säger:
Om Sonen gör eder fri, så ären i
räkliga fri. Ioh. 8. 36. Så säger ock A-
postelen: Så blifwer nu ståndande u-
ti then frihet / med hwilcketo Christus
och friat hafwer. Gal. 5. 1. Thenna af
Christo förwårswade frihet består deruti,
at

at the nyfödda och trogna själar äro Frie
 ifrån syndenes Skuld, som genom tron
 på Christum är ifrån them borttagen: ty
 ingen fördömelse är i them som äro i
 Christo Iesu Rom. 8. 1. och ifrån syn-
 denes härskande och wälde, hwilket ge-
 nom Andan warder hos dem dageligen
 förswagadt och dämpat; ty the som Chri-
 sto Iesu t Uhöra / försästa sitt kött
 samt med lustar och beatårelser Gal.
 5. 24. Frie ifrån lagen, ej allena ifrån
 Judarnas ceremonialiska och werdsliga
 lag, utan ock ifrån then moraliska lagen,
 så wida, at thes förbannelse, fördöme-
 lse och twång ej mehra ligger uppå them,
 eller them qwäliet och bedröfwer, fast the
 emedlertid äro förbundne till at lyda och
 hörsamma lagen, hwilket the göra med
 lust och nöje, såsom the ther alltid, uti
 alt theras wärck drifwes och föres af
 Guds Anda. Frie ifrån then tillkomman-
 de wreden, som öfwer the ogudachtige
 uppenbaras skall; Frie ifrån närwaran-
 des onda werid, ifrån thes skadeliga säll-
 skap, gemenskap och lifformighet; ja
 Frie ifrån döfwulens macht och wälde. Ther
 uinnan består Gudz Barnas Frihet. Men
 theremot består thenna Friheten icke ther *neg*
 uinnan, som Kulle man hafwa Frihet
 till

- 1.º till at flyta ondskona med; ty Kristus Ie-
sus hafwer icke till den ändan of återlöft,
som hade wij nu mehra frihet till at lefwä
uti syndene som of lyster; fast mehra he-
ter thet uti Luc. 74. At wij frälste uti
wårs owänners hand / måtte honom
kenna utan fruchtan i behlighet och
rättfärdighet för honom / i alla wå-
ra lifsdagar. Sj heller therutinman,
- 2.º som wore wij frie ifrån all werdzig Of-
werhet och ordning; ty en rätt Christen
anser och erkänner alt sådant för Guds go-
da och hälsosamma wärck och förordnan-
de, och med willigt hierta wordar, thet
dyra Guds Beläte som Ofwerheten är an-
förtrodt. Warer underdånige all men-
nisklig ordning för HErrans skull /
råder Andan uti 1. Pet. 2. 13. Icke heller
- 3.º therutinman, som wore wij frie ifrån thet,
at nyttia och bruka HErrans höwärdiga
Sacramenter, och at höra HErrans ord;
ty Guds Barn weta och tro, at Gud haf-
wer insatt, till exempell, Nattwarden och
befalt at man skall sitigt gå thertill, the
weta och tro jämwäl, at the i thenna Natt-
warden warda bespifade med Christi JE-
su lött och Blod. Swad of Guds Ord
widtommer, så weta Guds Barn, at the
äro plüchtige till at lyda och i achtaga

all, hwad Gud i sitt ord befalt hafwer.
 Käre bröder, hwad Jani är / hwad
 ärligit är / hwad rätt / hwad kyskt /
 hwad lustigt / hwad wäl lyder ;
 är någor dygd / är något lof, tänk
 her theerfter. phil. 4. 8. Omåder icke
 häller therutinnan som wore wti frie ifrån
 all Kyrefiogång, Kyrefioordning och stad-
 gar; ty en rätt och fridsam Christen, fast
 han wet sig efter tron wara fri ifrån all
 menniskioordning och menniskio stadgar,
 them han aldrig antager, som nödwändi-
 ge ting till salighet, så förplichtar han sig
 doch efter kärleken (på thet han ej må-
 te wara någon till förargelse) till alt det,
 som för kärleken skull är anstält och ord-
 nat, på thet at alt måtte ärliga och or-
 denteliga tillgå. Efier thet så är, så
 giöra icke illa och oförswarligen, som ta-
 ga sig then frihet, eller rättare sagt, det
 stelfswäld, at öfswergifwa Församlingen
 och the Christnas Allmänna sammankom-
 ster, / hwar om närwarande Betrachtel-
 sen skall giöra of widare underrättade.

Text,

Ebr. 10. 24 25.

Ut af theenna Bönedags Texten föreställes
 of af Gudi genom Apostelen,

¶

För

Församlingenes Öfvergifswande.

Votum.

Thet gifwes mångehanda Församlingenes och Sällskaps Öfvergifswande.

- a. Ett Församlingenes Öfvergifswande är, då man undandraget sig alt utvärtes omgiänge med fold, blifwer och lefwer för sig allena, will stels allena störa sig, och således förachtar alla goda wänners råd. Thetta, som det kommer af egenförmåhet och andra orena affichter, så är thet strafbart och bör undfys. Annat sällskaps öfvergifswande är, när en b. Christen för samwetets skull, och af rena affichter, nemligen at kunna desto mehr styrka sig med bön och med Guds ords betrachtande, sig till en tid, skiljer ifrån omgiänge med andra, och således begifwer sig uti ensamhet och stillhet, som man finner thet wara skedt utaf åtskilliga Christna och Guds wänner. Thetta öfvergifswande, medan thet sker af rena affichter, och efter Guds winck, kallelse och drift, så bör thet en förkastas; ta there mot the, som utan återwändande swäfwa uti allehanda sällskap, och inwekka sig uti mångehanda oro, göra oförswarlige, och

och synda swårliga dermed. Twanne
 hwarågar bör man här wachta sig före;
 nemligen alt för mycken skugghet för
 folk, och alt för öfwerflödigt omgån-
 ge med folk. Doch giåller härwid thet
 mästa, som Apostelen säger: Hwar ock
 en / som H Erren honom kallat
 hafwer / så wandre han. 1. Cor.
 7. 17.

Åter är ett Församlingenes öfwer-
 gifwande, som hielper mycket till en rätt-
 skaffens bön uti Andanom och sanningene.
 Så säger Frälsaren: När tu beder / så
 gack in i din kammar / och slå döre-
 na till, och bed din Fader hemliga.
 Matth. 6. 6. Så hafwer JESUS Chri-
 stus sels giordt. Abraham wardt allena
 ståndande för Herranom och bad. Gen. 18.
 22. Isak gick uth i markene om aftenen
 till at bedia. Gen. 24. 63. så hafwa ock an-
 dra Guds wänner, såsom Moses, Samu-
 el, Elia ic. giordt.

Så är ock ett Församlingenes öf-
 wergifwande / hwartill Gud oss råder
 och befaller uti Esa. 48. 20. Cap. 52. 11.
 Går uth af Babel / wiker / wiker /
 drager uth tidan / och kommer wid
 intet orent; går uth urån them / re-

ner eder i som Herrans tng bären. Afwen så uti Apoc. 18. 4. Mitt solck / går uth ifrån then stora Babylon / at I icke delachtige wården i hennes synd- der / och at I icke fån något af hennes plågor. Utaf thesse Andans Språk kunna wij se, at en rättstäckens Christen bör skilja sig ifrån Religions sällskap med sådant solck, hwars lära, bekännelse, och lefwerne omstörter tronens grund. Så skola ock fromma Christna öfwer gifwa Församling och sällskap med the ogudach- tiga uti lefwerne, och intet hafwa nå- gon delachtighet med onyttiga mörck- zens qierningar. Evh. 5. 11. icke hålla sig efter thenna werldene Rom. 12. 2. om detta talar David sålunda: Säll är then som icke wandrar uti the ogud- achtigas råd, och icke tråder in uppå the syndares wäg; ej heller sitter the the bespottare sitta. Psalm. 1. 1. Kan man intet alltid fly utwärtens omgiänge med sågane ogudachtiga, så bör man dock alltid i sitt hierta hafwa leda till theas ogudachtiga wäsende, thetta heter hålla sig obefläckad af werldene. Iac. 1. 27. Nu om all thetta Församlingenes öfwer- gifwande talas intet uti wår Text.

Utän

Utan här talas 1: om ett sådant öfver-
 gifwande / då man wäl intet hafwer nå-
 got emot en Församling ei eller anser then
 för Babel, men bryr sig likwäl intet om,
 at gå uti Församlingen, och at bitwista
 then utwärtas Gudsstiensten, utan blifwer
 borto, många wekor och månader, ja öf-
 wer åhr och dag. 2. Talas här ock om ett
 sådant öfvergifwande / då man af Un-
 delig högfärd, anser Församlingen för
 besmittad, oren, och för Babel; men sig
 stelfwan för helig och god, at gå i the ore-
 nas sällskap och sammankomst.

Hwad thet förra widkommer, så är
GUDS alswarlige willja, at wy stit-
 tigt bitwista then utwärtas Gudsstien-
 sten, och ställa oss in på thet rum,
 thet the trogne till HERrans lof, böner,
 och inbördes upmuntring, tröst och lärdom
 af ordet, sammantomma, och således in-
 tet öfvergifwa Församlingen, thet Apo-
 stelen uti wår text förkastar och straffar.
 David kallar them, som älska Församling,
 lycksalige: Saltige äro the / som i timo-
 huse ho. Psal. 84. 4. Han betygar sin in-
 nerliga åtrå och sin hjerteliga längtan, at
 få äga themna förmöhu i sina lifsdagar:
 Ett beder iag af HERranom / thet
 hade iag gierna / at iag i HERrans
 hans bliwa må / i alla mina wsdag-

gar / till at skåda then sköna HERR-
rans Gudstierst / och besöka hans
tempel. psal. 27. 4. Thetta gjorde han
så mycket mehr, som han wiste at the, som
med hopen komma tillsammans till at med-
redeligit hierta tiena Gud, hafwa therföre
at wänta, en härlig wälsignelse af Gud
och hans nåd, i tiden och i ewighet. Hwad
wälsignelsen i tiden widkommer, så säger
Andan therom uti Esa. 56. 2. sålunda:
Wal är the menntskio / som thetta
gör, och menniskiones barn / som
thet fast håller / så at hon håller Sab-
bathen och icke ohelgar honom / och
håller sina hand, at hon inret argt
gör och uti Lev. 26. 2. 4. Håller mina
Sabbather, och fruchter eder för min
helgedom / så skall iag gifwa eder regn
i sinom tid; landet skall gifwa sin
wärt / och träen på marckene bära si-
na frucht. Ty säger man uti ordspråket:
Att gifwa Almosor, gör ingen fattig, och
at man går i kyrckan, thermed förspilles
ingen tid. Anbelangande åter wälsignel-
sen uti ewighet, så lyder Guds försäkran
therom sålunda: Esa. 66. 23. Och alt kött
skall komma then ena månaden efter
then andra / och then ena Sabbathen
efter

efter tven andra / till at tillbedia för
 mig / säger H Erren. Men the som tå
 härutinnan förachta Guds ordning, så at
 the intet allenast öfvergifwa Församlin-
 gen, och Guds barnas almänna samman-
 komster uti bön och sång, utan ock med
 allehanda otillbörlighet oheiga H Errens
 Sabbath, the samma förtörna Gud swår-
 lliga, och draga öfver sig Guds rättwisa
 dom och straff. H Erren skall förwän-
 da theas Högtides dagar i sorg / och
 alla theas wisor i klagogrät. Amos.
 8. 10.

Anbelangande åter thet senare, så frå-
 gas: Om man then Evangeliska Församling /
 som erkänner Guds uppen-
 barade ord för sin tros och lefwerne-
 regel / kan med godt samwete öfver-
 gifwa thes före / at thea beklageligen
 har i många stycken stora fehl / så at
 man intet mehra will wara thes lem,
 utan flyr aldeles the almänna sam-
 mankomster och Sacramenters bruk,
 och will antingen för sig allena hålla
 sin Gudstienst / eller ock fly iänder
 omkring / i mening at omfider finna
 en hel ren församling / eller ock sielf
 wilja uprätta en sådan församling.

Till thetta swares : Man kan thet intet giöra med godt samwete , hällst som sådant öfswergifwande är Grundlöst / Skadeligit och fäsfängt.

Först säger man at detta Församlingens öfswergifwande äger intet skäl eller grund. Thet fattas wäl intet them, som förswara thetta öfswergifwande , och troäa therom , en hoop förmenta och sökta grunder ; men när man nogare seer på saken , så äro alla theras skäl och grunder ganska otillräckeliga , och kunna så litet förswara them , som Adams sifona blad kunde betäcka hans nakenhet. Thet förnämsta som framföres är thet fördert och fall / som then Evangeliska Församlingen skall swäfwä uti. Then mästa hopen , säger man , ja skelfwa Lärare swäfwä ju och famla uti stor blindhet , och hafwa intet then rätta och lesfwande kundskapen , hwarcfen om Gud och the himmelska ting , eitheller om theras egit elände. The framföra ordet icke uti enfaldighet och uti Andans kraft och bewisning , utan efter theras egit kötkliga sinne ; the äro icke hordenom till estersyn , utan med theras onda lesfwerne förarga andra ; äro blinda ledare ; fiender till Christi kors ; säkerhets Predikanter &c. Nu emedan Fienden har
 så

så alltsammans förhärjat uti helgedomen, så menar man, at thet är säkrast, till at gå utur Babel, och skilia sig ifrån sådan förderfwad Församling.

Hwad nu thetta, som således förbäres, widkommer, så måste man med tårar och bitter klagan för HErranom tillstå och bekänna, at Församlingenes förderf och elände är ganska stort så i anseende till Lärare som Åhörare, så at thet wäl må beta med Dawid: *Hielp HErr the Helige äro förminskade / och the trogne äro så ibland människors barn* Psalm. 12. 2. och med Propheten Micha: *Gode män äro borta i theso lande / och the rättfärdige äro intet mehr ibland folcket.* Cap. 7. 2. I medlertid, så följer doch intet theraf, at man thesöre hafwer frihet till at öfwergifwa Församling. Wore selfwa Lärarn uti församlingen så förderfwad, at grunden till hela Christendom thesmedelst wore omstört, så wore då närmaste råd at öfwergifwa en sådan falsk lära. Men Gudi ware lof! at thet med wår församling ännu intet thertill kommit är. Wi wete ju ingen annan tros och lefwernes regel och rättesmöre, än Guds uppenbarade ord / wi wisa och lära ingen annan wäg

wäg till salighet, än then Christus och hans Apostlar wist och lärdt hafwa; wi lägga ingen annan grund till vår salighet, än Jesum Christum. Skulle och några finnes ibland oss, genom hwilka salighetenes wäg försmädd warder, och Guds nåd dragen till lösachtighet. 2. Pet. 1. 2. så kan hela församlingen therigenom så litet fördömmas, så litet then Apostoliska församlingen war therföre at förkastas, at någre Män upk. nro af them / som talte ihet orätt war Act. 20. 30. Thet måste ju wara parti ibland oss, på thet the rättsinlige måtte uppenbare warda. 1. Cor. 11. 19. Skulle och några Lärare finnas, som söka sitt, och icke hwad HErrans är, så har och Gud många sina trogna, som uträtta sitt ämbete redeliga. Är en hop Åhörare blinde och säkre, så har och Gud the sina, som ett allena höra ordet, utan och behålla thet i godt hierta och bära frucht i tålmod. När nu HErrans ord wor uti en församling rikeliga, och salighetenes wäg, som består i bättring och tro / rätt lärdt warder, så har man ingen grund eller något skäl / at öfswergiswa en sådan församling, låt thet och så wara, at theruti skulle finnas stora fehl och swagheter; ty

Skul

Skulle thetta vara skäl nog, at öfvergifwa en församling, så hade ett sådant öfvergifwande varit af nöden alltid och på allan ort och wore ännu af nöden / aldens stund thet hafwer aldrig varit; lärere och aldrig komma en så helig församling på jorden, som wore fri för all brist och mangel; stelswa then Apostoliska Församling, som lystte fram för alla andra församlingar, som Solen om middagen, war intet heller fri för Prymterij. Alltså hafwer man ännu intet skäl eller grund at öfvergifwa församlingen.

Äfwen så ringa grund och skäl hafwer och then inwändning, då man säger: Gud hafwer förbudit all gemenskap med the ogudachtiga, och all delachtighet med thesas onda wäsende; ty så man i en rätt och ren afsicht brukar sine Salighets medel, så träder man intet themed uti gemenskap med the ogudachtiga, at the brukas samma nådemedel med oss, fast på ett förwändt sätt. Wi böra intet misunnna them sådane Salighets medel, utan fast mehra bedia till Gud, at han wille låta these nådemedel wara kraftiga hos the ogudachtige, till thesas bättring och sanna omwändelse. Tugalunda böra wi låta oss theföre blifwa trängde, till exempel, ifrån thet wälsignade bröd och wijn /
som

som äro Christi lekamens och blods del-
 achtighet, emedan somliga äta och dricka
 theraf genom sitt eget förwällande sig till
 dom och fördömelse, så thet intet står hos
 oss, at förhindra them therifrån; fast
 mehra skole wij med vårt goda exempel,
 söka till at föra the willfarande, jämwäl
 i thetta mål, på rätta wägen och till be-
 sinnande. Erkände wij rätteligen och grun-
 deligen vårt eget förderf, så skulle wij
 handgripeligen sinna, thet wij hade ännu
 nog till at göra med oss selska, och in-
 tet så mycket på ett otidigt sätt bekymra oss
 om andra, utan helre tacka Gud, at man
 selsk hafwer funnit nåd och barmhertighet
 Summa: wore högtården borto / så
 wore ock thetta öfwer gifwandet borto.

Som nu ett sådant Församlingenes
 öfwer gifwande hafwer ingen tillräck-
 lig grund / så märcke wij än ytterligare,
 at thet fast mehra här flyter utaf en falsk
 grund, nemligen man gör sig orichtiga
 tanckar om Församlingenes tillstånd på
 jorden, som skulle then utwärtas Försam-
 lingenes hoop bestå af idel heliga och rena
 Människior, och ther then ej kunde sin-
 nas, ther wore ingen Guds Församling;
 ther wij likwäl sinna, at Trälsaren före-
 ställes

ställer of Församlingen, som en åker ther
 nåppelligen fierde parten är en god jord
 Matth. 13. 3. seq. som en åker ther ogräs
 står mitt ibland hwete. v. 24. seq. som en
 Root / som församlar allehanda fiskar
 både onda och goda v. 47. som ett Får-
 huus / ther ej allena åro fåår, utan of
 getter Joh. 10. 1. Så liknar of Apostelen
 Församlingen wid ett stort huus, ther
 ej allena åro gyllene och silffaaf, utan
 jämwäl trä och leerfaaf, somliga till he-
 der, somliga till wahnheder, och sätter
 thertill, at man skall rena sig ifrån sådant
 folk, thet är, ifrån the ogudachtiga; men
 huru? icke så, at man ofswergifwer För-
 samlungen, utan så, at man flor ung-
 doms lusta / far efter rättfärdighet /
 tro / kärlek och frid med allom them /
 som af ett rent hierta åkalla Herren
 2. Tim. 2. 20. 21. 22. Likaledes gör man
 sig of orichtiga tanckar om the almånnas
 Kyrckio-sammankomster, som of ther ej
 kunde finnas andre, ån sanna Christna,
 och som wore then ingen Gudi behagelig
 sammankomst och församling, ther några
 Kyrmtare of ogudachtige infinna sig, ther
 doch efter Christi utsago, Församlinge-
 nes åker har både ond och god jordmån.
 Man försör sig of på sielfwa Kyrckior,
 them

them man försmädeligen kallat till steen-
 leer, trä, och borchuus, och på kyrckio-
 ordningar, och doch uprättar man sin e-
 mellan en Församling och sammankomst,
 uti sten, leer, och kalkhuus, och har jäm-
 wäl therwid sina wijsa ordningar. Alltså
 straffar man hos en annan, thet man
 self har hos sig.

För thet andra säger man att thetta För-
 samlings öfvergifwande är ganska skä-
 deligt / tythermed förfastas mycket godt;
 nemligen man seer allena på Församlin-
 genes fehl, men icke på thet goda, som
 Församlingene är anförtrodt, som är
 ordet och Sacramenter / för hwilka
 man doch borde tacka Gud. Men seer al-
 lena på legoherdar, men ser ej på the
 trogna Herdar, them Gud hafwer sändt
 uti sin såd. Man fruchtar sig för the o-
 gudachtigas sällskap, men med thet sam-
 ma söndersliter man kärleks band och säll-
 skap med the trogna; ja då man intet er-
 känner Guds långmodighet och tålmod
 emot the onda, så förnekas och förfastas
 man thet. Skadeligt är ock thetta öf-
 wergifwandet i anseendethertill, at man
 therigenom förbåtrar hwarden sig self-
 wan eller andra. Man störter sig theri-
 genom uti mångahanda willfarelser, i
 egen

egensinnighet, i egen kärlek, högmåd, falsk frihet, i andras dömande och för dömande, och på slutet sätter all sin Christendoms kraft theruti, at man kan straffa andra, och therwid förgiäter sig self. Man talar mycket om Babel, och då man som håftigast bestormar thenna förmenta Babel, så bygger man then rätta Satans Babel hos sig, och uti sitt hierta. Man gör sig förhatelig hos alla; man oroar sig och andra; man sätter ofta, sig, sin Waka och oflydiga barn, utan nöd, i största äfventyr och fahra. Och fast man will trösta sig dermed, at man tå lider för Christi namns skull, så är thet en eländig tröst, som hafwer hwarcken then rätta grund eller art. Them ondom gifwer man tillfälle at försmåda thet goda, och uti ett wist mått förtager man them wägen till salighet. The swaga förargar man och störter them uti willfarelser. The som redan begynt at wandra på wägen till bättring, them skrämmer man therifrån, så at the gå tillbaka och falla. Sina Lärare gör man mycket oro och ångslan, och androm frommom bedröfwelse. Försmådarena gifwer man tillfälle at förachta och förrasta alla Guds Nåde, Medel. Osfwer sig self drager man Guds swåra dom och straff, nemligen, en förskräckelig domsens

sens förbitelse / och eldsens nåd / som
 them förtöra skall / som Apostelen så-
 dane öfvervådige Församlingens öfver-
 gifwarer hotar med, uti Hebr. 10. 27.

Anteligen och för thet tredie är oc̄ thet-
 ta öfvergifwande aldeles säfångt. 1. I
 anseende thertill, at Gud intet är ifrån öf-
 ffirmare på then ena än på then andra
 orten; intet heller närmare i söder än i
 norr, utan at han är öf allestädes när.
 Han är när sina Creatur i himmelen, i
 helwetet, och i hafwet. Psal 136. 8. 9.
 2. i anseende thertill, at man ingenstädes
 kan finna en fullkommeligen ren och helig
 Församling. Wille man therföre hålla
 then Evangeliska Församlingen för oren
 och Babel, at theruti man finnes många,
 handa febl och mangel, så måste hwar
 Christelig församling, thet någon ord-
 ning sig inritat hafwer, ja sielfwa then
 Apostoliska Församling, heta Babel, och
 så hafwer man ingen rätt församling på
 jorden, utan Babel öfwer alt. Är nå-
 godt Babeliskt ibland öf, så bör man stri-
 da theremot, och söka till at förbättra thet,
 och icke at draga sig undan. Gör man
 thet intet, så försakar man en allena tron,
 kärleken, ja Christum Jesum sielf, utan
 man uprättar oc̄ hos sig sielf och uti sitt
 eget

egit hierta en ny Babel, när man öfwer
gifwer then evangeliska Församlingen.

Ufus.

Nu denna wiktiga läran gifwer oss följande påminnelser. 1. Emot säkerheten, at wij ett måtte mena och tro, som wore thet nog, till Christendom och salighet, at wij stå i den utwärtas Församlingenes gemenskap, och kallas Christna, och som kunde saligheten therföre intet mehra stå oss felt. Thetta är intet mehr, än at wij stå på HERRANS åker, thet är, uti hans Församling, ther både onda och goda finnes. The onda warda förkastade, the goda församlas uti HERRANS lado. The onda, skrymtare och mun Christna, äro in ecclesia, uti församling, men icke deo ecclesia, utaf församling, såsom thes lefwande leder och lemmar. Man må förelitna församling wid ett trä, som ett allena hafwer färsta och grönskande, utan och förtordade qwistar och grenar, hwilka en draga till sig någon saft och kraft utaf stammen och roten, som the färsta, utan synas allenast hängiande wid stammen, och således föga bättre än wore the afhugne. Nu, hwad oss Menniskior widkommer, så hielper oss sannerliga intet, at wij stå i den utwärtas Församlingenes

gemenſkap, utan at åga then inwärtes,
 tes, ja thet ſkadar oß fast mehra, aldens
 ſtund the, ſom stått i then utwärtens ge-
 menſkap, och thet haft tillräckeliga me-
 del, at komma jämtwål till then inwärtes,
 ſkola theſto ſwårare fördömde warda, at
 the intet tiden och tillfalle rätteliga nyttiat
 och brukat hafwa. Igemen bliwer thet
 thetwid / at ogråset, fast thet stådt på
 HErrans åker, ſkall doch omſider förbrant
 warda. Matth. 13. 30. Ty ſkole wij no-
 ga prófwa oß / om wij ſtåm uti församling-
 genes inwärtes gemenſkap, årom rätta
 trogna eller ock intet, hwilket man utaf
 fructer igenkånna kan; elles hielper thet
 utwärtens oß intet till ſaliqheten. Wete
 wij ock, at wij hafwe warit och ånnu åro
 trogna, ſå böra wij doch intet thetfore
 warda ſåkre, ty thet kan snart ſke, at
 hwete förwandlas till ogrås; thet år, at
 man utaf nyfödd, kan warda opånyttfödd.
 Wiljom wij bliſwa och leſwa Nyfödde, ſå bö-
 ra wij alt ſtadigt uppehålla och nära oß med
 the medel, genom hwilka wi åro pånyttfödde
 2. År ock en påminneſe, at wij
 intet måtte wara wårdslöſe, och lå-
 ta dieſwulen utprida thet onda ſom han
 will, utan alt förbinder och motſtånd.
 Alla Chriſtina åro förbundne thertill, at
 efter thetas styrcka förhindra och förſtöra
 thet

thet onda, men doch i synnerhet HErans Tienare/ Öfwerhet och Lärare. The skola skundeligen waka, thet är, på alt möjeligit och Gudt anständigigt sätt ståtheremot, at hwarden falsk lära må utspridas, eller förargelser begångne warda; eller ock, thet sådant är redan skedd, med all Christelig försigtighet tillse, huru thet onda kunde hämmas och dämpas. Then som thetta intet gör, utan låter diabolusen hinderlöst få utsprida ogräs, thet han likwäl kunde förhindra thet, han warder för Guds dom ansedd för en sådan, som self hade utströdt thet onda, och warit så bland Christi fiender. Öfwerheten bör på alt giörligit sätt förhindra falsk lära och förargelser, och med all alfsarsamhet straffa förargelser. Och Prediko. Ambetet bör så wäl med munteligit straffande och årwarnande, som med tillhörig kyrckio disciplin giöra thet wid sitt till.

3. Tredie påminnelsen är, at, så wij hafwe giordt vårt yttersta till, at förekomma och förstöra thet onda, och se oss doch intet kunna thet med något särdeles uträtta, wij då intet thet för låta oss blifwa retade till bitterhet, utan fast mebra med bönen fly till Gud, at han wille förbar-

ma sig öfwer sin Zion, och hela thes fehl, samt wara tålige therwid; ty tål HERren thet onda, så må wij ock tåla thet, tills HERren self kommer at giöra then sidsa almåna skildnaden emellan getter och säår, och emellan ogrås och hwete, wij böra ock wachta oss för thet, at wij intet söka till at utrota thet onda, på ett wåldsamtt sätt, ty sådant behagar icke Gud.

4. Man sätter ännu hårtill then fierde och sidsa påminnelsen, som är, at wij intet förarga oss öfwer församlingenes ringa utseende, eller therföre öfwer gifwa Församlingen. Är en ganska nödwändig påminnelse. Bästa Christna och ömmaste hiertan, tå the se, at thet onda har öfwerhanden, the helige förminskas och the o gudachtige äro öfwerflödige, falla ofta uti then ansächtning; om och en sådan församling, ther thet onda så öfwerflödeligen härskar, är en san och Gud behagelig; och om man skall längre qwarblifwa uti en sådan församling, eller öfwer gifwa henne? Men thet är allenast en ansächtning, som man bör emotstå. Wij hafwe ju hört, at församling är en Åker, som har både ond och god jord; wåxer både ogrås och hwete. Inedlertid blifwer dock åker åker, och församling församling. Hwete blifwer hwete och skall församlas i

Guds

Guds lada, fast mycket ogräs kan under vårten wara theribland. Öfvergifwandet aff församlingen är intet något medel emot thetta onda; ty går man bort ifrån församlingen för thet onda skull, hwilket strider med Apostelens förmaning uti vår text, så får man låf at wandra jorden omkring, och skall dock aldrig finna en hel ren församling, änskönt thet onda kan wara på then ena orten mehr än på then andra.

Skulle thet ock wara möjligt, at the, som med alfwär och nyt wandra i Theras Christendom, och stå uti Nya födelsens stånd, kunde söndra sig ifrån andra, och bo för sig allena tillsammans, så tycktes thet wäl wara ett nöjsamt lefwärne, emedan man då wore befriad ifrån thet, at se thet onda dageligen för sig; Imidlertid wore intet heller thet afföndrande enligt med Guds ordning. Ty 1. har Gud intet förgiäfwes låtit thet onda blifwa qwar uti församlingen, utan han söker therigenom till at öfwa och pröfwa the frommas fromhet, tålmod och beständighet. Wille man nu bort ifrån församlingen, så wille man ock bort ifrån striden, och wille för till ro, innan Guds tid kommen wore. 2. Wore och thet ett så wäldigt samt medel, som ogräsets upryckande. At

the fromma måste ännu lefwa ibland the ogudachtiga, thet ser ej allena för the frommas skull, till theas pröfwande, utan ock för the ondas skull, nemligen, at these onda måtte genom frommas lära och wandel wunne och till en san bättring brachte warda; eller åtminstone, at the onda af sig för the fromma, ej måtte så mycket ondt begå.

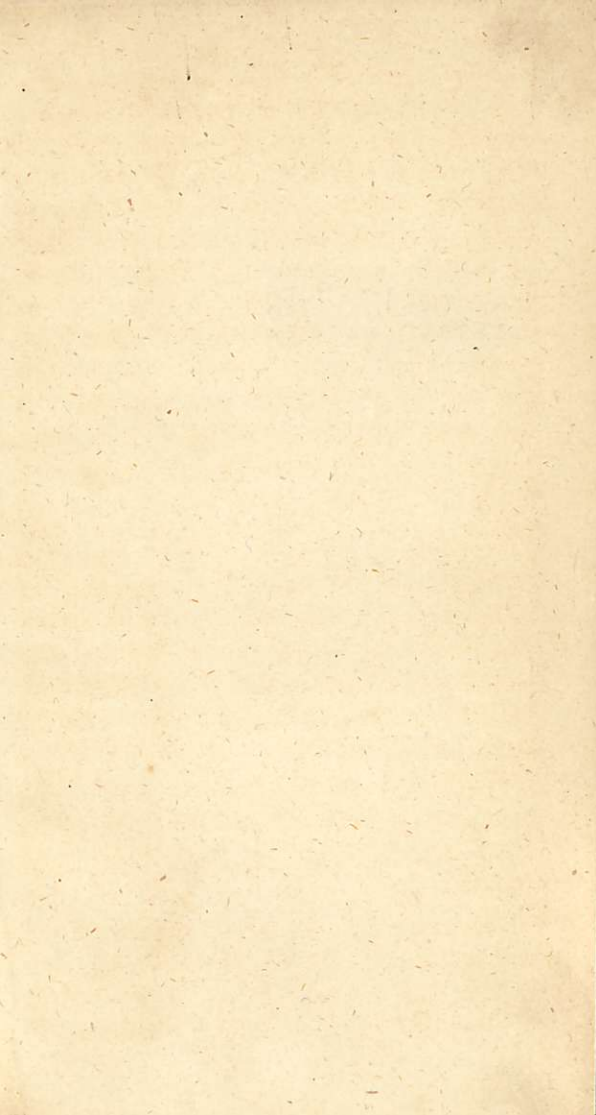
Nu then som from är, och anfäktas öfwer församlingenes förders och elände, han hafwer till at märcka följande sig till Tröst. 1. Ömmer Christen! fruchtar tu at thet goda lärer omönder aldeles förswinna och öfwer ända gå, så tänck, at Gud intet thesfore återwänder med sin försorg för församling, at många onda finnes theuti. Thet ser wäl ofta så uth, som skulle thet goda genom så mångehanda förargelser aldeles utrotadt warda, men thet ser doch intet. Dwännen skall intet så spela Mestare, at rätta egendoms HErrren skulle alting förloza i sin församling. Befal tu saken HErranom, och lät honom sörja för thetta, och i thet öfriga se på dig self, at tu af förargelsers strömmar ej måtte bortförd warda. Swete måste ju finnas på HErrans åker, när skördetiden, werldenes ända, kommer. 2. Skrämer dig det, at Gud lärer andras sonder dig till-
rätt.

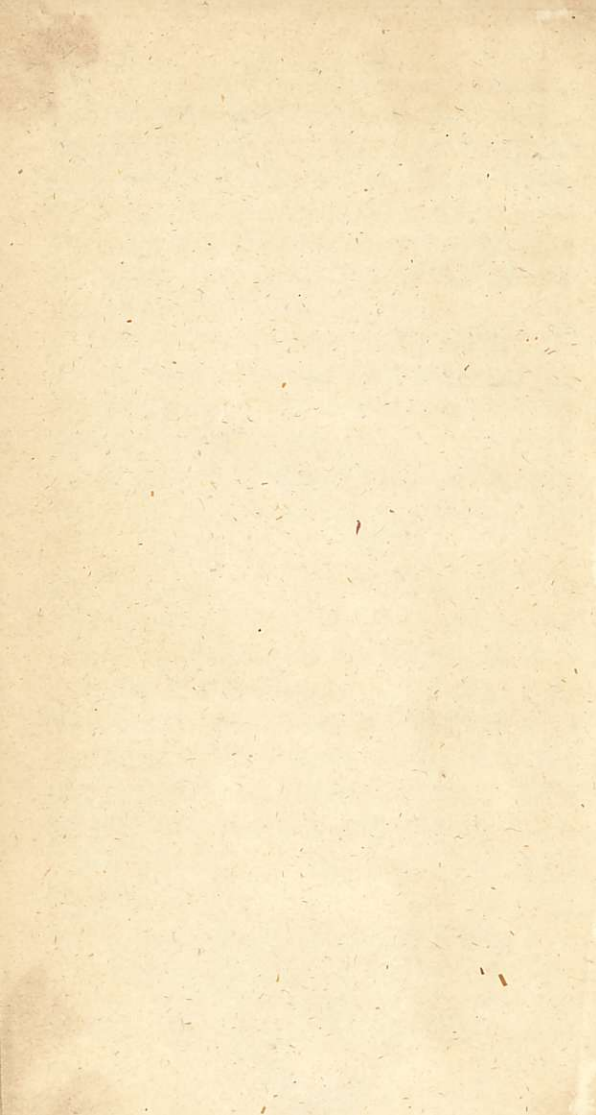
räkna, så tänck, at Gud the sina, fast the med idel skrymtare wore ongifne, lik wäl altid känner. Guds fasta grund blifwer ju ständandes / och hafwer thesta in-segel: **H** Erren känner sina 2. Tim 2. 19. och då wij förja öfwer thet onda, som wij se för ögonen, hata thet, och in-ter hafwa någon gemenskap themed, så skall **H** Erren thet, som andra sunda, öf icke tillräkna. Bed till Gud, at han uti Nåder wille täncka uppå sin församling, och hela thes fehl, och så mycket hos tig står, sök förhindra och förstöra förargelser, så är thet ett arbete, som tackes **G**u- di ganska wäl. Som Gud fordom lät tekna them i ännu med ett tekn, som succade och jämrade sig öfwer then styggelse, som uti Jerusalem war **Ezech.** 9. 4. Alltså skall tu och åtminstone tin egen siäl hafwa tig thet i strän till ett byte **Jer.** 45. 5. 3. Gör dig thet hierteliga ondt, at tu måste se thet onda för dig dageliga, som thet och en utan siäl heter: **W**e mig / at jag en fremling är ibland **Mesech** och måste bo bland kedars hyddor. **T**het warder mine siäl långt / at bo när them / som friden hata. **Psal.** 120 5. 6. så tänck, at Gud en allena wet be-wara the sina ibland thet wahnartiga och

och wrånga slechtet Psal. 2. 15. utan ock,
at Gud skall tig engång genom döden, och
på then yttersta dagen affsondra och befria
ifrån allt elände och ondt, så thet onda
skall utbrännas, men tu med alla froma
uti Guds lado, thet är, uti Guds härlig-
het insamlad warda.

Ach Herre tu store Gud / förstör alt
ondt / falsk lära och förargelser uti tin
Församling / samt owännen / som
sådant utsprider och utsår / men thes
emot uppehålt of med tin nåd / och
laga så / at wij warda rättfärdighets
plantor tin härlighet till lof. Mildas-
te Gud / tänck i nåder uppå tin För-
samling / at som hon heter och kallas
Christelig / hon ock uti sielstwa wär-
ket må vara sådan. Gid wäl wid
Zion efter tina nåde / och upbygg mu-
rarna uti Jerusalem. Bewara of för
förargelser / at wij intet af them mås-
te förförde warda / och tag of änte-
ligen till tij för tin härlighet skall
Amen.

~~314. IX. 1.~~

Rv. Hartauskirjoja
Ervast

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 0848

mf. x

